

Strategia rozwoju
Gminy Bobrowniki
na lata 2025-2035

Opracowanie:

Urząd Miasta i Gminy Bobrowniki we współpracy
z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju sp. z o.o.
sp.k. oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-
2035 opracowano w oparciu o materiały źródłowe
referatów Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki
oraz gminnych jednostek organizacyjnych, a także
dane Głównego Urzędu Statystycznego.

 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ 1 STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY BOBROWNIKI	7
1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	8
1.2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	10
1.3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	11
1.4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....	13
1.5. Ocena sytuacji Gminy.....	13
1.6. Pożądane priorytety rozwojowe	16
1.7. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	18
CZĘŚĆ 2 STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BOBROWNIKI.....	22
2.1. Misja i wizja	23
2.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	25
2.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki	39
2.4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie.....	49
2.5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	60
2.6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	63
2.7. Ramy finansowe i źródła finansowania	66
<i>Spis rycin</i>	<i>68</i>
<i>Spis tabel.....</i>	<i>69</i>
ZAŁĄCZNIKI	70
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Bobrowniki	71
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	125
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna.....	132

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2035 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne i środki finansowe, oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Bobrowniki, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu: Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategią Przyspieszenia 2030+ oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto, wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę wyników ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

W sporządzaniu dokumentu udział wzięli także eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Maciej Łodyga – Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Bartosz Pluciński – Młodszy specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Prace nad Strategią rozpoczęto w marcu 2024 roku, kiedy to Burmistrz Gminy Bobrowniki podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Następnym krokiem było podjęcie uchwały nr LXXI/374/2024 Rady Miejskiej Bobrowniki z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035, w tym trybu konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu

oraz badania ankietowego wśród mieszkańców. Następnie przeprowadzono pogłębiony wywiad z planowania przestrzennego z członkami zespołu ds. opracowania projektu Strategii oraz opracowano misję i wizję rozwoju Gminy, a także cele strategiczne, operacyjne i działania, których realizacja umożliwi osiągnięcie postawionych celów. Dzięki temu w październiku 2024 roku przygotowano projekt Strategii. Następnie został on wyłożony do publicznego wglądu, a później zaopiniowany przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w tym zmian wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378), oraz ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1688).

Zgodnie z treścią w/w ustaw Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Bobrowniki. Pogłębiona diagnoza stanu Gminy stanowi natomiast Załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Na ryc. 1 przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

Ryc. 1 Harmonogram prac nad Strategią Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035

Źródło: opracowanie własne.

CZĘŚĆ 1

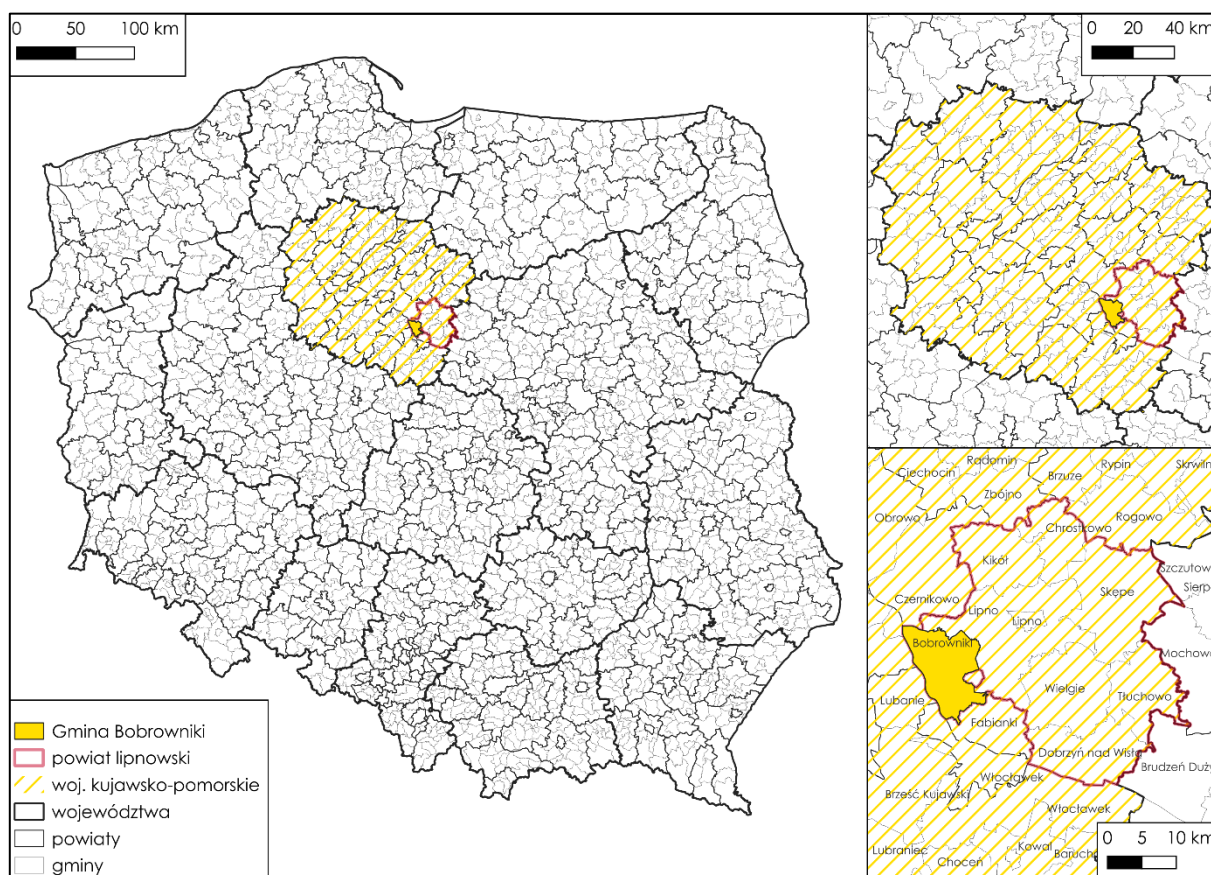
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY BOBROWNIKI

Na bazie przeprowadzonej diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Bobrowniki (Załącznik 1) oraz wywiadu z pracownikami Urzędu Miasta i Gminy zidentyfikowano kluczowe potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższa lista prezentuje wnioski w zakresie przestrzennym, gospodarczym i społecznym dotyczące sytuacji Gminy. Wnioski te stanowią fundament do opracowania analizy SWOT, a następnie ustalenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

- Gmina Bobrowniki położona jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim, przy prawym brzegu Wisły, która stanowi ok. 1/3 jej granicy. Bobrowniki sąsiadują z następującymi gminami: Czernikowo (powiat toruński), gminą wiejską Lipno (p. lipnowski), Fabianki (włocławski), Nieszawa (aleksandrowski), Waganiec (aleksandrowski), Lubań (włocławski) i gminą miejską Włocławek. Gmina ma powierzchnię 95,36 km², z czego ponad połowę stanowią tereny leśne i zadrzewione.

Ryc. 2 Położenie Gminy Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

- Położenie komunikacyjne Gminy jest niebył korzystne, duże ośrodki miejskie zlokalizowane są w odległości co najmniej kilkudziesięciu kilometrów. Co więcej, przez Gminę nie przebiegają żadne drogi wojewódzkie i krajowe ani żadna czynna linia kolejowa. Najbliżej położona stacja kolejowa znajduje się we Włocławku (w odległości ok. 20 km od siedziby Gminy), skąd można podróżować w kierunku Torunia oraz Kutna. Między miejscowościami Nieszawa (powiat aleksandrowski) a Stare Rybitwy na Wiśle kursuje natomiast prom, który umożliwia przekroczenie rzeki drogą wodną.
- Położenie przy Wiśle można uznać za atut Gminy, m.in. ze względu na walory krajobrazowe.
- Największą część powierzchni Gminy zajmują tereny leśne i zadrzewione (ok. 54%) oraz użytki rolne (ok. 34%). Aż 94,75% jej powierzchni objęte jest obszarowymi formami ochrony przyrody. Są to przede wszystkim: obszar chronionego krajobrazu – Nizina Ciechocińska oraz obszary Natura 2000: Dolina Dolnej Wisły, Cyprianka i Włocławska Dolina Wisły.
- Uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują niewielką część (0,3%) powierzchni Gminy. Z tego powodu wydawanych jest względnie dużo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Utrudnia to kontrolę nowej zabudowy i zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, a tym samym utrzymanie ładu przestrzennego. Opracowanie i uchwalenie planu ogólnego Gminy w zamierzeniu ma tę sytuację uporządkować.
- Gminę w ostatnich latach charakteryzowała zdecydowanie większa liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przeliczeniu na ludność niż powiat lipnowski. Największa liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczących budynków mieszkalnych obserwowana jest w miejscowościach Rachcin i Bobrowniki, co sugeruje, że liczba mieszkańców w tej części Gminy będzie się zwiększać. Co więcej, w 2024 roku, w porównaniu do lat wcześniejszych, nastąpił znaczny wzrost liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie całej Gminy Bobrowniki.
- Jednym z najważniejszych obiektów zabytkowych w Gminie są ruiny zamku w miejscowości Bobrowniki, zlokalizowane przy Wiśle, powstałego najprawdopodobniej w XIV wieku.
- W 2017 r. uchwalono Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017-2023, który został zaktualizowany w 2020 roku. Zgodnie z jego treścią wyznaczone obszary rewitalizacji znajdowały się na terenie sołectw Rachcin oraz Bobrowniki. W momencie sporządzania niniejszego dokumentu trwają prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Bobrowniki.

1.2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

- W 2022 r. w Gminie Bobrowniki mieszkało 3 015 osób, a gęstość zaludnienia wyniosła ok. 31 os./km². Względnie niska gęstość zaludnienia wpływa niski poziom hałasu i zanieczyszczeń w Gminie, co zwiększa jej atrakcyjność np. dla mieszkańców dużych miast, chcących odpocząć od bardziej dynamicznego środowiska.
- Liczba ludności Gminy Bobrowniki w latach 2012-2019 zmniejszała się przede wszystkim ze względu na ujemne saldo migracji. Od 2020 do 2022 roku większe znaczenie miał natomiast ujemny przyrost naturalny.
- Społeczeństwo Gminy się starzeje – udział osób w wieku produkcyjnym w Gminie się zmniejsza, natomiast w wieku poprodukcyjnym – zwiększa. Coraz ważniejszą kwestią powinno być więc zapewnienie odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz miejsc i sposobów aktywności oraz wypoczynku osobom starszym.
- W Gminie funkcjonuje jeden klub dziecięcy, dwa przedszkola oraz jedna szkoła podstawowa.
- Stan bazy dydaktycznej szkoły podstawowej jest wystarczający. W ostatnich latach szkoła realizowała takie projekty jak: „Lekcje Enter”, „Edukacja włączająca”, „Laboratoria przyszłości” i „Umiem pływać”.
- W 2021 i 2022 r. uczniowie Szkoły Podstawowej w Bobrownikach osiągnęli średnio lepsze wyniki z egzaminu ósmoklasisty z części dot. j. polskiego i angielskiego oraz matematyki niż średnio uczniowie wszystkich gmin w powiecie lipnowskim i województwie. W 2023 roku natomiast było tak jedynie w przypadku części matematycznej.
- Od 2020 r. stopień pokrycia wydatków na oświatę w Gminie subwencją oświatową corocznie się zmniejszał – z 58% do 45%.
- Podmiotem realizującym zadania własne Gminy w zakresie kultury i sportu jest Gminna Biblioteka Publiczna, która mieści się w jednym z budynków Urzędu Miasta i Gminy. Biblioteka od 2018 roku uczestniczy w projekcie dla przedszkolaków, realizowanym w ramach ogólnopolskiej kampanii „Mała książka-wielki człowiek”, organizuje również różne okolicznościowe konkursy, wieczory baśni i wystawki książek. Najważniejsze cykliczne wydarzenia kulturalno-sportowe w Gminie to Dożynki, Dni Bobrownik oraz Turniej o Puchar Burmistrza Bobrownik w piłce nożnej.

- W Gminie Bobrowniki nie znajduje się żaden komisariat Policji (Gmina podlega pod Komendę Powiatową Policji w Lipnie), nie funkcjonuje tu także straż gminna. Działają natomiast dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – w Bobrownikach oraz Rachcinie – ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.
- Liczba organizacji pozarządowych działających w Gminie w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w 2022 roku była zbliżona do wartości w powiecie i województwie.
- Na terenie Gminy znajduje się jedna przychodnia lekarska oraz jeden punkt apteczny. Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego oraz najbliższy szpital zlokalizowane są we Włocławku i Lipnie, tj. w odległości ok. 20 km od Bobrownik.
- Wysoka liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na tysiąc ludności w Gminie sugeruje występowanie względnie dużej liczby i/lub dużego natężenia problemów społecznych.

1.3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

- Ponad 50% podmiotów gospodarczych w Gminie Bobrowniki prowadziło działalność w ramach sekcji F Budownictwo lub sekcji G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.
- W latach 2018-2022 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w REGON w Gminie przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych, co mogłoby oznaczać zwiększanie atrakcyjności Gminy dla przedsiębiorców. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w Gminie w przeliczeniu na ludność była jednak znacznie mniejsza niż średnie wartości wszystkich gmin w powiecie i województwie.
- Stopa bezrobocia w Gminie w 2022 r. była wyższa niż średnie wartości dla gmin w województwie, ale jednocześnie niższa niż wartości w powiecie. W porównaniu do 2018 r. nastąpiło znaczne zmniejszenie się udziału bezrobotnych w liczbie ludności Gminy, co można ocenić jako pozytywne zmiany na rynku pracy.
- Sieć wodociągowa w Gminie jest odpowiednio rozwinięta, natomiast sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy.
- Budowa sieci gazowej mogłaby zwiększyć komfort i warunki życia mieszkańców Gminy.
- Część budynków użyteczności publicznej wymaga termomodernizacji lub dostosowania w celu zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykłady takich budynki to: Szkoła Podstawowa w Bobrownikach, Urząd Miasta i Gminy, Klub Dziecięcy.

- Zasięg Internetu i prędkość transferu w Gminie są niewystarczające. W obecnych czasach, ze względu na coraz większą powszechność pracy i nauki zdalnej jest to kwestia, która stała się bardzo ważna.
- Niekorzystny stosunek dochodów własnych Gminy do dochodów z dotacji i subwencji oznacza niską samodzielność finansową, a zatem duże uzależnienie od zmian polityki na szczeblu krajowym.
- W ostatnich latach Gmina wielokrotnie otrzymała dofinansowania ze źródeł zewnętrznych na projekty infrastrukturalne, co wskazuje na dużą aktywność Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

1.4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

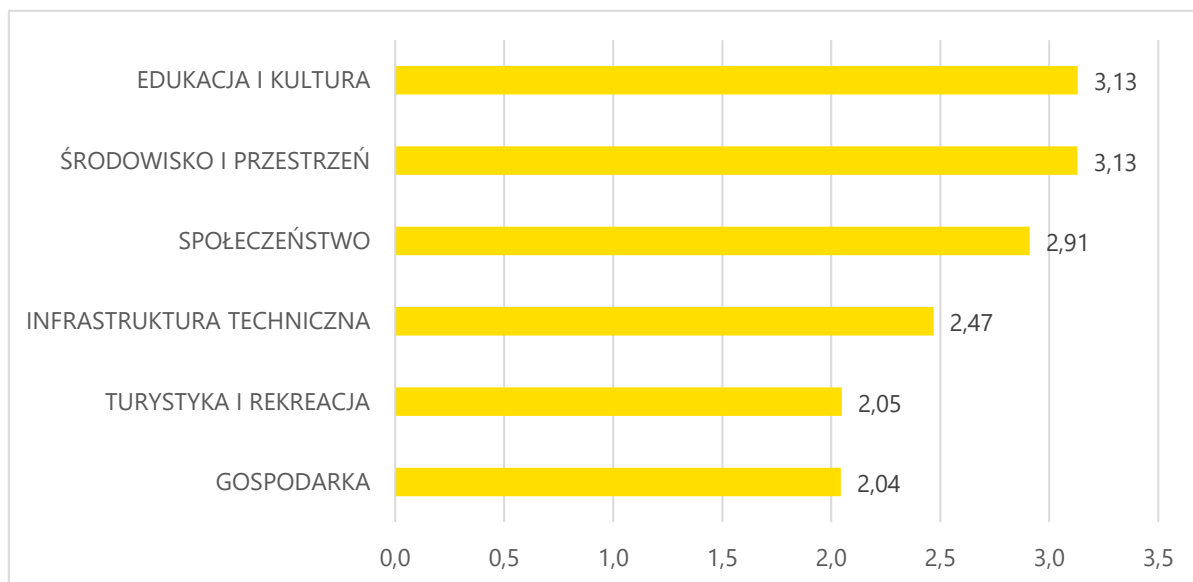
Na potrzeby diagnozy stanu sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Bobrowniki przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców, w formie kwestionariusza online. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania przeprowadzono w dniach od 23 kwietnia do 31 maja 2024 roku.

Respondenci odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie wypełniono 85 kwestionariuszy ankiet, a 62,4% respondentów stanowiły kobiety. Pod względem wieku największy udział stanowili ankietowani w przedziale 26-35 lat (41,2%) oraz 36-45 lat (22,4%). 62,4% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi Załącznik 2 do niniejszego opracowania.

1.5. Ocena sytuacji Gminy

Ankietowani oceniali funkcjonowanie Gminy w różnych obszarach, w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 – bardzo dobra. Respondenci najlepiej ocenili edukację i kulturę oraz środowisko i przestrzeń (średnia ocena obu obszarów wyniosła 3,13), a najgorzej – gospodarkę (2,04). Oceny pozostałych obszarów zawierały się w przedziale 2,05-2,91. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,62.

Ryc. 3. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wymienione wyżej obszary były podzielone na podobszary. Najwyżej oceniane w ramach poszczególnych obszarów były: dostęp do żłobków/klubów malucha (średnia ocena: 4,18), dostęp do edukacji przedszkolnej (4,16), walory środowiska

przyrodniczego (3,80), dostępność/jakość sieci wodociągowej (3,35), wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych (2,91) oraz dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze) (2,74).

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

OBSZAR	NAJWYŻEJ OCENIANE	NAJNIŻEJ OCENIANE
EDUKACJA I KULTURA (3,13)	dostęp do edukacji przedszkolnej (4,16)	działalność świetlic wiejskich (1,79)
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ (3,13)	walory środowiska przyrodniczego (3,80)	świadomość ekologiczna mieszkańców (2,42)
SPOŁECZEŃSTWO (2,91)	dostęp do żłobków/klubów malucha (4,18)	dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,45)
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA (2,47)	dostępność/jakość sieci wodociągowej (3,35)	dostępność/jakość sieci gazowej (1,67)
TURYSTYKA I REKREACJA (2,05)	wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych (2,91)	poziom bazy gastronomicznej (1,17)
GOSPODARKA (2,04)	dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze) (2,74)	możliwość uzyskania zatrudnienia (1,51)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Najniżej ze wszystkich podobszarów został oceniony poziom bazy gastronomicznej (1,17). Mieszkańcy sugerowali również występowanie problemów w zakresie: dostępu do specjalistycznej opieki medycznej (1,45), możliwości uzyskania zatrudnienia (1,51), dostępności/jakości sieci gazowej (1,67) oraz działalności świetlic wiejskich (1,79).

Powyższe elementy uzyskały średnią ocenę poniżej 2, co oznacza, że mieszkańcy mają o nich złą lub bardzo złą opinię.

Tab. 2 Średnie oceny poszczególnych podobszarów działalności Gminy Bobrowniki

SPOŁECZEŃSTWO	średnia ocena
dostęp do żłobków/klubów malucha	4,18
jakość opieki żłobkowej	4,14
wsparcie osób starszych (DPS, Kluby Seniora)	3,91
dostępność budynków administracji publicznej	3,22
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy	3,04
bezpieczeństwo publiczne	2,99
skuteczność działania pomocy społecznej	2,62
dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,57
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	2,50
możliwość zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy	2,21
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)	2,10
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,45
GOSPODARKA	

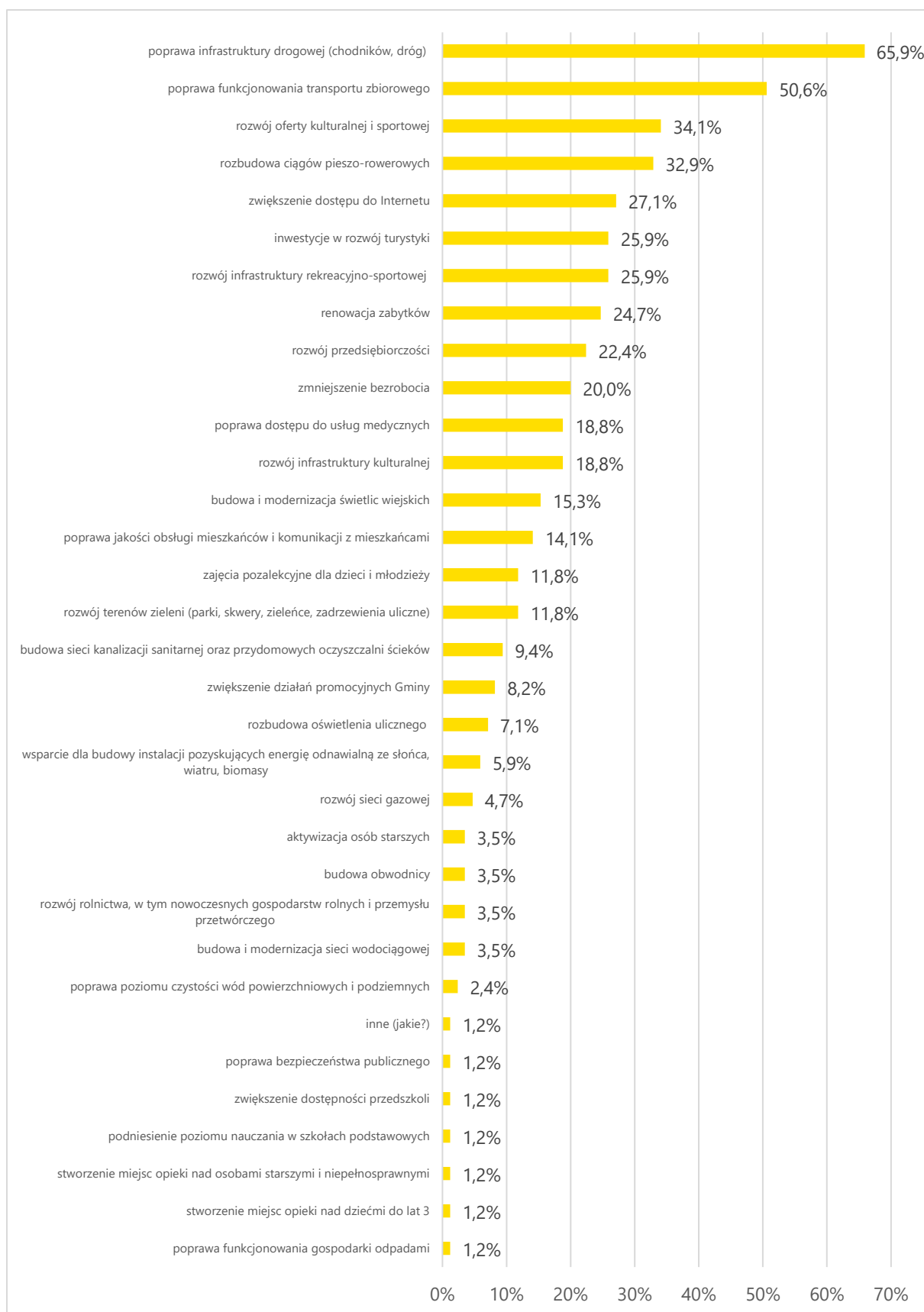
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	2,74
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	2,62
atrakcyjność inwestycyjna	2,42
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,11
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	1,93
funkcjonowanie transportu zbiorowego	1,79
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	1,72
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	1,56
możliwość uzyskania zatrudnienia	1,51
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	
walory środowiska przyrodniczego	3,80
system odbioru odpadów	3,77
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,44
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,40
jakość powietrza	3,36
oferta w działaniach wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	3,36
estetyka (czystość na obszarach publicznych)	3,19
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,94
rozwój odnawialnych źródeł energii	2,69
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	2,65
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	2,54
świadomość ekologiczna mieszkańców	2,42
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
dostępność/jakość sieci wodociągowej	3,35
dostępność/jakość sieci kanalizacyjnej	3,16
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp)	2,88
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,54
dostęp do szerokopasmowego Internetu	1,94
stan dróg	1,75
dostępność/jakość sieci gazowej	1,67
TURYSTYKA I REKREACJA	
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	2,91
atrakcyjność turystyczna	2,76
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,73
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	2,64
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,20
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych	1,83
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	1,79
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwość traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)	1,72
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	1,70
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	1,59
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	1,54
poziom bazy gastronomicznej	1,17
EDUKACJA I KULTURA	
dostęp do edukacji przedszkolnej	4,16

dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	4,10
jakość edukacji przedszkolnej	4,02
jakość infrastruktury przedszkolnej	3,92
organizacja dowozu dzieci do szkół?	3,91
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	3,79
jakość edukacji w szkołach podstawowych	3,67
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	3,11
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	2,84
dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach	2,66
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)	2,37
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	2,37
działalność domu kultury i biblioteki	2,25
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)	2,00
działalność świetlic wiejskich	1,79

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

1.6. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również zidentyfikować główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazły się: poprawa infrastruktury drogowej (65,9% ankietowanych wybrało tę odpowiedź), poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego (50,6%), rozwój oferty kulturalnej i sportowej (34,1%), rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych (32,9%) oraz zwiększenie dostępu do Internetu (27,1%).

Ryc. 4 Główne priorytety rozwoju Gminy Bobrowniki według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

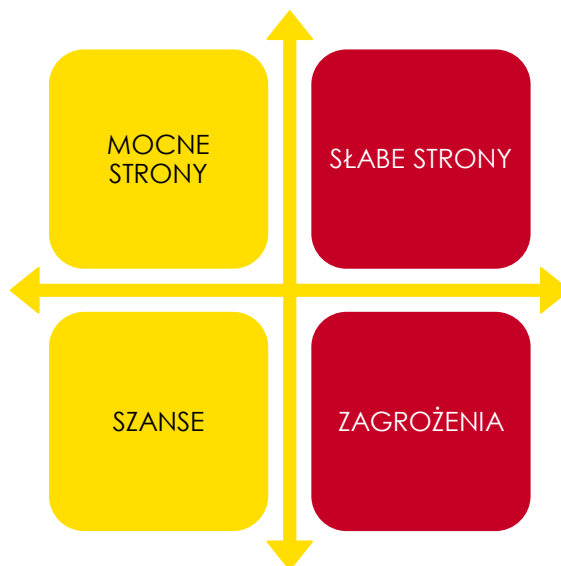
Jednym z zadań w kwestionariuszu ankiety było także wskazanie elementu, który miałyby zostać wizytówką Gminy. Respondenci w tym kontekście najczęściej podawali ruiny zamku w miejscowości Bobrowniki. Najczęściej wskazywanym aspektem rozwoju, na którym Gmina powinna się skupić, była turystyka.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują zatem, że kluczowym obszarem dla rozwoju Gminy i wymagającym interwencji jest infrastruktura techniczna związana z transportem i komunikacją. Zdaniem mieszkańców najważniejszym działaniem, który poprawiłby jakość życia w Gminie, jest poprawa stanu infrastruktury drogowej. W celu wykorzystania potencjału turystycznego Gminy należałoby również położyć nacisk na odpowiednie wykorzystanie terenu, na którym znajdują się ruiny zamku w Bobrownikach.

1.7. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Podstawowym elementem planowania strategicznego jest ustalenie długofalowych kierunków rozwoju, które pozwolą na wykorzystanie istniejących zasobów i czynników rozwoju. W celu identyfikacji tych zasobów oraz czynników wykorzystano macierz SWOT, będącą częścią analizy SWOT wykorzystywanej w zarządzaniu od lat 60. XX wieku¹, a obecnie powszechnie stosowanej m.in. w procesie sporządzania strategii rozwoju gmin. SWOT to akronim czterech następujących angielskich słów:

- *Strengths* (mocne strony),
- *Weaknesses* (słabe strony),
- *Opportunities* (szanse),
- *Threats* (zagrożenia).

¹ Por.: Puyt R. W., Lie F. B., Wilderom C. P. M., 2023, *The origins of SWOT analysis*, Long Range Planning, 56.3, 102304: https://www.researchgate.net/publication/368734936_The_origins_of_SWOT_analysis (dostęp: 02.09.2024 r.)

Analiza ta pozwala porównać silne i słabe strony jednostki, wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla jej rozwoju, płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie².

Analizy, w wyniku której określono cele i kierunki rozwoju Gminy, dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z Diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy,
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 23 kwietnia do 31 maja 2024 roku,
- 4) wywiad pogłębiony z planowania przestrzennego z pracownikami Urzędu Miasta i Gminy.

Macierz SWOT dla Gminy Bobrowniki przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3 Macierz SWOT Gminy Bobrowniki

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• walory krajobrazowe i turystyczno-wypoczynkowe: położenie przy Wiśle, zabytkowe ruiny zamku w Bobrownikach, dające szansę na rozwój turystyki • niska gęstość zaludnienia oraz brak dużych zakładów przemysłowych wpływające na niski poziom hałasu i zanieczyszczeń w Gminie, co zwiększa jej atrakcyjność, np. dla mieszkańców dużych miast, chcących odpocząć od bardziej dynamicznego środowiska • brak większych instalacji negatywnie wpływających na środowisko • funkcjonowanie PSZOK-u tworzącego możliwości nieodpłatnego oddania nietypowych i problematycznych odpadów oraz zapewniający bezpieczeństwo środowiska • wysoki poziom zwodociągowania Gminy	• niekorzystne położenie komunikacyjne w oddaleniu od większych miast i szlaków komunikacyjnych • niska jakość dróg powiatowych tworzących szkielet komunikacyjny Gminy • brak rozwiniętej sieci ścieżek pieszo-rowerowych • transport zbiorowy wymagający rozwoju • niski udział powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz konieczność uaktualnienia istniejących planów, skutkujące chaosem przestrzennym • niska dostępność specjalistycznych usług medycznych • niski poziom samodzielności finansowej Gminy • niewystarczająca wysokość dochodów Gminy na realizację niezbędnych inwestycji

² Por.: Kowalczyk M., 2014, *Analiza SWOT jako instrument controllingu strategicznego gmin*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 344, Rachunkowość a controlling, s. 267-275:

https://www.researchgate.net/publication/285042216_Analiza_SWOT_jako_instrument_controllingu_strategicznego_gmin (dostęp: 02.09.2024 r.)

- dobry dostęp do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. i wysoka jakość tej opieki
- dobry dostęp do usług senioralnych – działalność Dziennego Domu Pobytu Senior+

SZANSE

- odpowiednie wykorzystanie ruin zamku w Bobrownikach, mogących stać się znaczącą atrakcją turystyczną
- wysoka liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczących budynków mieszkalnych w miejscowościach Rachcin i Bobrowniki, co sugeruje napływ nowych mieszkańców, przede wszystkim z Włocławka
- zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii
- dofinansowania wewnętrzne i zewnętrzne wspierające rozwój OZE (np. program „Czyste powietrze”)
- dofinansowania zewnętrzne związane z rozszerzaniem oferty dla najmłodszych i seniorów (np. programy „Aktywny Maluch”, Senior+)
- doświadczenie i skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie

- brak rozwiniętej sieci kanalizacyjnej i gazowej
- niska gęstość zaludnienia oraz duże odległości między miejscowościami skutkujące wyższymi kosztami budowy infrastruktury technicznej
- niewystarczająca oferta kulturalna, wynikająca m.in. z braku odpowiedniej przestrzeni i infrastruktury (biblioteka znajdująca się w budynku urzędu, brak innych instytucji kultury)
- niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży
- część budynków użyteczności publicznej wymagająca termomodernizacji i dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami

ZAGROŻENIA

- zmniejszająca się liczba mieszkańców
- starzejące się społeczeństwo
- odpływ osób młodych od większych miast, a w konsekwencji zmniejszanie się przychodów Gminy
- zmniejszająca się liczba urodzeń, determinująca zmiany w zarządzaniu oświatą i edukacją
- zmiany klimatyczne powodujące zwiększające się ryzyko wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. suszy i powodzi) mogących skutkować dużymi kosztami ekonomicznymi
- zmiany polityczne na szczeblu krajowym
- wpływ czynników zewnętrznych o zasięgu globalnym na sytuację społeczno-gospodarczą regionu (np. epidemie, konflikty zbrojne)
- ograniczony wpływ na kształtowanie infrastruktury technicznej, m.in. drogowej
- ograniczony dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej
- zwiększanie się kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi

- działalności Gminy, w tym przede wszystkim działania inwestycyjne
- zmiany w prowadzeniu gospodarki przestrzennej, opartej na miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wdrożeniu planu ogólnego
 - rozwój współpracy z gminami ościennymi ze względu na przynależność Gminy do związków i stowarzyszeń międzygminnych (LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe, Stowarzyszenie na rzecz Gmin i Powiatu Lipnowskiego)

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy sytuacji Gminy, danych statystycznych oraz warsztatów strategicznych i wywiadu z planowania przestrzennego.

CZĘŚĆ 2

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BOBROWNIKI

2.1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 została opracowana na podstawie analizy obecnej sytuacji Gminy, badań ankietowych oraz wywiadu pogłębionego. Przyjęto holistyczne podejście, uwzględniając zarówno potencjał (silne strony, umożliwiające wykorzystanie szans rozwojowych), jak i problemy (słabe strony, stanowiące zagrożenia dla przyszłego rozwoju Gminy). W trakcie procesu strategicznego ustalono misję oraz wizję Gminy Bobrowniki, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych.

Misja jest kluczowym elementem strategii, określającym główne kierunki rozwoju gminy. Koncentruje się na fundamentalnych wartościach, które przyświecają władzom Gminy Bobrowniki i jej mieszkańcom w procesie rozwoju. Misja wskazuje również czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji. Odpowiada na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia misja Gminy Bobrowniki brzmi następująco:

Gmina Bobrowniki tworzy przestrzeń przyjazną mieszkańcom, przedsiębiorcom i turystom dzięki rozwiniętej ofercie społeczno-kulturalnej, wysokiej jakości infrastrukturze i zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego

W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie wizji, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. Wizja ukazuje Gminę w perspektywie strategicznej – zmienioną dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów. Wizja Gminy obrazuje jej stan docelowy w 2035 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy oraz jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wypracowana wizja Gminy brzmi następująco:

W 2035 roku Gmina Bobrowniki jest atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i wypoczynku. Bogata oferta społeczno-kulturalna oraz nowoczesna infrastruktura zachęcają mieszkańców do korzystania z nich w celu integracji, aktywizacji i rozwoju swoich pasji, a wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, nowo zagospodarowane tereny i wizytówka Gminy, jaką jest zrewitalizowany Zamek w Bobrownikach, przyciągają nowych mieszkańców i turystów, napędzając jej rozwój gospodarczy

2.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Bobrowniki, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono trzy cele strategiczne, którymi są:

1. Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni

2. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki

3. Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tab. 4 Cele strategiczne i operacyjne Gminy Bobrowniki w latach 2025-2035

CELE STRATEGICZNE:

1. Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni	2. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki	3. Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego
---	--	--

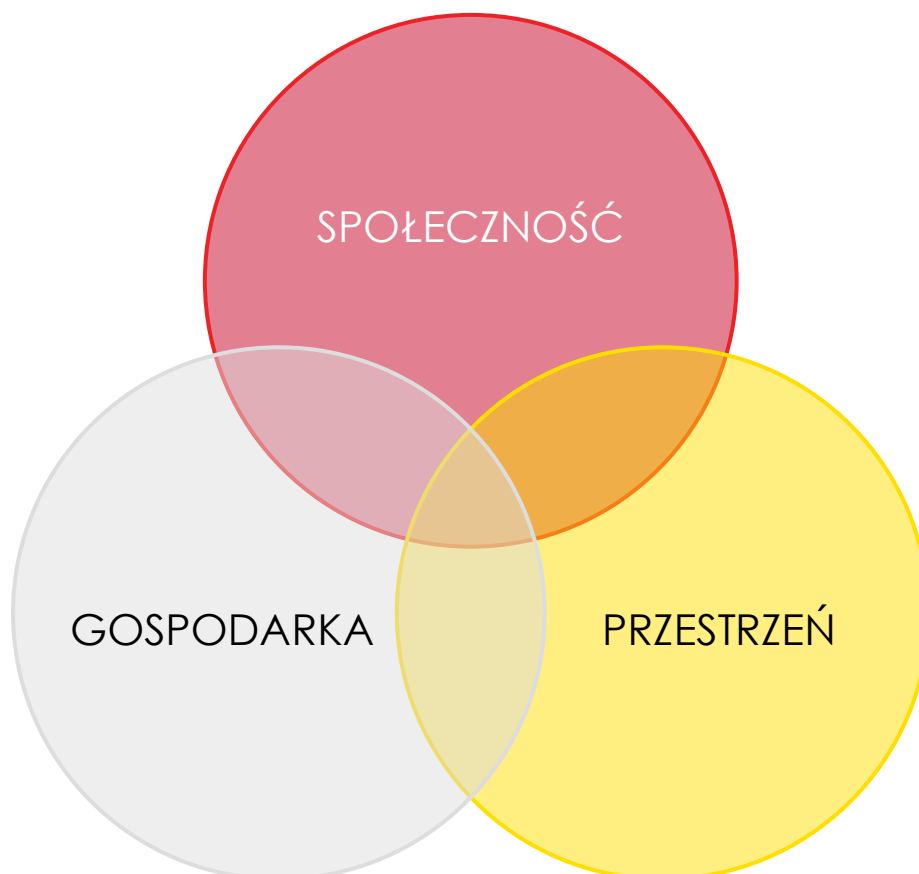
CELE OPERACYJNE:

1.1.	Uporządkowana przestrzeń podstawą rozwoju Gminy Bobrowniki	2.1.	Nowoczesna infrastruktura i sprawne zarządzanie jako narzędzia ograniczania skutków zmian klimatu	3.1.	Wysoki poziom usług społecznych
1.2.	Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania	2.2.	Rozwój potencjału turystycznego	3.2.	Bezpieczna i nowoczesna edukacja
		2.3.	Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	3.3.	Kultura, sport, rekreacja i infrastruktura czasu wolnego jako elementy decydujące o wysokiej jakości życia
				3.4.	Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczone dla Gminy Bobrowniki cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą

stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni

CELE OPERACYJNE:

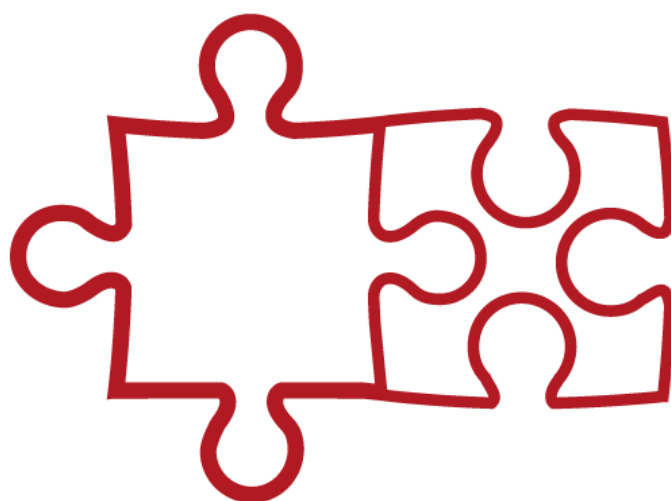
- 1.1. Uporządkowana przestrzeń podstawą rozwoju Gminy Bobrowniki**
- 1.2. Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania**

Podstawą do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku. Niezbędnym elementem zrównoważonego rozwoju jest ład przestrzenny, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Cel operacyjny 1.1 zakłada więc stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku poprzez racjonalne gospodarowanie przestrzenią i ochronę ładu przestrzennego. Ze względu

na prognozowany napływ nowych mieszkańców do Gminy, szczególnie do miejscowości Rachcin i Bobrowniki, koniecznym jest m.in. zapewnienie możliwości rozwoju terenów mieszkaniowych. Realizacja tego celu może w konsekwencji przyciągnąć jeszcze większą liczbę osób, które na stałe zamieszkają na obszarze Gminy.

Ważna dla rozwoju każdej jednostki samorządu terytorialnego jest też wysoka jakość dróg i towarzyszącej im infrastruktury, która ma wpływ na bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców. Realizacja celu operacyjnego 1.2. sprawi, że infrastruktura komunikacyjna będzie dobrze rozwinięta, spójna i zaprojektowana z uwzględnieniem wszystkich użytkowników ruchu – zarówno kierowców, pieszych, jak i rowerzystów. Dobry stan techniczny infrastruktury drogowej i okołodrogowej przyczyni się do też zwiększenia dostępności komunikacyjnej. Dodatkowo, przy powszechnym rozwoju pracy hybrydowej i zdalnej bardzo istotne jest także zapewnienie łączności, rozumianej jako dostęp do sieci internetowej o odpowiedniej prędkości i przepustowości.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli na kolejnych stronach.

CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Uporządkowana przestrzeń podstawą rozwoju Gminy Bobrowniki	• opracowanie i przyjęcie Planu Ogólnego, z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju • dążenie do jak największego pokrycia powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • zabezpieczenie terenów pod rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz odnawialnych źródeł energii w dokumentach planistycznych • adaptacja i zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni publicznych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne • prowadzenie działań konserwatorskich i restauratorskich na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków • opracowanie i realizacja gminnego programu rewitalizacji • rekultywacja zdewastowanych terenów, m.in. po dawnym wysypisku śmieci	• uspołnienie polityki przestrzennej • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni Gminy • rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej oraz OZE z zachowaniem ładu przestrzennego • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Gminy • wzrost jakości i estetyki przestrzeni publicznych • poprawa jakości życia mieszkańców	• stopień opracowania Planu Ogólnego (%) • udział powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%) • powierzchnia terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej (ha) • powierzchnia terenów przeznaczonych pod budowę obiektów OZE (ha) • liczba budynków i przestrzeni publicznych zaadaptowanych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne (szt.) • stopień zrealizowania gminnego programu rewitalizacji (%) • powierzchnia terenów zrehabilitowanych (ha)

1.2. Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania	• rozbudowa i modernizacja gminnej infrastruktury drogowej • przekształcenie i uporządkowanie numeracji dróg gminnych • współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych w celu poprawy stanu technicznego dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy oraz rozwoju infrastruktury rowerowej wzdłuż tych dróg • modernizacja oświetlenia ulicznego, w tym m.in. zastosowanie energooszczędnych opraw oświetleniowych • dążenie do rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy, szczególnie na kierunku Bobrowniki-Włocławek • zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności urzędu, szkoły podstawowej oraz klubu dziecięcego • tworzenie warunków do rozwoju sieci światłowodowej na terenie Gminy	• poprawa stanu dróg oraz bezpieczeństwa na drogach • zwiększenie dostępności komunikacyjnej • zwiększenie dostępności przestrzennej dla osób ze szczególnymi potrzebami • rozwój alternatywnych dla samochodu form transportu • poprawa jakości życia mieszkańców	• długość zmodernizowanych dróg oraz chodników (km) • liczba miejscowości wykluczonych transportowo (szt.) • udział obiektów użyteczności publicznej spełniających standardy dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (%) • długość sieci światłowodowej (km) • udział mieszkańców z dostępem do sieci światłowodowej (%)
--	---	--	--

CEL STRATEGICZNY 2: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki

CELE OPERACYJNE:

2.1. Nowoczesna infrastruktura i sprawne zarządzanie jako narzędzia ograniczania skutków zmian klimatu

2.2. Rozwój potencjału turystycznego

2.3. Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości

Niezwykle istotną częścią każdej Gminy jest jej infrastruktura techniczna, dotycząca przede wszystkim sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz związana z gospodarką odpadami. Jej dobry stan przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań może również pełnić ważną funkcję w ograniczaniu niekorzystnych skutków zmian klimatycznych. Ważne jest także oczywiście ciągłe monitorowanie efektywności wspomnianych sieci oraz odpowiednie zarządzanie (cel operacyjny 2.1).

Ze względu na atrakcyjne położenie przy rzece Wiśle oraz wyjątkowy obiekt zabytkowy – ruiny zamku w Bobrownikach – Gmina powinna w jak najlepszy sposób wykorzystywać swój potencjał turystyczny (cel operacyjny 2.2). Aby to osiągnąć niezbędny jest rozwój infrastruktury rowerowej, odpowiednie zabezpieczenie pozostałości zamku oraz atrakcyjne zagospodarowanie terenów gminnych wokół nich.

W celu stymulowania gospodarki należy ponadto zwrócić uwagę na aktywizację gospodarczą oraz tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości (cel operacyjny 2.3). Wsparcie przedstawicieli biznesu może przyjmować różne formy, m.in. stworzenie odpowiedniego systemu zachęt i ulg podatkowych, rozszerzenie współpracy z prywatnymi inwestorami oraz organizowanie kursów i szkoleń dla mieszkańców, którzy w ten sposób będą mogli zdobyć nową wiedzę i podnieść swoje kompetencje.

Opisane wyżej cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY 2: Środowisko przyrodnicze i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Nowoczesna infrastruktura i sprawne zarządzanie jako narzędzia ograniczania skutków zmian klimatu	• rozwój systemu segregacji odpadów na rzecz podniesienia poziomów segregacji i recyklingu oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów • poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz dążenie do wykorzystania OZE, m.in. w budynkach urzędu oraz szkoły podstawowej • rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz promowanie i wspieranie takich rozwiązań wśród mieszkańców • modernizacja, remont oraz bieżące utrzymanie sieci wodociągowej • rozwój systemu kanalizacji w kierunku miejscowości Stare Rybitwy i Stary Bógpomóż oraz bieżące utrzymanie systemu • budowa stacji uzdatniania wody w Rachcinie • poprawa efektywności zarządzania gospodarką komunalną w Gminie poprzez utworzenie zakładu budżetowego	• zmniejszanie ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców • wzrost udziału ilości odpadów segregowanych w ilości odpadów ogółem • utrzymanie dobrej jakości powietrza • zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego w Gminie • prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych • zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców	• udział ilości odpadów segregowanych w ilości odpadów ogółem (%) • liczba obiektów użyteczności publicznej, dla których przeprowadzono termomodernizację (szt.) • poziom emisji pyłów zawieszonych PM 2,5 i PM 10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) • liczba obiektów użyteczności publicznej wykorzystujących OZE (szt.) • liczba rozbudowanych i zmodernizowanych urządzeń melioracyjnych (szt.) • udział mieszkańców z dostępem do sieci kanalizacyjnej (%) • liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych dot. ekologii i ochrony środowiska (szt.)

	• prowadzenie działań w kierunku likwidacji wyrobów zawierających azbest oraz wysokoemisyjnych kotłów grzewczych • podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców		
2.2. Rozwój potencjału turystycznego	• rozwój oferty turystycznej i kulturalnej, opartej na lokalnym dziedzictwie, walorach przyrodniczych i produktach lokalnych • budowa infrastruktury rowerowej wzdłuż rzeki Wisły • udostępnienie ruin zamku w Bobrownikach dla zwiedzania przez mieszkańców i turystów, m.in. poprzez konserwację, zabezpieczenie terenu, utworzenie punktu widokowego, ścieżki dydaktycznej i oświetlenie • zagospodarowanie terenu wokół ruin zamku w celu wzmocnienia ich funkcji turystycznej i rekreacyjnej poprzez wydzielenie miejsca na plażę i inne strefy rekreacji • organizacja imprez gminnych wykorzystujących położenie nad rzeką Wisłą i lokalizację ruin zamku w Bobrownikach jako wizytówki lokalnej	• zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych Gminy • wykorzystanie potencjału turystycznego ruin zamku w Bobrownikach • zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy • zwiększenie dochodów Gminy i jej mieszkańców z turystyki	• długość ścieżek i dróg rowerowych w Gminie (km) • liczba turystów odwiedzających Gminę (os.)

2.3. Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	• współpraca z prywatnymi inwestorami w celu rozwoju gospodarki opartej na OZE (m.in. farmy fotowoltaiczne, biogazownie) • wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców • stworzenie systemu zachęt podatkowych mających na celu rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki • dążenie do utworzenia gminnego targowiska • tworzenie prawnych i ekonomicznych mechanizmów sprzyjających rozwojowi usług (np. turystycznych) • wsparcie rozwoju biznesu odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo	• wzrost liczby działających przedsiębiorstw, a w konsekwencji zwiększenie liczby miejsc pracy oraz wpływów do budżetu Gminy • wzmocnienie zrównoważonego i nowoczesnego rolnictwa oraz nowych gałęzi rolnictwa • rozwój przedsiębiorczości mieszkańców Gminy • rozwój gospodarczy Gminy	• liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON działających na terenie Gminy (szt.) • poziom bezrobocia w Gminie (%) • liczba utworzonych miejsc sprzedaży bezpośredniej (targowiska, hale targowe) (szt.)
--	---	---	---

CEL STRATEGICZNY 3: Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego

CELE OPERACYJNE:

- 3.1. Wysoki poziom usług społecznych**
- 3.2. Bezpieczna i nowoczesna edukacja**
- 3.3. Kultura, sport, rekreacja i infrastruktura czasu wolnego jako elementy decydujące o wysokiej jakości życia**
- 3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna**

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty edukacyjnej i innych usług społecznych. W Gminie Bobrowniki, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne. W tym celu potrzebna jest rozbudowana oferta społeczna, która będzie odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również dostarczać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób z różnych grup wiekowych, także tych ze szczególnymi potrzebami. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy. Cel strategiczny III zakłada zatem działania w zakresie poprawy jakości oświaty i opieki nad dziećmi, rozwoju kultury fizycznej i sportu oraz podnoszenie jakości oferty społecznej i kulturalnej. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa on na jakość zarządzania w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY 3: Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Wysoki poziom usług społecznych	• podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczności na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Domu Dziennego Pobytu Senior+ w Rachcinie • zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami • wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne, realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę • wyposażenie przychodni lekarskiej • rozwój usług rehabilitacyjnych, w tym utworzenie wypożyczalni sprzętu dla osób z niepełnosprawnościami • utworzenie Klubu rozwoju cyfrowego	• umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestnictwa w życiu społecznym Gminy • zwiększenie dostępności i jakości usług medycznych • zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz walki z chorobami cywilizacyjnymi (np. cukrzyca, otyłość) • poprawa jakości życia mieszkańców Gminy	• liczba uruchomionych nowych usług społecznych (szt.) • liczba programów zdrowotnych i profilaktycznych zrealizowanych przez Gminę oraz we współpracy z innymi jednostkami/instytucjami (szt.)

3.2. Bezpieczna i nowoczesna edukacja	- wsparcie rozwoju nauczycieli poprzez szkolenia, kursy oraz wsparcie psychologiczne - edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej - rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek szkolnych i przedszkolnych oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia - rozwój systemu identyfikacji uczniów szczególnie uzdolnionych i wykazujących talenty w sferze: nauk matematyczno-przyrodniczych, nauk humanistycznych, sportu, artystycznej, cyfrowej poprzez system zajęć dodatkowych, mentoring oraz odpowiedni system stypendialny	- poprawa jakości bazy oświatowej umożliwiającej edukację na wysokim poziomie - poprawa wyników uzyskiwanych przez uczniów na egzaminach zewnętrznych - zmniejszenie liczby uczniów z terenu Gminy uczęszczających do szkół poza nią	- nauczyciele objęci wsparciem psychologicznym i indywidualnymi formami podnoszenia kwalifikacji (%) - liczba uczniów objętych gminnym systemem wsparcia uczniów zdolnych (os.) - liczba uczniów objętych gminnym programem stypendialnym (os.) - liczba doposażonych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury szkolnej na terenie Gminy (szt.) - średnie wyniki uczniów z egzaminów państwowych (%)
3.3. Kultura, sport, rekreacja i infrastruktura czasu wolnego jako elementy decydujące o wysokiej jakości życia	- stworzenie centrum kultury w Gminie poprzez adaptację niewykorzystywanych budynków, celem przeniesienia gminnej biblioteki z budynku urzędu i utworzenie domu kultury - rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej oraz budowa nowych jej elementów, m.in. strefy rekreacji ze <i>skate parkiem</i>, placów zabaw - rozwój istniejącej oferty kultury poprzez zwiększenie jej dostępności dla osób ze	- zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych i sportowych - zwiększenie stopnia integracji społeczności lokalnej dzięki atrakcyjnej ofercie kulturalnej i sportowej oraz	- liczba zmodernizowanych urządzeń infrastruktury sportowej (szt.) - liczba stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w gminnym kalendarzu kulturalnym (szt.) - liczba obiektów kulturalnych dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami (szt.) - liczba nowo powstałych i doposażonych instytucji kultury (szt.)

	szczególnymi potrzebami, zapewnienie nowoczesnego wyposażenia audiowizualnego, nagłośnienia i wyposażenia do działalności plenerowej • rozwój oferty dla młodzieży w ramach klubów młodzieżowych • opracowanie kalendarza stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w Gminie • wsparcie działalności świetlic wiejskich jako głównych miejsc życia społecznego w miejscowościach, w tym ich remonty i doposażenie	organizowanym imprezom lokalnym	
3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna	• promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców • wspieranie działalności lokalnych organizacji pozarządowych • rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz w ramach stowarzyszeń międzygminnych • poprawa jakości obsługi mieszkańców poprzez rozwój e-usług i szersze zaangażowanie partnerów społecznych w procesie zarządzania rozwojem Gminy • współpraca z władzami powiatu w celu utworzenia schroniska dla zwierząt	• zwiększenie wiedzy, świadomości i zaangażowania mieszkańców w zakresie zarządzania Gminą • zacieśnienie relacji z krajowymi partnerami i organizacjami • wyższa jakość obsługi mieszkańców przez urząd	• liczba zrealizowanych oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych (szt.) • liczba uruchomionych nowych e-usług (szt.)

2.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki

Gmina Bobrowniki to gmina miejsko-wiejska położona we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim, przy prawym brzegu Wisły (która stanowi ok. 1/3 jej granicy) w dość dużym oddaleniu od większych ośrodków miejskich. Gmina sąsiaduje z następującymi gminami: Czernikowo (powiat toruński), gminą wiejską Lipno (p. lipnowski), Fabianki (włocławski), Nieszawa (aleksandrowski), Waganiec (aleksandrowski), Lubań (włocławski) i gminą miejską Włocławek.

Największą część powierzchni Gminy, wynoszącej 95,36 km², zajmują tereny leśne i zadrzewione (ok. 54%) oraz użytki rolne (ok. 34%). Innymi podstawowymi elementami jej struktury przestrzennej są tereny: zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej, przemysłowej, handlowo-usługowej oraz komunikacyjne.

Przez Gminę nie przebiega żadna droga krajowa ani wojewódzka. Na jej terenie znajdują się natomiast następujące drogi powiatowe: 2044C Czernikowo-Bobrowniki-Włocławek, 2704C Rachcin-Cyprianka, 2711C Gnojno-Brzeźno, 2712C Bobrowniki-Radomice, 2713C Bobrowniki-Włocławek.

W Gminie znajdują się: Urząd Miasta i Gminy, klub dziecięcy, dwa przedszkola, szkoła podstawowa, gminna biblioteka publiczna (w budynku Urzędu), Centrum Sportu i Rekreacji, przychodnia lekarska, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Dzienny Dom Pobytu Senior+. Specjalistyczna opieka medyczna jest natomiast dostępna w pobliskich miastach.

Gmina posiada także bogate zasoby naturalne, w tym lasy, jeziora i tereny rolnicze, które są chronione w ramach polityki ochrony środowiska – aż 94,75% powierzchni Gminy podlega prawnej ochronie. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 916, 1726) do obszarów chronionych na terenie Gminy Bobrowniki zalicza się:

- obszar chronionego krajobrazu – Nizina Ciechocińska,
- obszary Natura 2000:
 - Dolina Dolnej Wisły,
 - Cyprianka,
 - Włocławska Dolina Wisły,
- użytki ekologiczne:
 - Zbiornik Wodny Winduga I,
 - Zbiornik Wodny Winduga II.

Przez Gminę przepływa rzeka Wisła, a także mniejsze cieki: Gryska, Grabinianka, Doprowadzalnik oraz Strumyk. W północnej części Gminy znajduje się ponadto Jezioro Brzeźno.

Gmina Bobrowniki leży w granicach sześciu Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), które wyznaczono na podstawie „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”, przyjętego Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2022 r. (Dz. U. 2023 poz. 300). Podstawę klasyfikacji stanowi Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.06.2021 w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2021 poz. 1475). Są to następujące JCWP:

- Wisła od Zgłowiączki do Brdy (RW20001229199),
- Święty Strumień (RW200010275989),
- Biskupianka (RW2000102794929),
- Mień od Dopływu spod Jankowa do ujścia (RW200011279499),
- Gryska (RW20001027934),
- Chełmickie (LW20025).

W granicach Gminy Bobrowniki nie znajdują się fragmenty żadnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Na terenie Gminy znajdują się z kolei obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, w tym:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (0,2%),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
 - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (1%),
 - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (10%),
- obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
- tereny leśne oraz tereny użytków zielonych.

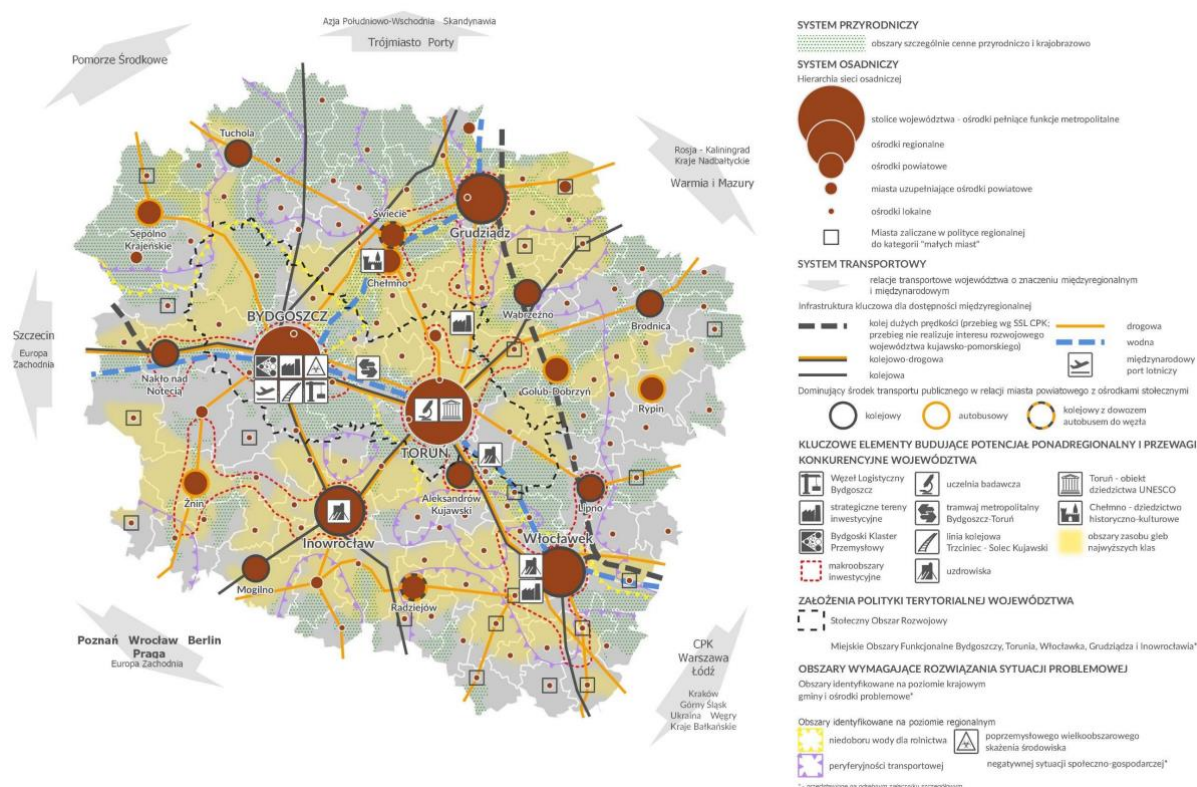
Elementem utrudniającym przepływ wód powodziowych są drzewa. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Przez teren Gminy przebiega jedna linia wysokiego napięcia. Przez Gminę nie przebiegają natomiast sieci magistralne gazu ziemnego. Obszar gminy nie jest zasilany w gaz przewodowy.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki (ryc. 7) uwzględnia powyżej przedstawione informacje, a także ustalenia i rekomendacje zawarte w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+. W jednym z jej rozdziałów pt. „Koncepcja rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego” przedstawiono sposób funkcjonowania i rozwoju województwa do roku 2030 na podstawie zbioru podstawowych założeń, zasad i relacji. Dodatkowo określono niezbędne działania w przestrzeni społeczno-gospodarczej województwa.

Wspomniana Koncepcja zawiera sześć podstawowych elementów, stanowiących ogólne ramy rozwoju regionu. Są to:

- system przyrodniczy – obszary kluczowe ze względu na charakter walorów środowiskowych,
- system osadniczy – hierarchia sieci osadniczej oraz będąca jej bezpośrednią konsekwencją odpowiedzialność poszczególnych ośrodków za stymulowanie rozwoju określonych terytorialnie obszarów i określonych dziedzin funkcjonowania życia społecznego i gospodarczego,
- system transportowy – relacje transportowe o znaczeniu międzyregionalnym, międzynarodowym oraz sposób organizacji relacji wewnątrz wojewódzkich, w tym wskazanie dominującego środka transportu publicznego w relacji węzły powiatowe – stolicy województwa,
- kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa – tj. potencjały, na bazie których możliwe będzie uruchomienie nowych procesów rozwojowych, znacząco zwiększających możliwości rozwoju województwa,
- zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej – obszary, w których stwierdza się obecność ograniczeń rozwojowych na tyle ważnych, że mogą zagrażać prawidłowemu rozwojowi województwa jako spójnemu systemowi społeczno-gospodarczemu,
- założenia polityki terytorialnej województwa – zbiór zasad, które dotyczą świadomego różnicowania polityki rozwoju w ujęciu terytorialnym w powiązaniu z hierarchią sieci osadniczej, na bazie miejskich obszarów funkcjonalnych. Formułują one metodę identyfikacji zasięgu przestrzennego poszczególnych obszarów różnicowania interwencji oraz dziedziny wsparcia dla poszczególnych kategorii obszarów.

Ryc. 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ (s. 103).

W odniesieniu do Gminy Bobrowniki powyżej wymienione elementy scharakteryzowano w następujący sposób:

- system przyrodniczy: większość powierzchni Gminy została zaliczona do obszarów szczególnie cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- system osadniczy: zgodnie z hierarchią sieci osadniczej gminna miejscowość Bobrowniki została określona jako ośrodek lokalny,
- system transportowy: przez Gminę przebiega jedynie wodna infrastruktura kluczowa dla dostępności międzyregionalnej (rzeka Wisła),
- kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa: w modelu funkcjonalno-przestrzennym rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego identyfikuje się miejsca, obiekty i dziedziny rozwoju specyficzne dla województwa, a przez to szczególnie istotne dla jego rozwoju. Wynikają one z posiadanych uwarunkowań (atutów, potencjałów) wewnętrznych, analizowanych także w kontekście uwarunkowań zewnętrznych i realnych możliwości ich wykorzystania dla przyspieszenia rozwoju regionu. Za kluczowe elementy uznano następujące zagadnienia:

- Uczelnia badawcza – jako narzędzie wykorzystania szansy wynikającej z faktu nadania Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika w Toruniu tytułu uczelni badawczej jako jednej z dziesięciu w kraju,
- Strategiczne tereny inwestycyjne – jako narzędzie wykorzystania specyficznych uwarunkowań wybranych terenów inwestycyjnych do rozwoju gospodarczego regionu,
- Makroobszary inwestycyjne – strefy rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności,
- Bydgoski Klaster Przemysłowy – krajowy lider branży narzędziowej i przetwórstwa tworzyw polimerowych,
- Obszar zasobu gleb najwyższych klas – rolnicza przestrzeń produkcyjna jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie produkcji żywności,
- Toruń – obiekt Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO,
- Chełmno – Pomnik Historii oraz ośrodek dziedzictwa historyczno-kulturowego,
- uzdrowiska: Ciechocinek, Inowrocław, Wieniec Zdrój – jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie lecznictwa uzdrowiskowego,
- Węzeł Logistyczny Bydgoszcz jako narzędzie wykorzystania szansy wynikającej z przebiegu przez region multimodalnych międzynarodowych szlaków transportowych, umożliwiających powiązanie regionu z m.in. portami morskimi w Trójmieście,
- Tramwaj metropolitalny relacji Bydgoszcz – Toruń jako narzędzie służące wykorzystaniu szansy wynikającej z bliskiego położenia dwóch ośrodków regionalnych, umożliwiającej wykorzystanie i integrację łącznego potencjału tych miast,
- Linia kolejowa Trzciniec – Port Lotniczy – Solec Kujawski jako narzędzie służące wykorzystaniu szansy rozwoju gospodarczego i wzrostu konkurencyjności, wynikającej z możliwości zbudowania spójnego układu transportu kolejowego oraz powiązanie transportu kolejowego z lotniczym.

W ramach tego elementu (w kontekście makroobszarów inwestycyjnych) Gminę Bobrowniki zaliczono do grupy gmin wymagających wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym.

- zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej: części lub całość terenu Gminy zostały zaliczone do następujących obszarów:
 - identyfikowanych na poziomie krajowym: gminy zagrożone trwałą marginalizacją (całość Gminy),
 - identyfikowanych na poziomie regionalnym: niedoboru wody dla rolnictwa, peryferyjności transportowej, niskiego poziomu rozwoju społecznego i niskiego poziomu przedsiębiorczości, negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej wymagających dodatkowo podjęcia działań w związku z ponadprzeciętnym natężeniem starzenia się społeczeństwa do 2030 r.,
- założenia polityki terytorialnej województwa: polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2021-2027 realizowana jest w ujęciu następujących poziomów:
 - (I) poziom służący rozwojowi funkcji o znaczeniu regionalnym (realizowanych dla mieszkańców i obszaru całego województwa) i ponadregionalnym (tworzących relacje i powiązania międzyregionalne i międzynarodowe),
 - (II) poziom związany z budowaniem relacji wewnętrznych i podnoszeniem potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (Bydgoszcz i Toruń) oraz (III) poziom związany z budowaniem relacji wewnętrznych i podnoszeniem potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław),
 - (IV) poziom związany z miastami powiatowymi oraz obszarami powiązanymi z nimi funkcjonalnie (za które na poziomie powiatowym należy uznać obszary powiatów), mający na celu przede wszystkim kształtowanie warunków dla wysokiej jakości życia (przede wszystkim w zakresie usług publicznych typowych dla poziomu powiatu) oraz konkurencyjności gospodarczej i rynków pracy na poziomie powiatów,
 - (V) poziom dotyczący rozwoju na płaszczyźnie lokalnej, związany z inicjatywami oddolnymi realizowanymi w oparciu o liderów lokalnych (obszar objęty Lokalnymi Strategiami Rozwoju), który odpowiada zasięgowi działania poszczególnych lokalnych grup działania (LGD).

W ramach tych założeń Gminę Bobrowniki zaliczono do obszaru prowadzenia polityki terytorialnej Lipna (poziom IV).

Najważniejsze rodzaje interwencji dedykowane poziomowi IV polityki terytorialnej to:

- rozwój potencjału gospodarczego (tworzenie nowych miejsc pracy, w uzasadnionych lokalizacjach – wyznaczanie terenów inwestycyjnych), zwiększanie aktywności zawodowej mieszkańców – dotyczy zadań nierealizowanych w ramach poziomów (II) i (III),
- rozwój infrastruktury i pełnienie zadań na rzecz ludności wymagającej wsparcia, w tym zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- poprawa możliwości obsługi mieszkańców w zakresie usług o charakterze powiatowym/lokalnym – szkolnictwo ponadpodstawowe, zwłaszcza zawodowe, szkolnictwo ponadpodstawowe artystyczne, edukacja dorosłych, poprawa jakości kształcenia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, specjalistyczna ochrona zdrowia (typowa dla poziomu powiatowego), edukacja przedszkolna, opieka nad dziećmi w wieku do lat 3, infrastruktura aktywizacji i włączenia społecznego, infrastruktura kultury o znaczeniu powiatowym,
- rozwój infrastruktury i pełnienia zadań na rzecz ludności wymagającej wsparcia, w tym zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- rozwiązywanie problemów środowiskowych (zwłaszcza w aspekcie stanu powietrza związanego z niską emisją z systemów grzewczych i transportu spalinowego), ochrona przyrody i wzmacnianie bioróżnorodności,
- rozwiązywanie problemów społecznych w rejonach współwystępowania problemów pozaspółecznych (rewitalizacja),
- zwiększanie potencjału przestrzeni publicznych oraz koordynacja polityki przestrzennej, zwłaszcza w celu racjonalizacji gospodarowania przestrzenią, dla zapobiegania rozpraszania osadnictwa,
- wykorzystanie potencjałów endogenicznych, takich jak turystyka wodna, inne specyficzne walory przyrodnicze i kulturowe mogące być podstawą dla rozwoju gospodarczego lub pełnienia ważnych funkcji rekreacyjnych i/lub integracyjnych dla lokalnych społeczności,
- rozwój transportu publicznego w relacjach do Bydgoszczy i/lub Torunia,
- rozwój dróg rowerowych jako bezpiecznego dojazdu do placówek usługowych, miejsc pracy i węzłów przesiadkowych oraz niskoemisyjnej alternatywy dla innych rodzajów transportu,
- rozwój dróg rowerowych o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, w tym zwłaszcza zapewniających dostępność i umożliwiających wykorzystanie walorów (przyrodniczych i kulturowych) stanowiących

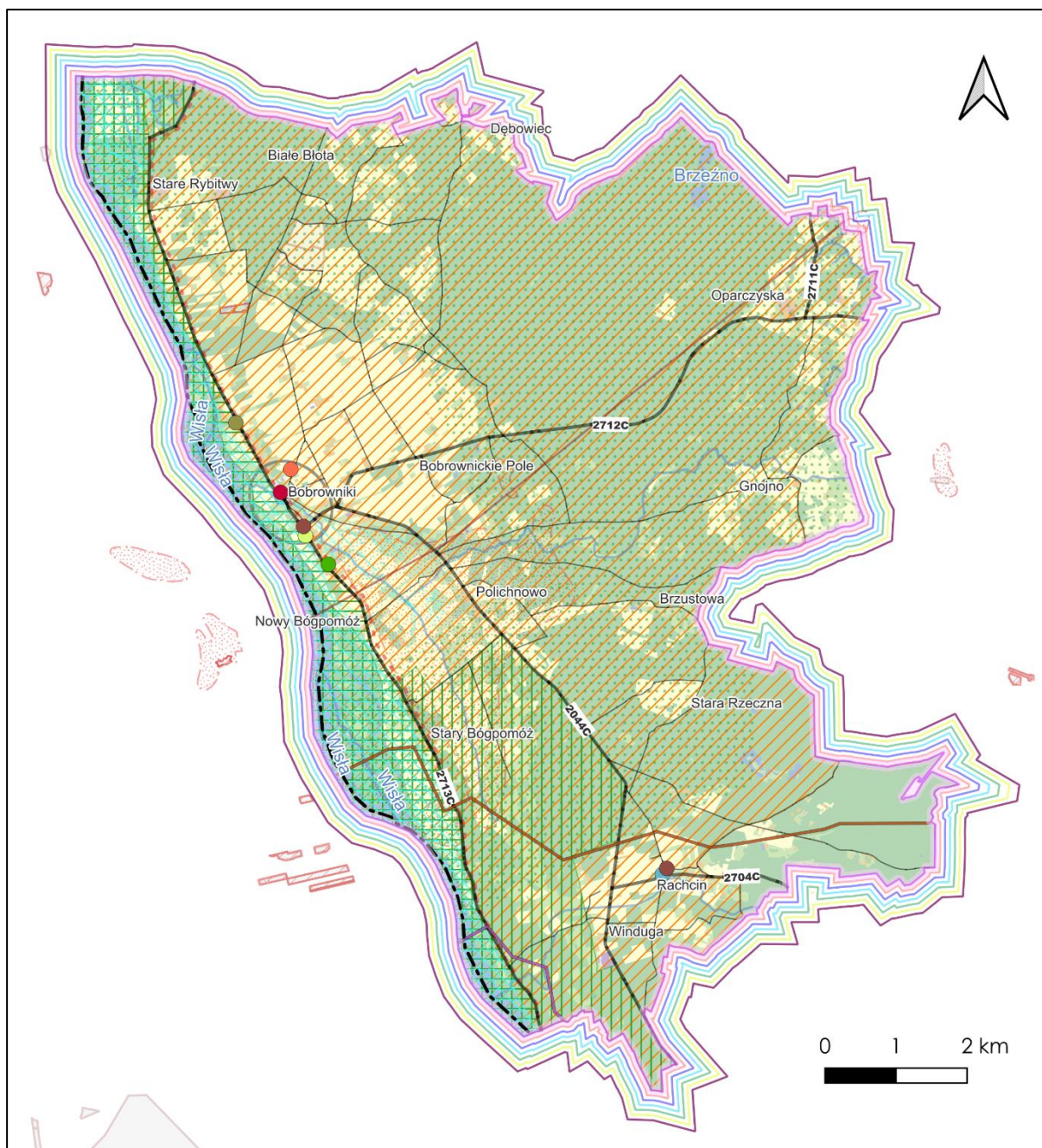
potencjały endogeniczne (rozwój funkcji turystycznej na bazie lokalnych potencjałów endogenicznych),

- o wsparcie dla realizacji inwestycji wodno-kanalizacyjnych w tym integracja systemów dla RLM liczących powyżej 10 tys. w relacjach miasta – obszary podmiejskie.

Ryc. 6 Poziomy prowadzenia polityki terytorialnej (dla poziomów I-IV), w tym obszary prowadzenia polityki terytorialnej (OPPT) stanowiące poziom IV, w województwie kujawsko-pomorskim do 2030 roku

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ (s. 138).

Ryc. 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

Ryc. 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki - oznaczenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

2.4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bobrowniki przyjęto uchwałą nr IV/25/99 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 25 lutego 1999 roku. Zgodnie z treścią uchwały nr XXXVII/193/2021 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 16 listopada 2021 r. w sprawie oceny aktualności studium i planów miejscowych oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Bobrowniki stwierdzono brak aktualności Studium i konieczność jego aktualizacji „pod kątem dostosowania jego treści do obecnych wymagań określonych w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz przepisów odrębnych”.

Kształtowanie polityki przestrzennej opiera się również na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PZPW) przyjętym uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.

Zgodnie z zapisami PZPW Gmina Bobrowniki została zaliczona do obszaru problemowego w aspektach społecznych, wyznaczonego na podstawie syntetycznego wskaźnika potencjału demograficznego, natomiast częścią obszaru problemowego w aspektach gospodarczych jest powiat lipnowski. Z kolei zgodnie z treścią projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z 2018 r. Gmina należy do Wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych oraz Wiejskiego obszaru funkcjonalnego gospodarczego wykorzystania Wisły.

Kształtowanie polityki przestrzennej Gminy powinno odbywać się w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, Strategii rozwoju województwa, jak i poniższe wytyczne:

- tworzenie warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy,
- harmonijny i skoordynowany rozwój struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu,

- stałe dążenie do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną,
- ochrona tradycji i kultury regionu,
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego,
- bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i życia ludzi, ochrona mienia,
- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Analiza ww. dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Bobrowniki, które przedstawia poniższa tabela.

Tab. 5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Bobrowniki

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:

- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych,
- zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją,
- wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy,
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju,
- dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy,
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów

dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,

- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwacje urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp.
- wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),

- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywności oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,

- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w Bobrownikach z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych wsi a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Bobrowniki nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej, z uwzględnieniem przebiegającej przez Gminę Wiślanej Trasy Rowerowej.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,

- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub V i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,

- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

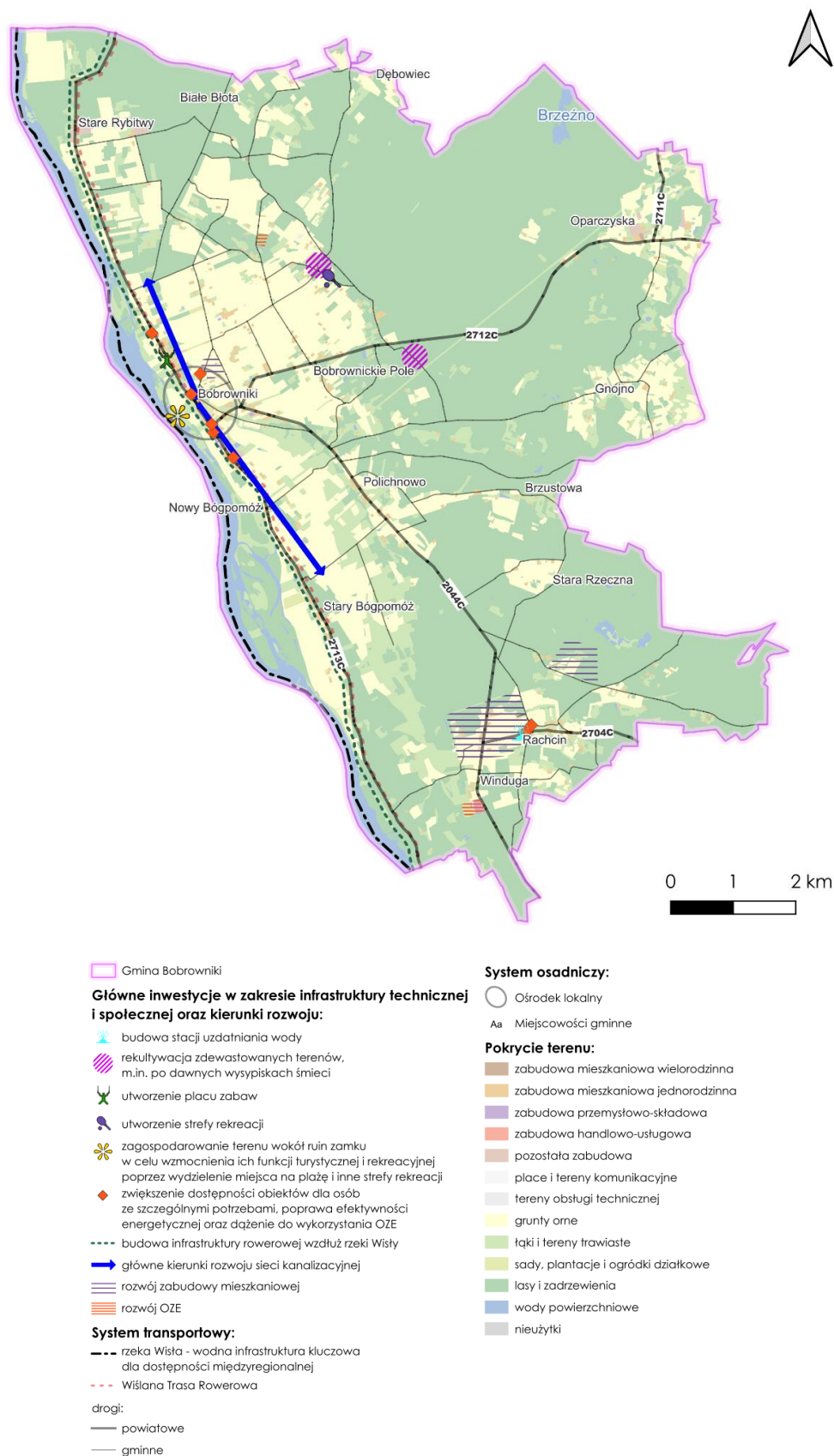
Gmina Bobrowniki nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, jednak planuje się podjęcie działań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie ze wskazaną ustawą. Na terenie Gminy nie występują również obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub remediacji.

Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach wymagających rekultywacji powinny natomiast uwzględniać:

- uwzględnienie wymogów wynikających z zasad zagospodarowania terenu w planie rekultywacji,
- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: opracowanie własne.

Główne kierunki rozwoju wraz z najważniejszymi planowanymi inwestycjami w Gminie Bobrowniki zostały przedstawione w sposób graficzny na ryc. 9.

Ryc. 9 Główne planowane inwestycje oraz kierunki rozwoju w Gminie Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustaleń podczas warsztatów strategicznych, danych Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki oraz danych GUGiK.

2.5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Bobrowniki, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku i strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii przyspieszenia 2030+ wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Skuteczna edukacja
2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo
3. Konkurencyjna gospodarka
4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko
5. Spójne i bezpieczne województwo

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku.

Tab. 6 Spójność celów strategicznych i operacyjnych w Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 z celami w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii przyspieszenia 2030+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+	Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035
CEL STRATEGICZNY 1: Skuteczna edukacja Cele operacyjne: 11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania 12. Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach 13. Kształtowanie środowiska edukacyjnego 14. Rozwój szkolnictwa wyższego	CEL STRATEGICZNY 3: Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego Cele operacyjne: 3.2. Bezpieczna i nowoczesna edukacja w Gminie Bobrowniki
CEL STRATEGICZNY 2: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo Cele operacyjne: 21. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego 22. Rozwój wrażliwy społecznie 23. Zdrowie 24. Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe 25. Sport i aktywność fizyczna	CEL STRATEGICZNY 2: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki Cele operacyjne: 2.2. Rozwój potencjału turystycznego CEL STRATEGICZNY 3: Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego Cele operacyjne: 3.1. Wysoki poziom usług społecznych 3.3. Kultura, sport, rekreacja i infrastruktura czasu wolnego jako elementy decydujące o wysokiej jakości życia 3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna

CEL STRATEGICZNY 3: Konkurencyjna gospodarka Cele operacyjne: 31. Odbudowa gospodarki po COVID-19 32. Innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia 33. Rozwój przedsiębiorczości 34. Rozwój sektora rolno-spożywczego 35. Rozwój turystyki 36. Internacjonalizacja gospodarki 37. Nowoczesny rynek pracy	CEL STRATEGICZNY 2: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki Cele operacyjne: 2.2. Rozwój potencjału turystycznego 2.3. Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
CEL STRATEGICZNY 4: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko Cele operacyjne: 41. Infrastruktura rozwoju społecznego 42. Środowisko przyrodnicze 43. Przestrzeń kulturowa 44. Przestrzeń dla gospodarki 45. Infrastruktura transportu 46. Infrastruktura techniczna 47. Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne 48. Potencjały endogeniczne	CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni Cel operacyjny: 1.1. Uporządkowana przestrzeń podstawą rozwoju Gminy Bobrowniki 1.2. Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania CEL STRATEGICZNY 2: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, walory turystyczne i nowoczesna infrastruktura podstawą rozwoju gospodarczego Gminy Bobrowniki Cele operacyjne: 2.1. Nowoczesna infrastruktura i sprawne zarządzanie jako narzędzia ograniczania skutków zmian klimatu 2.2. Rozwój potencjału turystycznego 2.3. Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
CEL STRATEGICZNY 5: Spójne i bezpieczne województwo Cele operacyjne: 51. Transport publiczny	CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój Gminy Bobrowniki oparty na dostępnej i funkcjonalnej przestrzeni Cel operacyjny:

52. Cyfryzacja 53. Bezpieczeństwo 54. Współpraca dla rozwoju regionu	1.2. Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania CEL STRATEGICZNY 3: Rozwój społeczny Gminy Bobrowniki w oparciu o świadomą politykę demograficzną, wysoką jakość usług społecznych i rozwój kapitału społecznego Cel operacyjny: 3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna
--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie treści Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii przyspieszenia 2030+.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ wskazuje również Obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej, które należy utożsamiać z kategorią obszarów strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Gmina Bobrowniki została zaliczona do następujących OSI:

- identyfikowanych na poziomie krajowym: obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- identyfikowanych na poziomie wojewódzkim:
 - OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą,
 - OSI obszarów cechującym się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa,
 - OSI peryferyjności transportowej.

2.6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach, na jakie przyjęty został dokument, tj. 2025-2035. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Bobrownik, Rada Miejska Bobrowniki oraz Urząd Miasta i Gminy Bobrowniki, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu. W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów, zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii. Wdrażając Strategię, Gmina Bobrowniki będzie dbać o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi

organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu lipnowskiego). W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w Gminie.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach i projektach. Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela ta zawiera przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w uzasadnionych przypadkach. W momencie, gdy Burmistrz zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o jej zmianę. Ewentualna aktualizacja Strategii będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż „strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się ust. 1-4”.

2.7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Bobrowniki na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, stanowiących zarówno wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021-2027,
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027),
- ogólnopolskie programy operacyjne,
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępność Plus, Rządowy Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych,
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe,
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie kujawsko-pomorskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie takie fundusze jak:

- EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- FS – Fundusz Spójności,
- EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- PTFE – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- FEPŻ – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu oraz jednostek organizacyjnych Gminy Bobrowniki.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem lipnowskim oraz województwem kujawsko-pomorskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrożający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe, np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą nr V/19/2024 Rady Miejskiej Bobrowniki z dnia 30 lipca 2024 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bobrowniki na lata 2024-2035, potencjał inwestycyjny Gminy, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2024-2035 wyniesie około 32 mln zł.

Spis rycin

Ryc. 1 Harmonogram prac nad Strategią Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035	6
Ryc. 2 Położenie Gminy Bobrowniki	8
Ryc. 3. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych.....	13
Ryc. 4 Główne priorytety rozwoju Gminy Bobrowniki według ankietowanych	17
Ryc. 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030.....	42
Ryc. 6 Poziomy prowadzenia polityki terytorialnej (dla poziomów I-IV), w tym obszary prowadzenia polityki terytorialnej (OPPT) stanowiące poziom IV, w województwie kujawsko-pomorskim do 2030 roku	46
Ryc. 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki.....	47
Ryc. 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Bobrowniki - oznaczenia.....	48
Ryc. 9 Główne planowane inwestycje oraz kierunki rozwoju w Gminie Bobrowniki.....	59

Spis tabel

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych.....	14
Tab. 2 Średnie oceny poszczególnych podobszarów działalności Gminy Bobrowniki.....	14
Tab. 3 Macierz SWOT Gminy Bobrowniki	19
Tab. 4 Cele strategiczne i operacyjne Gminy Bobrowniki w latach 2025-2035	26
Tab. 5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Bobrowniki.....	50
Tab. 6 Spójność celów strategicznych i operacyjnych w Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035 z celami w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii przyspieszenia 2030+	61

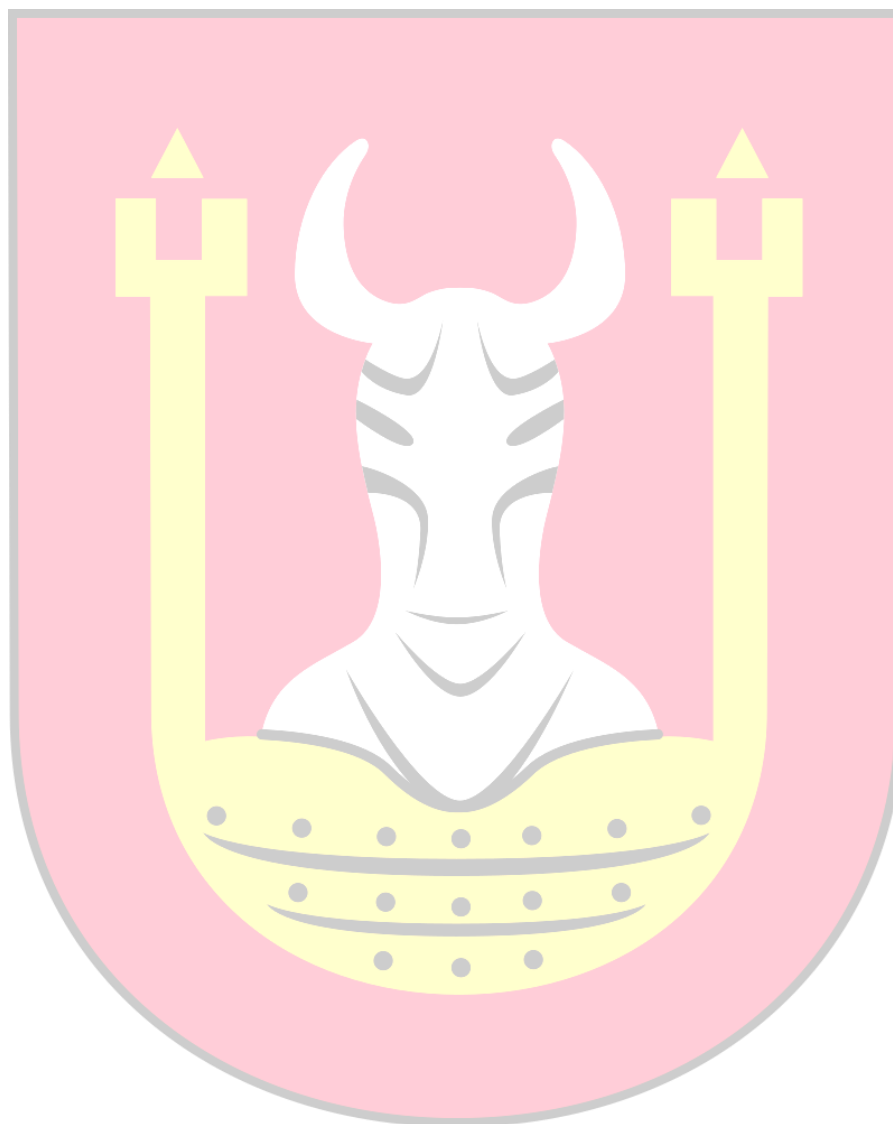
ZAŁĄCZNIKI

**Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej
Gminy Bobrowniki**

Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej
Gminy Bobrowniki

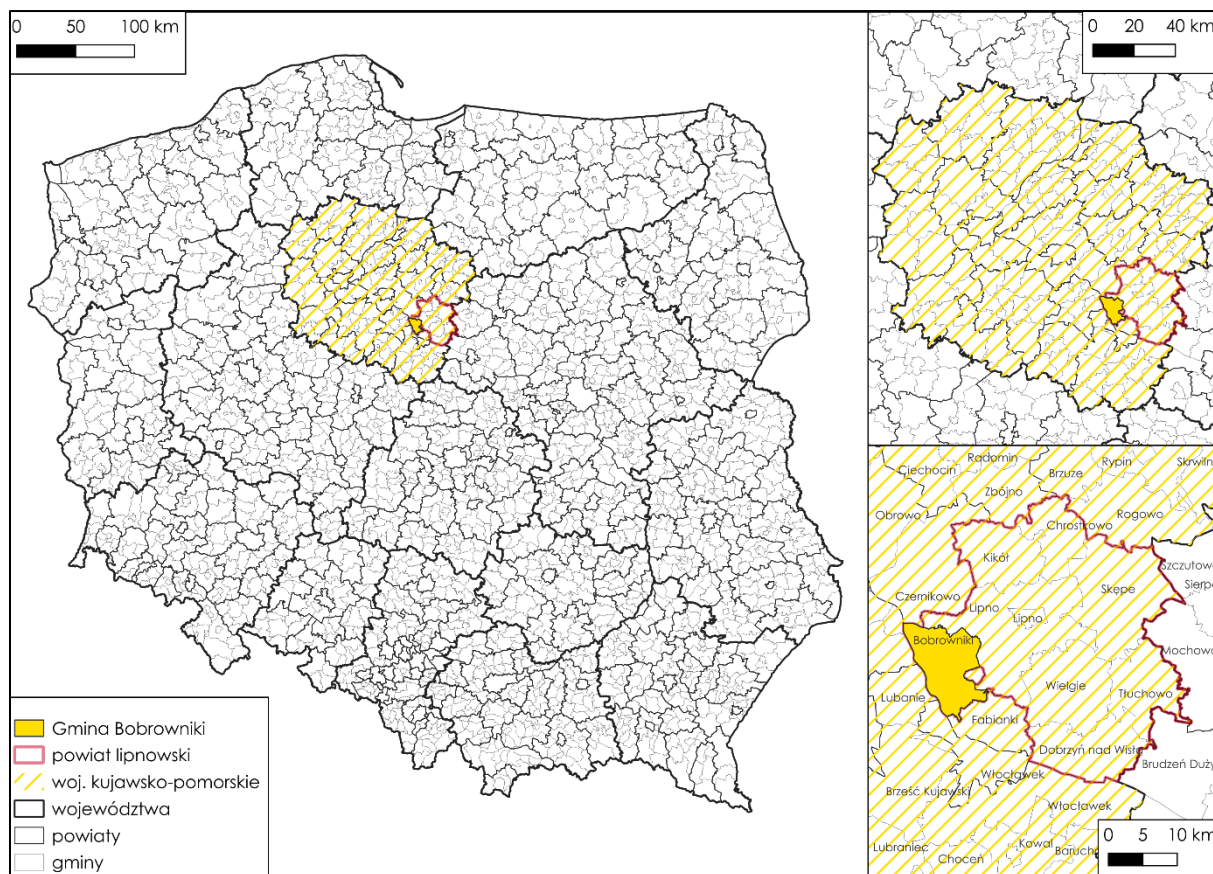
SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	74
1.1. Informacje ogólne.....	74
1.2. Komunikacja.....	74
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.....	77
1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne.....	84
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	88
2.1. Gospodarka lokalna.....	88
2.1.1. Przedsiębiorczość.....	88
2.1.2. Rynek pracy.....	91
2.1.3. Rolnictwo.....	93
2.2. Infrastruktura techniczna i środowisko.....	95
2.2.1. Urządzenia sieciowe.....	95
2.2.2. Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii.....	96
2.2.3. Gospodarka odpadami.....	100
2.3. Stan finansów samorządowych.....	103
2.3.1. Wykonanie budżetu.....	103
2.3.2. Struktura dochodów i wydatków.....	105
2.3.3. Fundusze Europejskie 2014-2020.....	108
2.3.4. Rządowy Fundusz Polski Ład.....	109
2.3.5. Potencjał inwestycyjny.....	109
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	110
3.1. Demografia.....	110
3.2. Kapitał społeczny.....	113
3.2.1. Żłobki, kluby dziecięce i przedszkola.....	113
3.2.2. Szkoły.....	115
3.2.3. Kultura i sport.....	117
3.2.4. Bezpieczeństwo publiczne.....	118
3.2.5. Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy.....	118
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	120
SPIS RYCIN	123
SPIS TABEL	124

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Bobrowniki położona jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim, przy prawym brzegu Wisły, która stanowi ok. 1/3 jej granicy. Bobrowniki sąsiadują z następującymi gminami: Czernikowo (powiat toruński), gminą wiejską Lipno (p. lipnowski), Fabianki (włocławski), Nieszawa (aleksandrowski), Waganiec (aleksandrowski), Lubań (włocławski) i gminą miejską Włocławek. Gmina ma powierzchnię 95,36 km², z czego ponad połowę stanowią tereny leśne i zadrzewione. W 2022 r. w Gminie Bobrowniki mieszkało 3 015 osób, a gęstość zaludnienia wyniosła ok. 31 os./km².

Ryc. 10. Położenie Gminy Bobrowniki na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

1.2. Komunikacja

Gmina Bobrowniki znajduje się w odległości około:

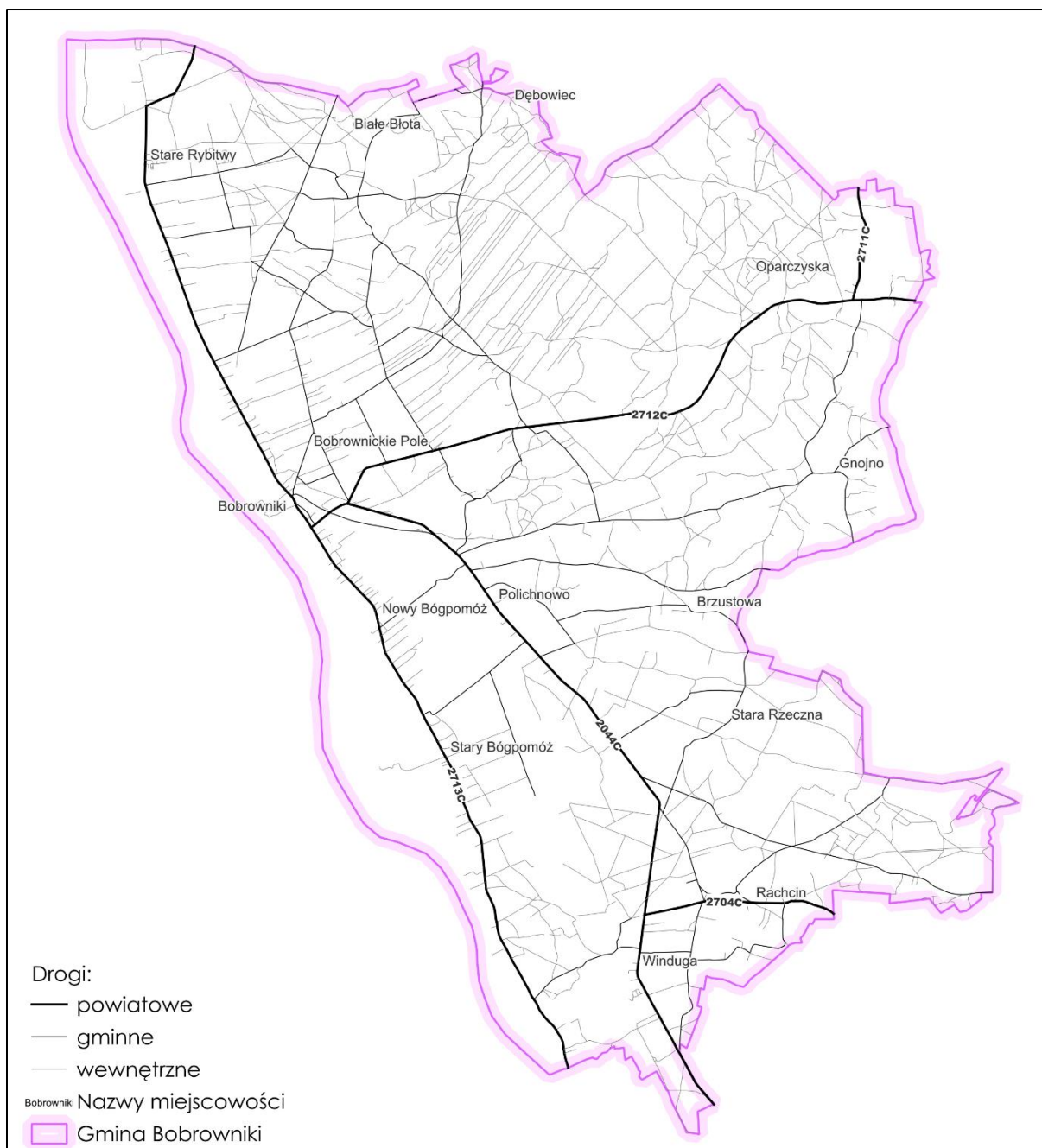
- 18 km od Lipna,
- 20 km od Włocławka,

- 30 km od najbliższego węzła autostrady A1,
- 50 km od Torunia,
- 60 km od Inowrocławia,
- 120 km od Bydgoszczy,
- 180 km od Warszawy,
- 200 km od Poznania.

Na obszarze Gminy znajduje się 39,8 km dróg powiatowych oraz 94,5 km dróg gminnych. Występujące tu drogi powiatowe to:

- 2044C Czernikowo-Bobrowniki-Włocławek,
- 2704C Rachcin-Cyprianka,
- 2711C Gnojno-Brzeźno,
- 2712C Bobrowniki-Radomice,
- 2713C Bobrowniki-Włocławek.

Przez Gminę Bobrowniki nie przebiegają żadne drogi wojewódzkie ani krajowe. Około 71,7 km dróg publicznych na jej terenie ma nieutwardzoną powierzchnię. Przeglądy stanu dróg odbywają się corocznie oraz, dodatkowo, co 5 lat.

Ryc. 11 Sieć drogowa w Gminie Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

Transport publiczny w Gminie realizowany jest przez PKS we Włocławku (połączenie z Włocławkiem przez miejscowości: Bobrowniki, Polichnowo, Rachcin i Nowy Witoszyn) oraz Powiatowy Zakład Transportu Publicznego Lipno (połączenie z Lipnem). Dalszy rozwój transportu zbiorowego w Gminie Bobrowniki jest pożądanym, m.in. ze względu na to, że w miejscowościach Stary Bógpomóż oraz Białe Błota nie ma czynnych przystanków autobusowych.

Przez Gminę nie przebiega żadna czynna linia kolejowa. Najbliżej położona stacja kolejowa znajduje się we Włocławku (w odległości ok. 20 km od siedziby Gminy), skąd można podróżować w kierunku Torunia oraz Kutna.

Między miejscowościami Nieszawa a Stare Rybitwy na Wiśle kursuje natomiast prom, który umożliwia przekroczenie rzeki drogą wodną.

Przez teren Gminy przebiega Wiśłana Trasa Rowerowa oraz szlak rowerowy Toruń-Dobrzyń nad Wisłą.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia Gminy Bobrowniki (95,36 km) stanowi ok. 9,4% powierzchni powiatu lipnowskiego. Wśród gmin powiatu jedynie gmina miejska Lipno oraz Chrostkowo zajmują mniejszy obszar.

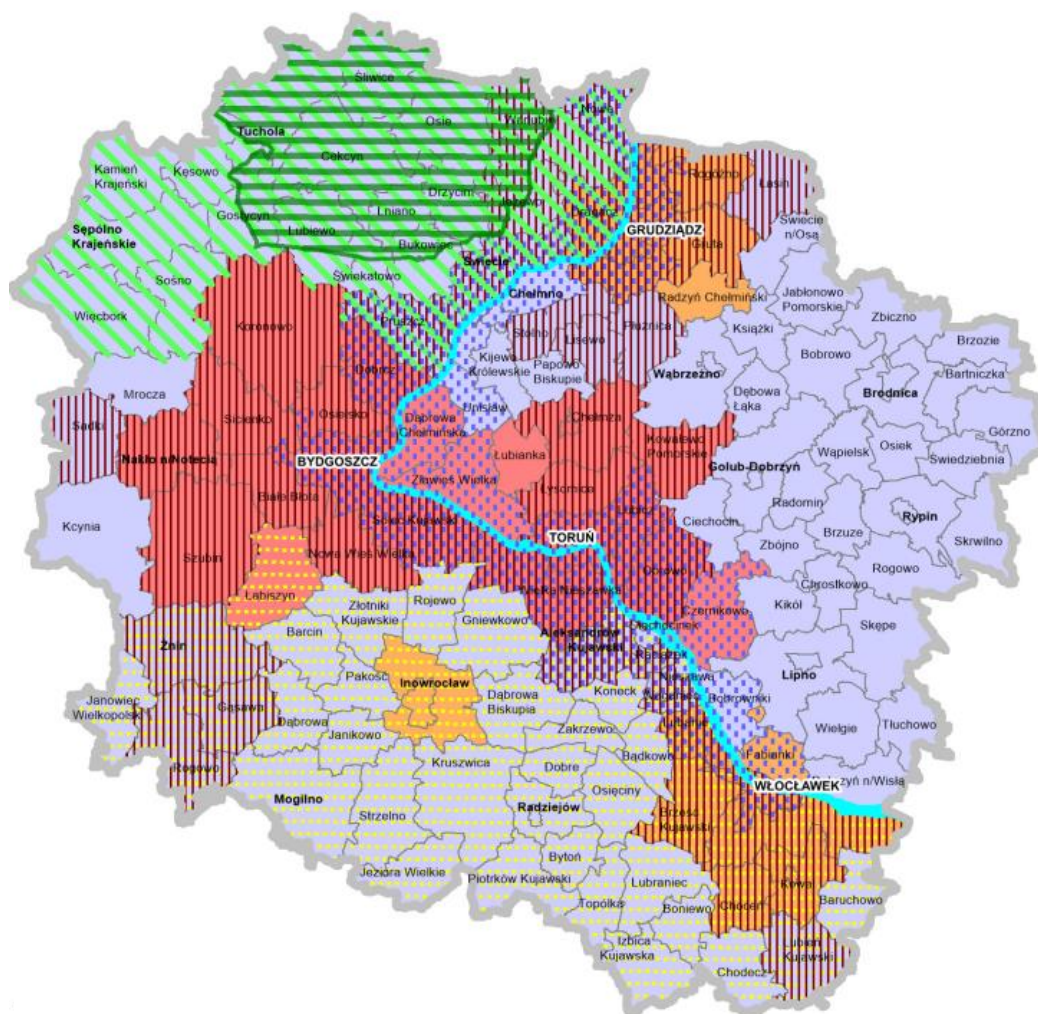
Tab. 7 Powierzchnia gmin powiatu lipnowskiego w 2022 roku

JST	Powierzchnia (km ²)	Udział powierzchni powiatu
woj. kujawsko-pomorskie	17972	-
powiat lipnowski	1016	100,0%
Lipno (miasto)	11	1,1%
Bobrowniki	95	9,4%
Chrostkowo	74	7,3%
Dobrzyń nad Wisłą	116	11,4%
Kikół	98	9,6%
Lipno (gmina)	210	20,7%
Skępe	179	17,6%
Tłuchowo	99	9,7%
Wielgie	134	13,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z treścią *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* z 2003 r.³ Gmina Bobrowniki została zaliczona do obszaru problemowego w aspektach społecznych, wyznaczonego na podstawie syntetycznego wskaźnika potencjału demograficznego, natomiast częścią obszaru problemowego w aspektach gospodarczych jest powiat lipnowski. Z kolei zgodnie z treścią projektu *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* z 2018 r. Gmina należy do Wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych oraz Wiejskiego obszaru funkcjonalnego gospodarczego wykorzystania Wisły.

³<https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/3462/obowiazujacy-plan-zagospodarowania-przestrzennego-wojewodztwa-z-2003-roku.html> (dostęp: 25.07.2024 r.)

Koordynowanie polityk przestrzennych w obszarach funkcjonalnych

Obszary funkcjonalne

o znaczeniu ponadregionalnym

- Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia
- Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych
- Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery "Bory Tucholskie"

o znaczeniu regionalnym

- Miejski obszar funkcjonalny:
 - miasta Włocławka
 - miasta Grudziądz
 - miasta Inowrocław
- Obszar funkcjonalny Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa
- Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie
- Obszar funkcjonalny gospodarczego wykorzystania Wisły
- Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarzy transportowych autostrady i dróg ekspresowych

Ryc. 12. Granice Wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych w województwie kujawsko-pomorskim

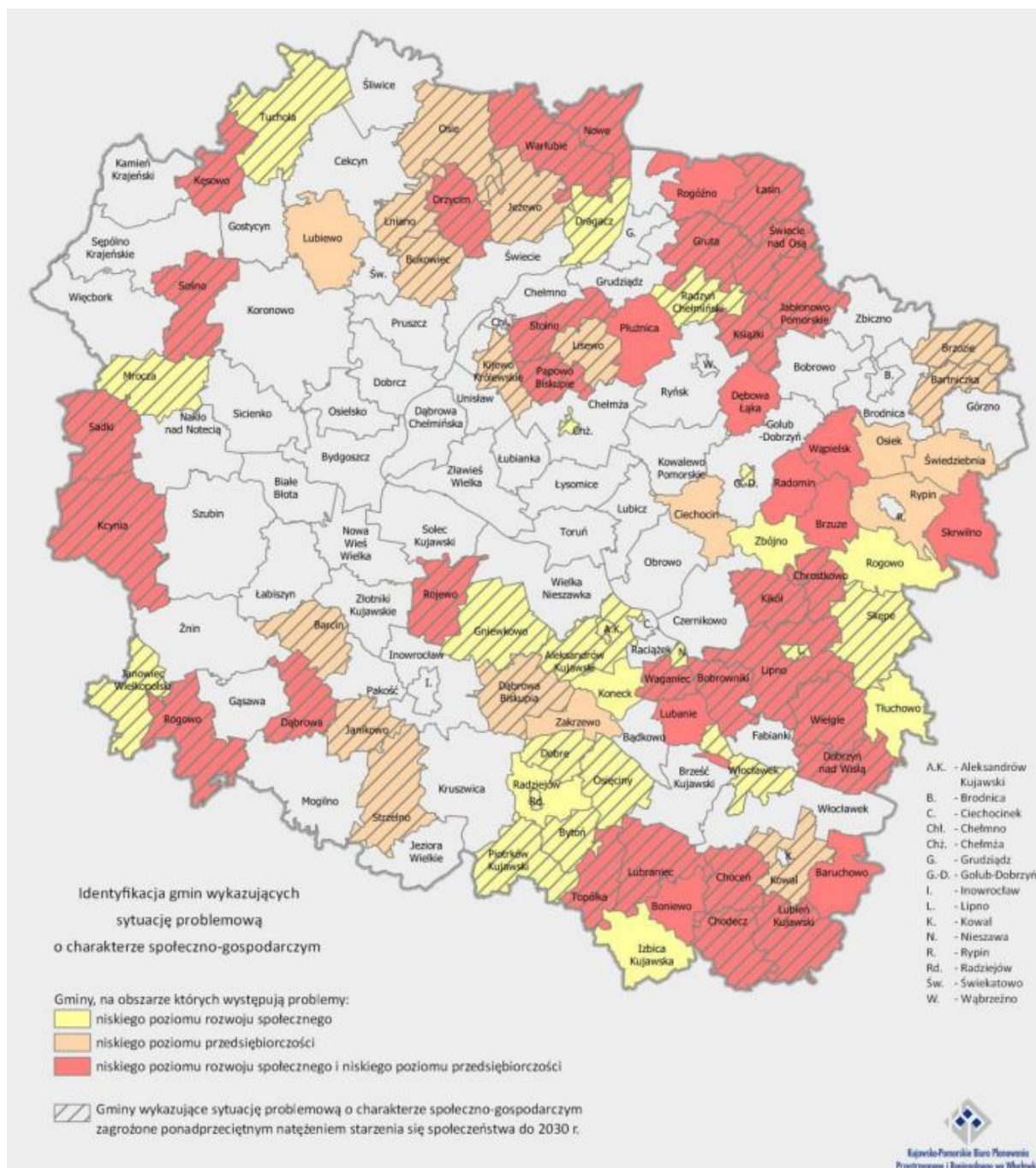
Źródło: Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z 2018 r.: <https://kujawsko-pomorskie.pl/planowanie-strategiczne-i-przestrzenne/planowanie-przestrzenne/plan-zagospodarowania-przestrzennego-województwa-kujawsko-pomorskiego/> (dostęp: 08.07.2024 r.)

Ryc. 13 Granice Wiejskiego obszaru funkcjonalnego gospodarczego wykorzystania Wisły w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z 2018 r.: <https://kujawsko-pomorskie.pl/planowanie-strategiczne-i-przestrzenne/planowanie-przestrzenne/plan-zagospodarowania-przestrzennego-województwa-kujawsko-pomorskiego/> (dostęp: 08.07.2024 r.)

Z kolei zgodnie z treścią *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+* Gmina Bobrowniki została zakwalifikowana do Obszaru negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowanego na poziomie regionalnym, a na jej terenie występują problemy niskiego rozwoju społecznego i niskiego poziomu przedsiębiorczości. Zidentyfikowano także zagrożenie ponadprzeciętnym natężeniem starzenia się społeczeństwa do 2030 roku.

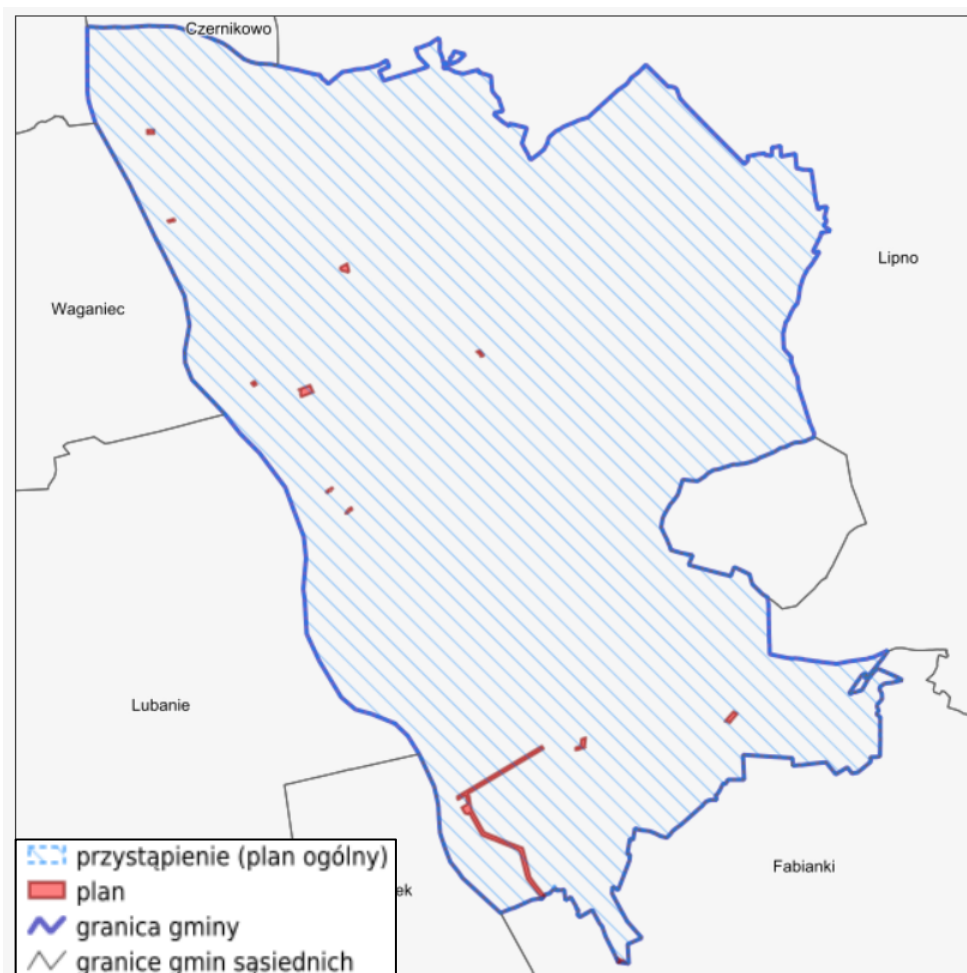
Ryc. 14Gminy wykazujące sytuację problemową o charakterze społeczno-gospodarczym w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+:https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/408070/files/studium_uwarunkowan_zagospodarowania_przestrzennegocompressed.pdf(dostęp: 27.06.2024 r.)

Podstawowe zalecenia dot. kształtowania polityki przestrzennej Gminy wskazuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*

Bobrowniki uchwalone 25 lutego 1999 r.⁴ Zgodnie jednak z treścią *Analizy aktualności studium i planów miejscowych oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Bobrowniki*, stanowiącej Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXVII/193/2021 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 16 listopada 2021 r. *Studium* wymaga aktualizacji m.in. ze względu na zaistniałe zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym oraz w przepisach prawa. Należy mieć jednak na uwadze zmiany na szczeblu krajowym, zgodnie z którymi *studium* w niedalekiej przyszłości (styczeń 2026 r.) zostanie zastąpione przez plan ogólny. W związku z tym 6 grudnia 2023 r. Rada Gminy Bobrowniki podjęła uchwałę nr LXVII/353/2023 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy.

W Gminie obowiązują 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP), które swoją zasięgiem obejmują 0,3% jej powierzchni i dotyczą przede wszystkim terenów mieszkaniowych oraz infrastruktury technicznej zw. z gazownictwem.

Ryc. 15 Zasięg MPZP na obszarze Gminy Bobrowniki w 2024 roku

Źródło: <https://bobrowniki.e-mapa.net/wykazplanow/> (dostęp: 27.06.2024 r.)

⁴https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/408070/files/studium_uwarunkowan_zagospodarowania_przestrzennegocompressed.pdf (dostęp: 27.06.2024 r.)

Na obszarach niepokrytych MPZP możliwe sposoby zmiany zagospodarowania terenu wyznaczane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (WZ). Rozpoczęcie budowy jest z kolei możliwe po uzyskaniu pozwolenia na budowę lub po zgłoszeniu zamiaru budowy z projektem budowlanym. W latach 2018-2022 w Gminie Bobrowniki wydano 184 decyzje o warunkach zabudowy, co stanowiło ok. 6% decyzji wydanych w powiecie. W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców w Gminie rocznie wydawano średnio ok. 12 WZ, natomiast w powiecie – ok. 9. Największa liczba wydawanych w latach 2018-2022 w Gminie WZ dotyczących budynków mieszkalnych odnosi się do terenów miejscowości Rachcin i Bobrowniki, co sugeruje zwiększanie się liczby mieszkańców w tej części Gminy, także w przyszłości, i wynikający z tego rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej. Co więcej, w 2024 roku nastąpił znaczny wzrost liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie całej Gminy Bobrowniki w porównaniu do lat wcześniejszych.

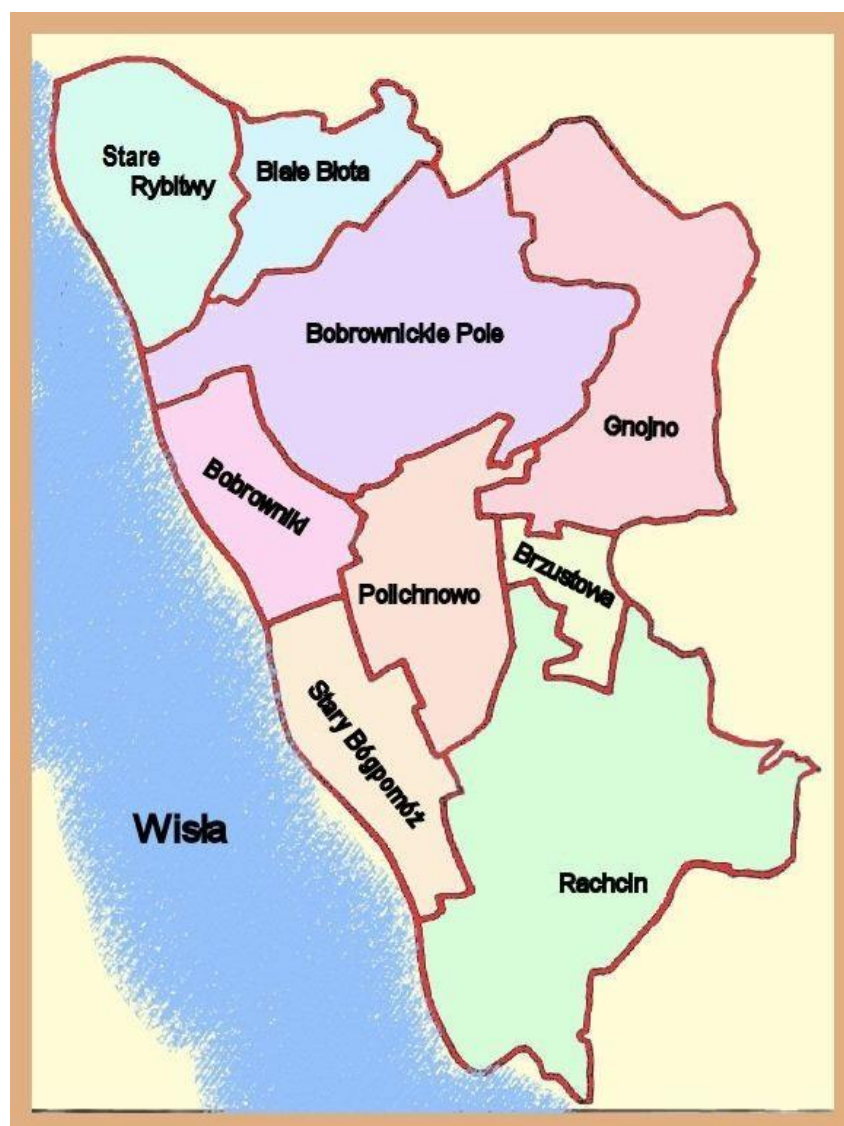
W latach 2018-2022 w Gminie łączna liczba wydanych pozwoleń na budowę oraz zgłoszeń budowy z projektem budowlanym wyniosła 106, z kolei w powiecie – 1 512. W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców liczba pozwoleń oraz zgłoszeń wyniosła średnio ok. 7 w Gminie i ok. 4,7 w powiecie. Średnio odpowiednio ok. 69% i ok. 61% z nich dotyczyło nowych budynków mieszkalnych, przy czym odsetek ten znacznie zmniejszył się w analizowanym okresie (z 87,5% w Gminie i 63,3% w powiecie w 2018 r. spadek do odpowiednio 60% i 55% w 2022 roku).

Tab. 8. Ruch budowlany w Gminie Bobrowniki na tle powiatu w latach 2018-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu						
ogółem	Bobrowniki	28	30	49	44	33
	powiat	478	596	576	728	592
na 1 tys. mieszkańców	Bobrowniki	9,06	9,72	16,19	14,57	10,95
	powiat	7,24	9,06	9,02	11,48	9,39
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Bobrowniki	16	29	20	21	20
	powiat	256	330	264	355	307
na 1 tys. mieszkańców	Bobrowniki	5,17	9,40	6,61	6,96	6,63
	powiat	3,88	5,02	4,13	5,60	4,87
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Bobrowniki	87,50	65,52	70,00	61,90	60,00
	powiat	63,28	58,48	66,67	61,97	55,05
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Bobrowniki	12,50	34,48	30,00	38,10	40,00
	powiat	36,72	41,52	33,33	38,03	44,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W skład Gminy wchodzi 9 następujących sołectw: Białe Błota, Bobrownickie Pole, Bobrowniki, Brzustowa, Gnojno, Polichnowo, Rachcin, Stare Rybitwy oraz Stary Bógpomóż. Łącznie obejmują one 17 wsi i 1 miasto.

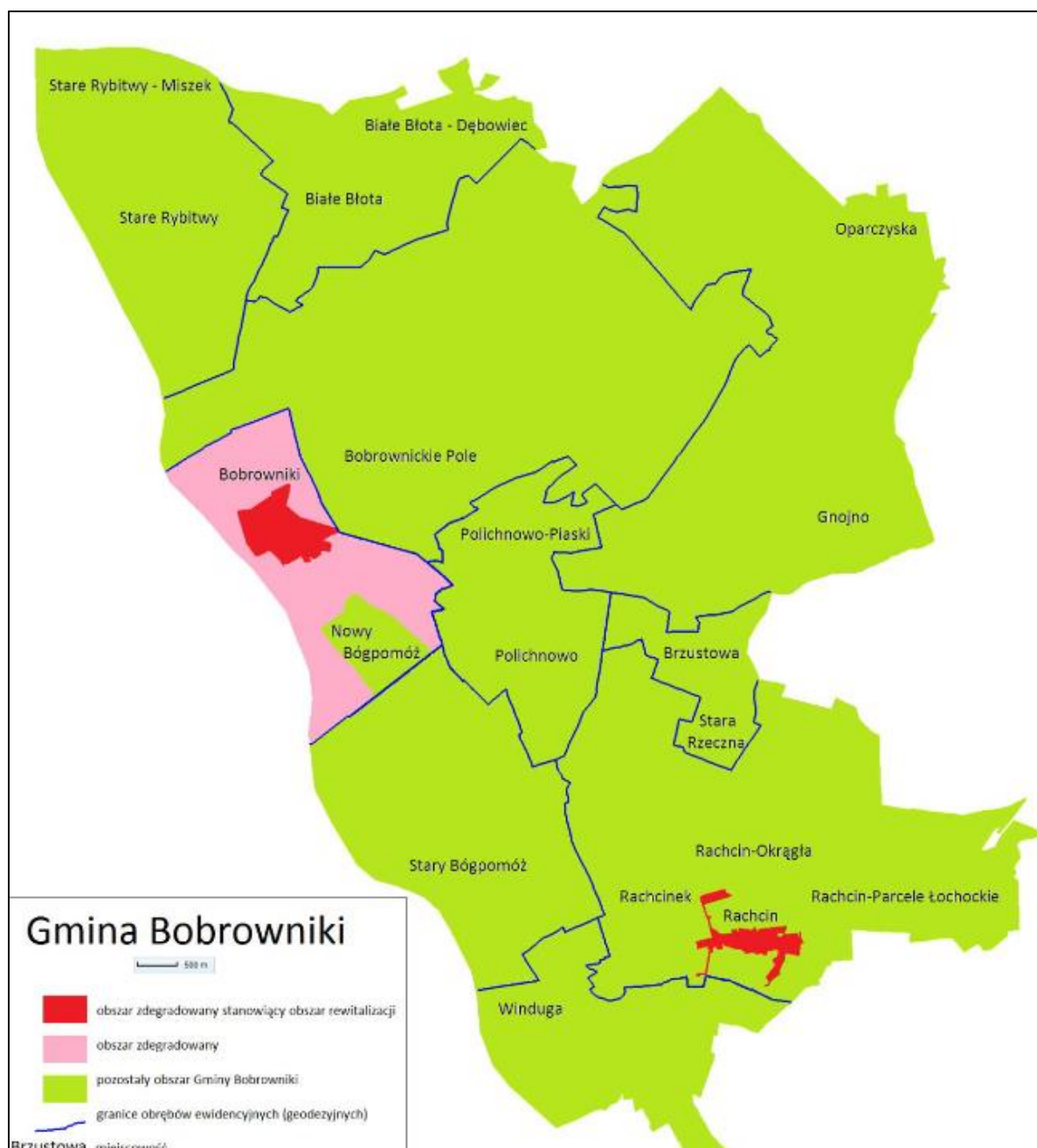

Ryc. 16 Sołectwa Gminy Bobrowniki

Źródło: <http://ugbobrowniki.pl/images/2017/Gmina%20Bobrowniki%20Bobrownickie%20Pole%20Bobrowniki%20Brzustowa%20Polichnowo.jpg> (dostęp: 27.06.2024 r.)

3 listopada 2017 r. Rada Gminy Bobrowniki uchwaliła *Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2017-2023*, który został następnie (w 2020 r.) zaktualizowany⁵. Zgodnie z jego treścią wyznaczone obszary rewitalizacji znajdowały się na terenie sołectw Rachocin oraz Bobrowniki. Należy jednak pamiętać, iż Lokalne Programy Rewitalizacji były podstawą do prowadzenia działań rewitalizacyjnych do 2023 roku.

⁵ https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/695472/files/lokalny_program_rewitalizacji_gminy_bobrowniki_na_lata_2017_2023_aktualizacja_2020r.pdf (dostęp: 22.07.2024 r.)

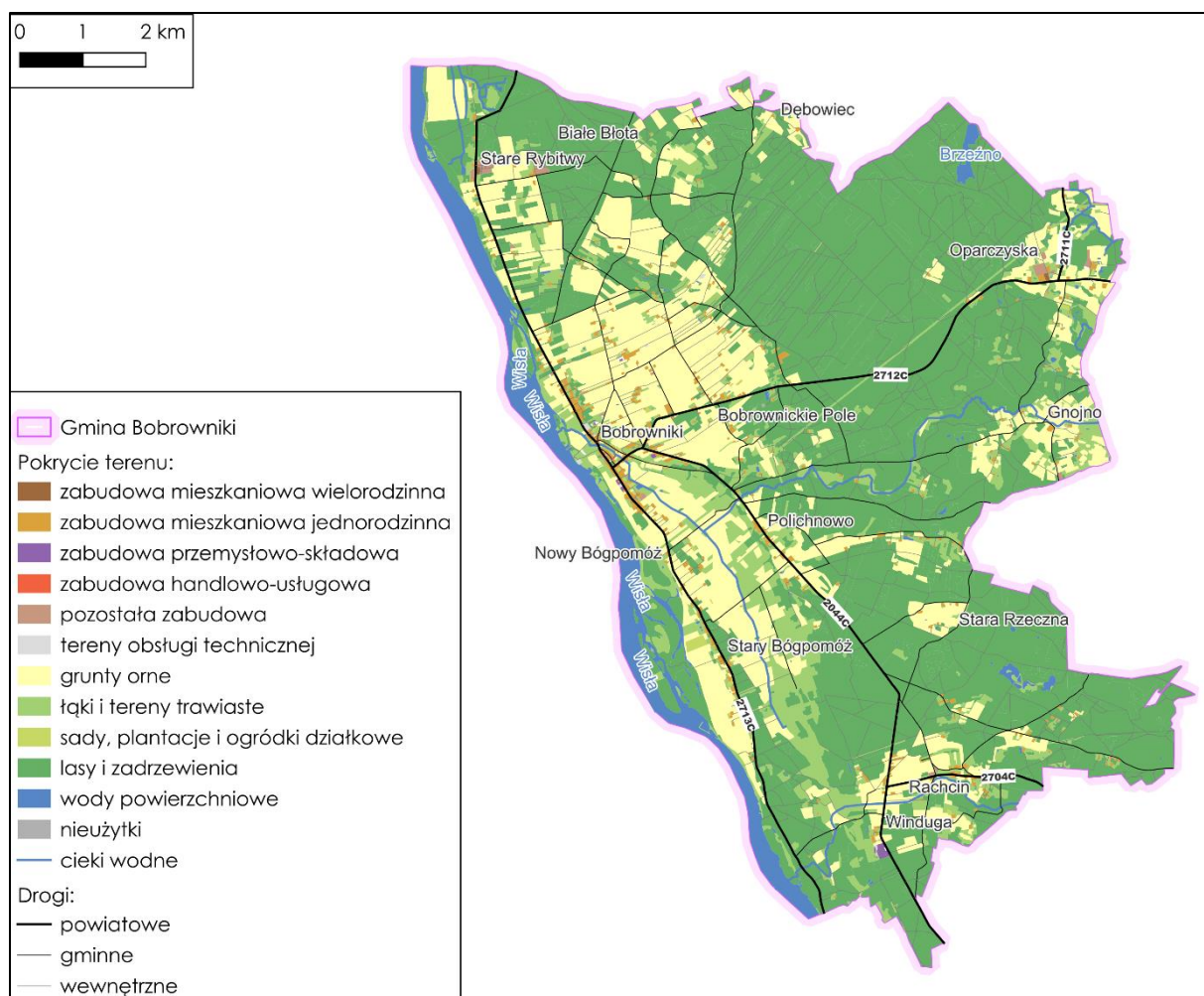

Ryc. 17 Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2018-2023. Aktualizacja Bobrowniki 2020: https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/695472/files/lokalny_program_rewitalizacji_gminy_bobrowniki_na_lata_20172023_aktualizacja_2020r.pdf (dostęp: 27.06.2024 r.)

1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne

Gmina Bobrowniki położona jest na Pojezierzu Mazurskim oraz w strefie styku między Kotliną Włocławską i Wysoczyzną Dobrzyńską. Największą część powierzchni Gminy zajmują tereny leśne i zadrzewione (ok. 54%) oraz użytki rolne (ok. 34%). Aż 99,6% jej powierzchni to obszary prawnie chronione. Przez Gminę przepływa rzeka Wisła, a także mniejsze ciek: Gryśka, Grabinianka, Doprowadzalnik oraz Strumyk. W północnej części Gminy znajduje się ponadto Jezioro Brzeźno.

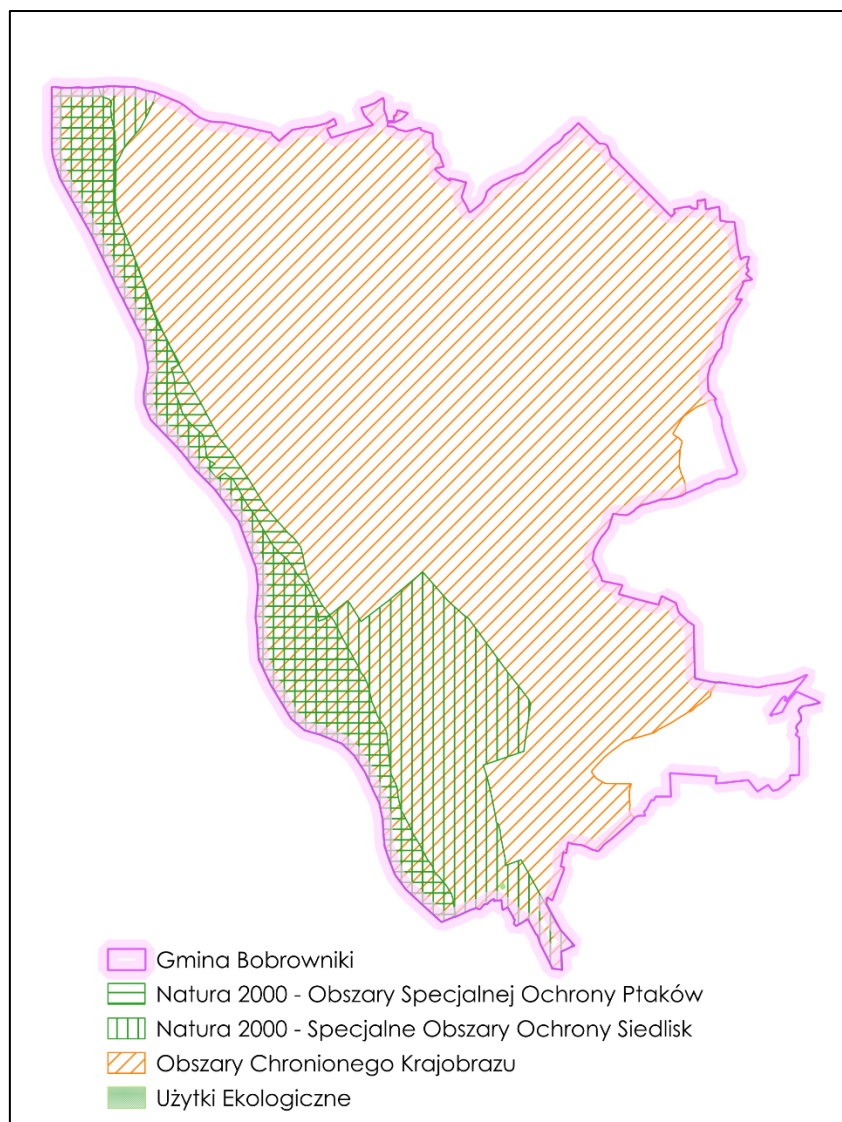
Ryc. 18 Pokrycie terenu Gminy Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

Na terenie Gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- **obszar chronionego krajobrazu – Nizina Ciechocińska** – powołany przede wszystkim w celu ochrony różnorodności biologicznej siedlisk, walorów mikroklimatycznych uzdrowiska Ciechocinek oraz krajobrazu nadwiślańskiego. Ważnym elementem ochrony są tereny leśne z dominującymi borami sosnowymi oraz rzeki: Wisła, Tążyna i Mień z przyległym pasem roślinności, głównie lasów liściastych. Na terenie obszaru znajduje się unikalny rezerwat solniskowy "Ciehocinek" oraz rezerwat leśny "Bór Wąkole" im. prof. K. Kępczyńskiego oraz cenny użytek ekologiczny Zielona Kępa z ostnicą Jana. W granicach jednostki znajdują się fragmenty trzech obszarów Natura 2000: "Dolina Dolnej Wisły", "Nieszawska Dolina Wisły" i "Włocławska Dolina Wisły". Na chronionym obszarze odnotowano szereg gatunków chronionych roślin i zwierząt, w tym wilka szarego,

- użytek ekologiczny – Zbiornik Wodny Winduga I oraz Zbiornik Wodny Winduga II,
- **obszary Natura 2000:**
 - **Dolina Dolnej Wisły** – obszar obejmuje prawie naturalną dolinę Dolnej Wisły bez odcinka ujściowego - na odcinku pomiędzy Włocławkiem a Przegaliną i jest ostoją ptaków o randze europejskiej. Gniazduje tu ok.180 gatunków ptaków. Szczególne znaczenie mają populacje: bielika, gęsi, nurogęsi, ohara, rybitwy białoczelnej, rybitwy rzecznej, zimorodka, ostrygojada i bielaczka. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje także derkacz, mewa czarnogłowa i sieweczka rzeczna. Bogata fauna innych zwierząt kręgowych, flora roślin naczyniowych (ok.1350 gatunków) z licznymi gatunkami zagrożonymi i prawnie chronionymi, silnie zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym zachowane różne typy łągów, a także cenne murawy kserotermiczne wskazują na bardzo wysoką wartość przyrodniczą tego obszaru,
 - **Cyprianka**– obejmuje zespół torfianek (wyróbisk) na torfowisku niskim i naturalnych dystroficznych (skąpożyźnych) zbiorników wodnych (typ siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej) z występującym tu cennym gatunkiem ryby - strzeblą błotną. Jest to prawdopodobnie największe znane stanowisko tego gatunku w Polsce,
 - **Włocławska Dolina Wisły** – ustanowiony dla ochrony wchodzących w skład fauny tego terenu gatunków, takich jak: bóbr europejski, wydra europejska, kumak nizinny, kiełb białopłetwy, boleń, różanka i kózka. Istotnym składnikiem krajobrazu tego miejsca są lasy łąkowe. Ponadto na obszarze znajdują się posiadające znaczną wartość przyrodniczą siedliska typowe dla dolin sporych rzek. Powierzchnia obszaru na terenie Gminy wynosi 1060,7 ha,
- pomnik przyrody (dąb szypułkowy).

Ryc. 19. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie Wisły, w odległości ok. 350 m od miejscowości Bobrowniki, znajdują się ruiny zamku powstałego prawdopodobnie w XIV wieku. W czasach świetności w jego skład wchodziły trzykondygnacyjny budynek mieszkalny i wieża główna wraz z dobudowanym budynkiem, otoczone murami obwodowymi. W budowlu kilkakrotnie przebywał Kazimierz Wielki, a po jego śmierci zamek był siedzibą władców lennych ziemi dobrzyńskiej. W czasie „potopu szwedzkiego” został spalony, toteż w kolejnych latach nie wykorzystywano go już do celów mieszkalnych ani magazynowych. W latach 1976-1984 na terenie zamku przeprowadzono badania archeologiczne. Do dziś zachowały się relikty murów obwodowych, budynków oraz wieży głównej, a obiekt, wpisany do rejestru zabytków, jest dostępny dla zwiedzających⁶.

⁶<https://zabytek.pl/pl/obiekty/bobrowniki-ruiny-zamku> (dostęp: 22.07.2024 r.)

Pozostałe obiekty zlokalizowane w Gminie Bobrowniki, wpisane do rejestru zabytków, to (w podziale na miejscowości):

- Bobrowniki: zespół kościoła parafialnego pw. św. Anny (kościół, kostnica, cmentarz przykościelny, ogrodzenie z bramą, cmentarz rzymsko-katolicki), budynek mieszkalny dawnego magazynu solnego,
- Okrągła: zespół dworski (dwór, rządówka, spichlerz, park),
- Stary Bógpomóż: cmentarz ewangelicki.

W miejscowości Bobrowniki, na skwerze między ulicami Senatorską i Włocławską, znajduje się także miejsce pamięci narodowej – pomnik i zbiorowa mogiła ofiar terroru 1939 r. – jesienią tamtego roku 18 mieszkańców Gminy zostało rozstrzelanych przez Niemców.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna

2.1.1. Przedsiębiorczość

Charakterystyka przedsiębiorczości, rozumianej jako zespół procesów związanych z powstawaniem nowych i rozwojem istniejących podmiotów gospodarczych, stanowi podstawę diagnozy sytuacji gospodarczej gminy. Często przedmiotem analizy jest w tym przypadku liczba różnego typu przedsiębiorstw odniesiona do populacji ludzkiej lub ogólnej populacji podmiotów gospodarczych⁷.

W Gminie obowiązuje *Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego Gminy Bobrowniki na lata 2022-2030*⁸, który służy przede wszystkim wytyczeniu jasnej i przejrzystej ścieżki długofalowych, kompleksowych działań, dążących do całościowego, równomiernego rozwoju podmiotów gospodarczych, mających siedzibę i prowadzących działalność na jej obszarze. Program analizuje i ocenia aktualną sytuację, identyfikuje aktualne problemy, diagnozuje potrzeby lokalnej społeczności (przede wszystkim przedsiębiorców jako głównych interesariuszy LPRG) oraz określa kierunki działań zmierzających do poprawy stanu istniejącego.

W 2018 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w REGON w Gminie Bobrowniki wyniosła 209. Do 2022 roku liczba ta wzrosła do 248, co stanowiło 4,5% podmiotów zarejestrowanych w powiecie lipnowskim (drugi najmniejszy odsetek wśród gmin powiatu).

⁷ Por. Raczyk A. (2009), Metody badania przedsiębiorczości oparte na rejestrze podmiotów gospodarki narodowej, *Przedsiębiorczość-Edukacja*, 5, s. 133-146.

⁸ https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/608535/files/lprg_bobrowniki.pdf (dostęp: 24.07.2024 r.)

Tab. 9. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie lipnowskim w latach 2018-2022

JST	2018		2022		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2018-2022
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat lipnowski	5 029	100,0%	5 560	100,0%	531
Lipno (miasto)	1 584	31,5%	1 602	28,8%	18
Bobrowniki	209	4,2%	248	4,5%	39
Chrostkowo	168	3,3%	188	3,4%	20
Dobrzyń nad Wisłą	455	9,0%	511	9,2%	56
Kikół	477	9,5%	566	10,2%	89
Lipno (gmina)	740	14,7%	873	15,7%	133
Skępe	640	12,7%	682	12,3%	42
Tłuchowo	331	6,6%	403	7,2%	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największy udział podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy w 2022 r. stanowiły te związane z budownictwem (31%; 77 podmiotów), a także handlem hurtowymi detalicznym oraz naprawą samochodów (20%; 50).

Tab. 10. Podmioty działające na terenie Gminy Bobrowniki w 2022 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA F Budownictwo	77	31%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	50	20%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	21	8%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	17	7%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	16	6%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	4%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10	4%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	4%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	6	2%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6	2%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	2%
SEKCJA P Edukacja	5	2%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	2%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	1%

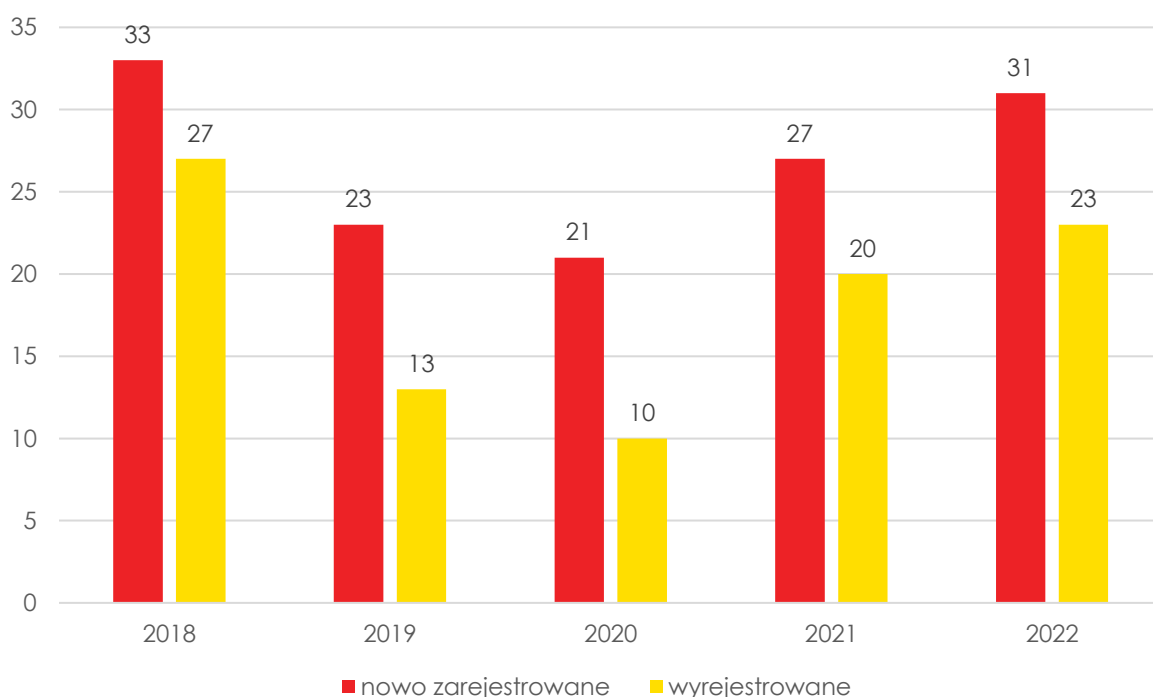
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największe przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy w 2023 r. to:

- FPHU „OPLAST – RECYKLING” (produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych),
- PPUH „FOL-MAX” (produkcja folii),
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medico Plus Tomasz Kryński,
- „MELBUD” (zakład budowlany),
- PHU „MAG-MAR” (usługi leśne).

W latach 2018-2022 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w REGON w Gminie Bobrowniki co roku przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Obie wspomniane liczby zmniejszały się od 2018 do 2020 roku, a następnie wzrastały.

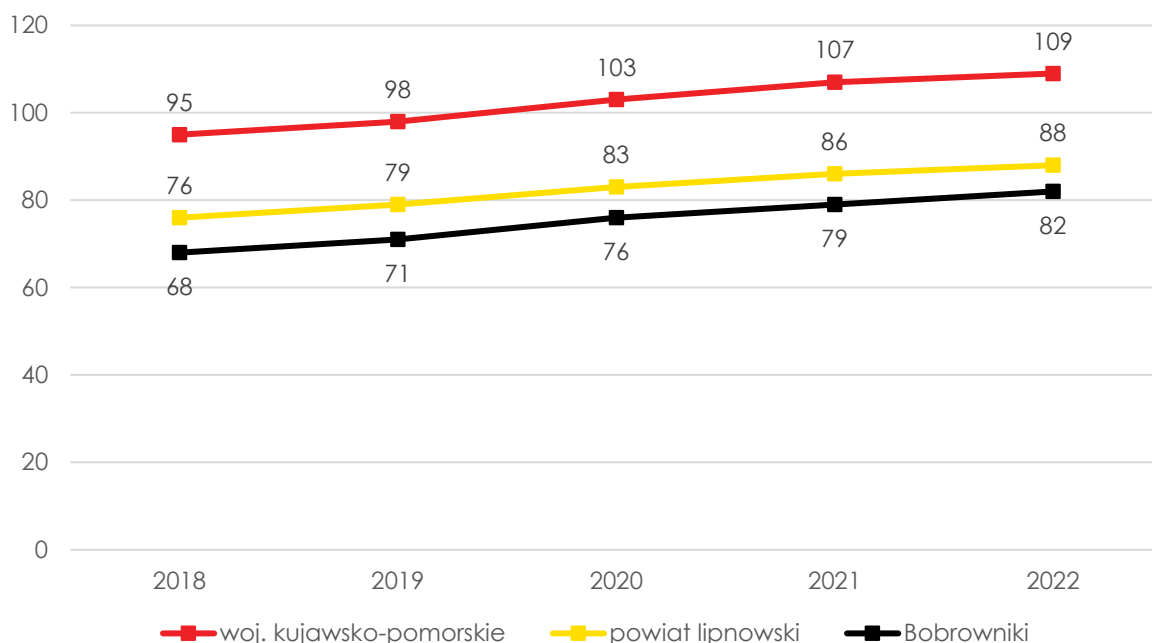

Ryc. 20. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Gminy Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON mających siedzibę w Gminie Bobrowniki w 2018 r. wyniosła 68 i była o ok. 28% mniejsza niż średnia dla gmin województwa oraz o ok. 10% mniejsza niż średnia dla gmin powiatu. W kolejnych latach liczba tych podmiotów corocznie zwiększała się: dotyczy to danych dla Gminy, jak i średniego wyniku dla gmin w powiecie i województwie.

W 2022 r. w Bobrownikach zarejestrowane były 82 podmioty gospodarcze na tysiąc mieszkańców, czyli o ok. 25% mniej niż w średnio w województwie kujawsko-pomorskim (109 firm na 1 tysiąc mieszkańców) oraz o ok. 7% mniej niż w powiecie (88 przedsiębiorstw na 1 tysiąc mieszkańców). Poziom przedsiębiorczości w Gminie pozostaje na znacznie niższym poziomie niż w powiecie i województwie.

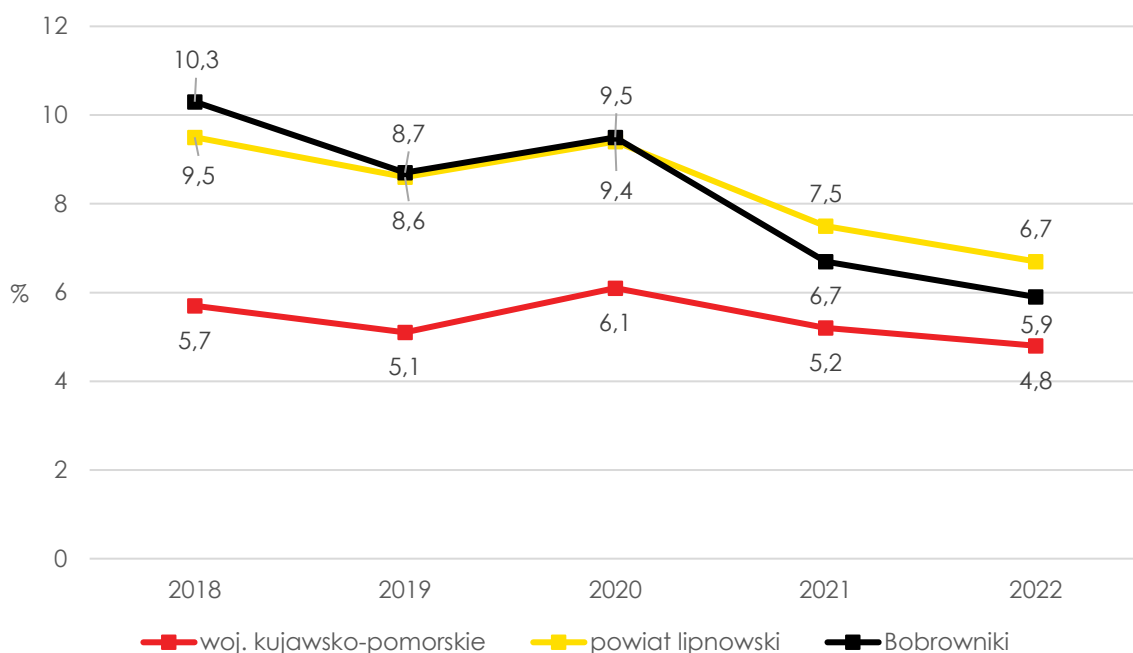

Ryc. 21. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.1.2. Rynek pracy

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Bobrowniki w 2018 r. wyniósł 10,3%, co stanowiło wartość wyższą niż średnie w województwie kujawsko-pomorskim (9,5%) i znacząco wyższą niż średni poziom bezrobocia w gminach w powiecie (5,7%). W kolejnych latach, wyłączając rok 2020, tj. pierwszy rok pandemii SARS-CoV2 stopa bezrobocia zmniejszała się. W 2022 r. wartość dla Gminy wyniosła 5,9% i znajdowała się między średnimi wartościami dla województwa (6,7%) i powiatu (4,8%), co można ocenić pozytywnie.

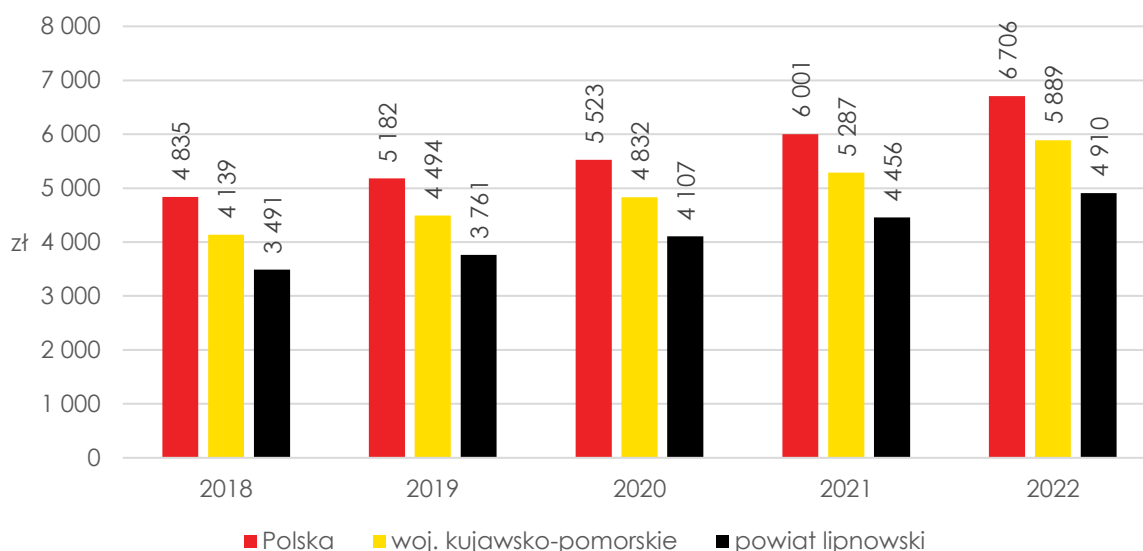

Ryc. 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba bezrobotnych w Gminie Bobrowniki na koniec 2023 roku wyniosła 125 osób (w tym 77 kobiet). Największy udział bezrobotnych stanowiły osoby między 25. a 34. rokiem życia (28,8%) oraz między 35. a 44. rokiem życia (23,2%).

Średnie miesięczne wynagrodzenie w powiecie lipnowskim w 2018 r. wyniosło ok. 3 491 zł, co stanowiło ok. 84% średniego wynagrodzenia w województwie i ok. 72% w kraju. W kolejnych latach przeciętne pensje rosły. W 2022 r. średnie wynagrodzenie w powiecie osiągnęło wartość ok. 4 910 zł, co jednak stanowiło ok. 83% średniego wynagrodzenia w województwie i ok. 73% średniego wynagrodzenia w skali kraju, zatem różnice między powiatem a wspomnianymi poziomami odniesienia pozostały na niemal takim samym poziomie jak cztery lata wcześniej, a średnie wynagrodzenie w powiecie lipnowskim jest znacznie niższe niż średnie w województwie i w skali kraju, co przekłada się bezpośrednio na jakość życia na tym obszarze, a pośrednio także na sytuację finansową gminy.

Ryc. 23 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie lipnowskim na tle województwa i kraju w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.1.3. Rolnictwo

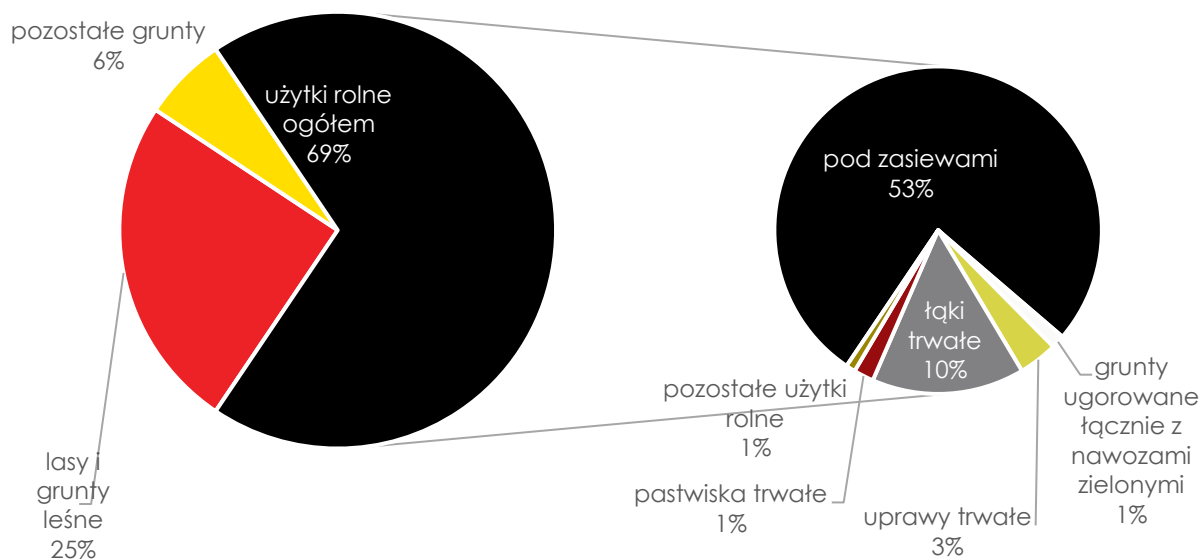
W Gminie Bobrowniki dominują zakwaszone gleby klasy VI i V – ich potencjał produkcyjny jest ograniczony. Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. w Gminie 469 osób pracowało w 228 podmiotach prowadzących działalność w rolnictwie, które stanowiły ok. 5% wszystkich takich podmiotów w powiecie. Najwięcej gospodarstw miało powierzchnię od 1 do 5 ha (37%) oraz od 5 do 10 ha (32%). Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wyniosła 11,11 ha.

Tab. 11 Gospodarstwa rolne w Gminie Bobrowniki i powiecie lipnowskim w 2020 r. wg powierzchni

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Bobrowniki		powiat lipnowski	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	228	100%	4 535	100%
do 1 ha włącznie	0	0%	53	1%
1 - 5 ha	84	37%	1 471	32%
5 - 10 ha	73	32%	1 256	28%
10 - 15 ha	0	0%	685	15%
15 ha i więcej	36	16%	1 070	24%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	11,11		12,54	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

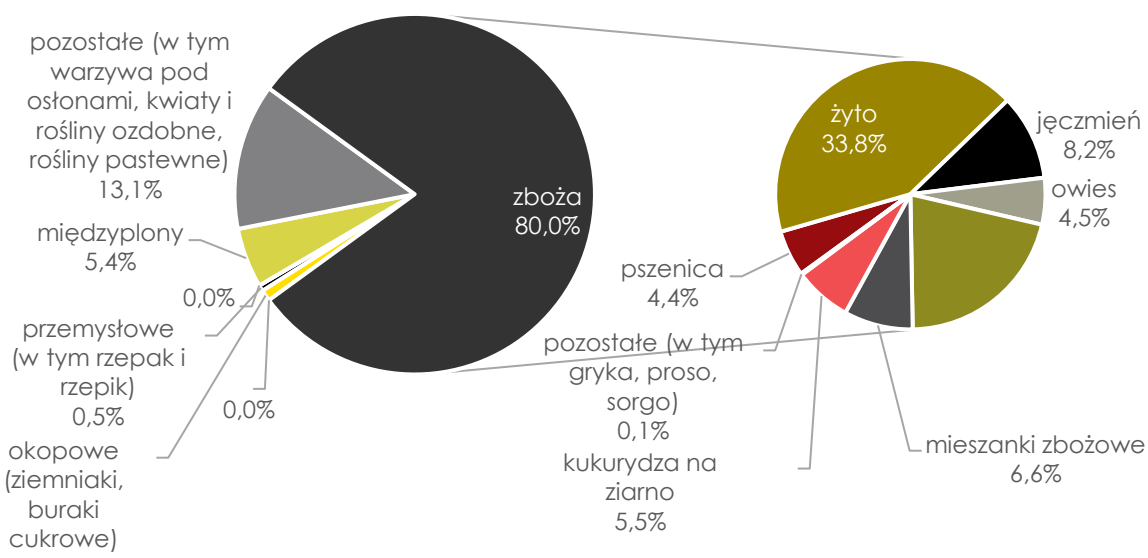
W 2020 r. 69% powierzchni użytkowanych gruntów gospodarstw rolnych stanowiły użytki rolne, których większość była pod zasiewami (53% całości użytkowanych gruntów).

Ryc. 24 Powierzchnia użytkowanych gruntów w 2020 r. w Gminie Bobrowniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

Wśród powierzchni zasiewów największa część przypadła na zboża (80%). Najczęściej występującymi zbożami były: żyto (33,8% łącznej powierzchni zasiewów), pszenżyto (16,9%) oraz jęczmień (8,2%).

Ryc. 25 Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w 2020 r. w Gminie Bobrowniki

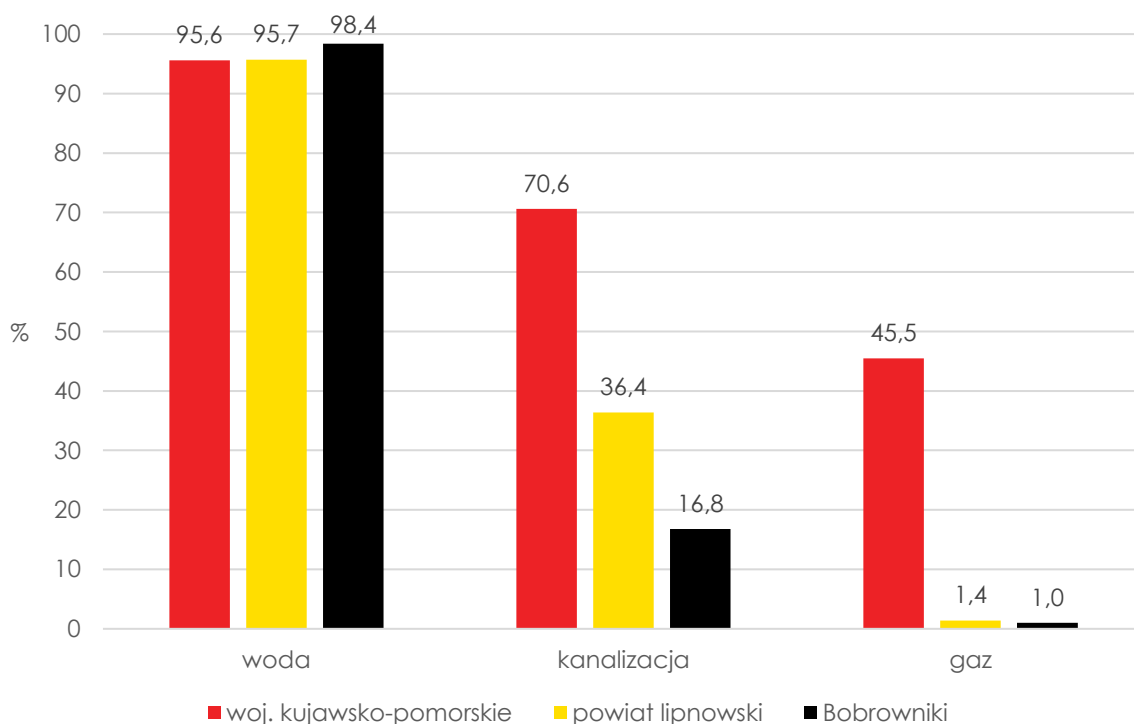
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

2.2. Infrastruktura techniczna i środowisko

2.2.1. Urządzenia sieciowe

Zgodnie z danymi GUS w 2023 r. 98,4% mieszkańców Gminy korzystało z instalacji wodociągowych, 16,8% z instalacji kanalizacji sanitarnej, natomiast zaledwie 1% mieszkańców miało dostęp do sieciowej infrastruktury gazowej. Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie mieszkańcom wody oraz odprowadzanie ścieków komunalnych jest Urząd Miasta i Gminy Bobrowniki (Referat Komunalny). Stacje uzdatniania wody znajdują się w miejscowościach Bobrowniki oraz Bobrownickie Pole. W miejscowości Bobrowniki funkcjonuje również mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości ok. 65 m³ na dobę⁹, wystarczającej dla aktualnej liczby mieszkańców odprowadzających ścieki instalacjami kanalizacyjnymi i wozami asenizacyjnymi (oraz przy ewentualnym wzroście liczby mieszkańców).

Władze Gminy w kolejnych latach planują dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej. W momencie sporządzania niniejszego dokumentu oczyszczalnia ścieków przechodzi modernizację, a mieszkańcy bez dostępu do sieci korzystania z gminnego wozu asenizacyjnego.

Ryc. 26. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Bobrowniki w 2023 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁹ Gmina planuje dążyć do zwiększenia przepustowości oczyszczalni do 100 m³, a maksymalna projektowana przepustowość wynosi 200 m³.

Internet

Zgodnie z treścią raportu *Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu* Ministerstwa Cyfryzacji oraz Instytutu Łączności dla województwa kujawsko-pomorskiego¹⁰ (s. 209) wg stanu na 30 czerwca 2024 roku w Gminie Bobrowniki dostęp do szerokopasmowego Internetu miało 450 z 988 punktów adresowych. Zgłoszone przez Gminę plany inwestycyjne przewidują objęcie zasięgiem stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych 950 punktów adresowych w kolejnych trzech latach. Głównymi operatorami Internetu w Gminie są firmy Sat Film i T-Mobile.

2.2.2. Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii

Podstawowym dokumentem określającym cele polityki ochrony środowiska Gminy Bobrowniki jest *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bobrowniki na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031*¹¹. Zgodnie z jego treścią jednym z głównych problemów w Gminie dot. środowiska jest niska emisja, która obejmuje zanieczyszczenia powstające podczas spalania surowców w piecach centralnego ogrzewania i innych źródłach indywidualnych, głównie węgla kamiennego i drewna, prowadzących do emisji dużej ilości pyłów zawieszonych i benzo(a)pirenu. Głównym celem programu jest natomiast „Trwały i zrównoważony rozwój Gminy Bobrowniki poprzez inwestycje wpływające na poprawę stanu środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych”. Ponadto w Gminie obowiązują również: *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bobrowniki. Aktualizacja na lata 2023-2030 (PGN)*¹², oraz uchwalany corocznie *Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Bobrowniki*¹³. W ramach PGN Gmina zobowiązała się do podejmowania wszelkich działań zmierzających do poprawy jakości powietrza na jej obszarze, w tym m.in. redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie poziomu efektywności energetycznej.

Zgodnie z danymi z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków w 2023 r. nośnikiem energii w przypadku największej części źródeł ciepła na terenie Gminy była biomasa (54%) oraz węgiel kamienny (40%). Znacznie mniejszy udział miały natomiast energii elektryczna (5%) oraz gaz ziemny (1%). Od 2022 roku na budynku Urzędu Gminy i Miasta Bobrowniki znajduje się czujnik jakości powietrza, a wyniki pomiarów są

¹⁰<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/polska-w-zasiegu--pierwszy-raport-z-danymi-z-internetgovpl> (dostęp: 23.07.2024 r.)

¹¹https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/742652/files/pos_bobrowniki.pdf (dostęp: 27.06.2024 r.)

¹²https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/727680/files/uchwala_nr_lxvii_358_2023_rady_gminy_bobrowniki_z_dnia_6_grudnia_2023r.pdf (dostęp: 24.07.2024 r.)

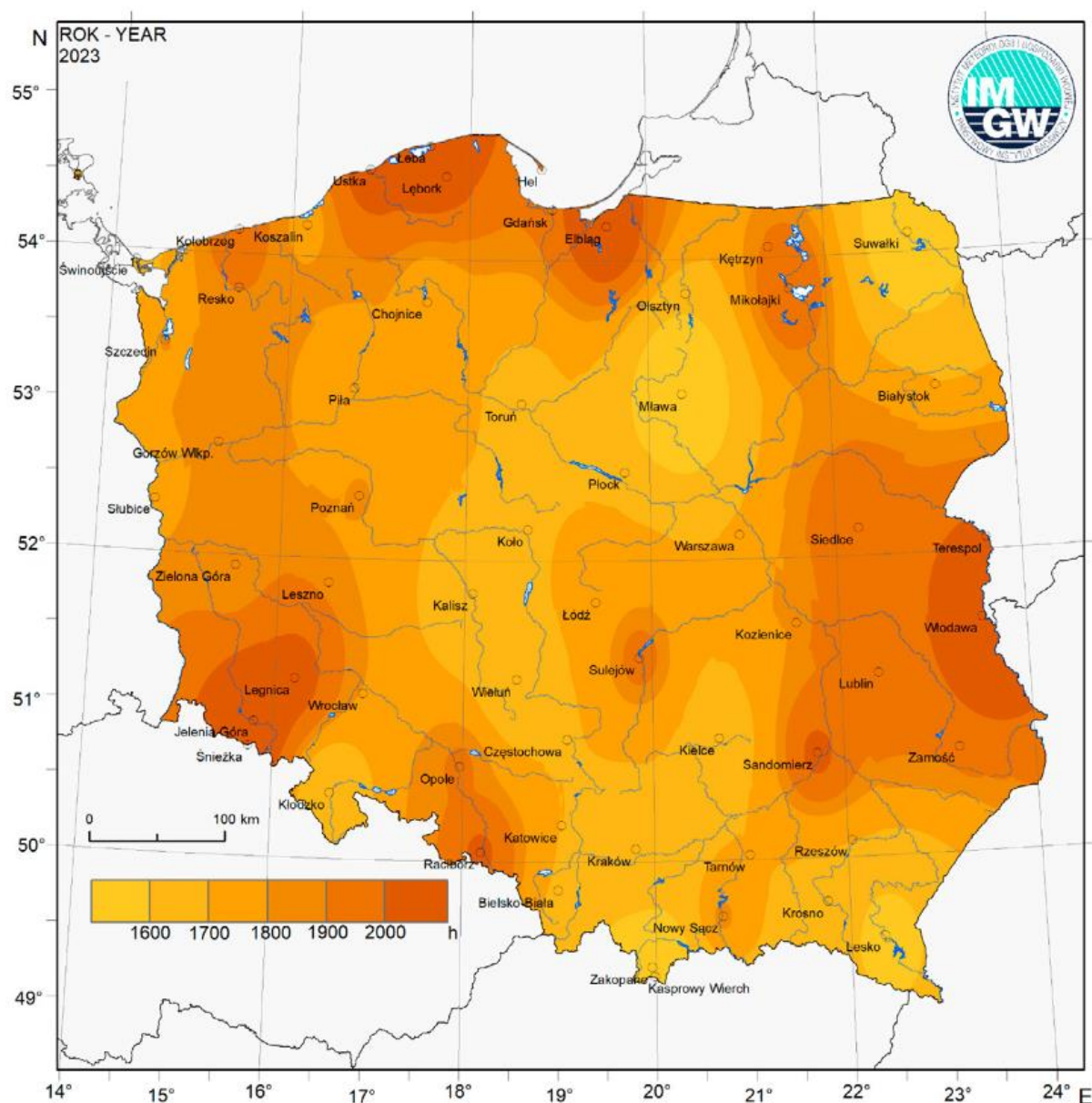
¹³https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/746856/files/uchwala_nr_lxxi_373_2024_rady_miejskiej_bobrowniki_z_dnia_27_marca_2024r.pdf (dostęp: 24.07.2024 r.)

dostępne w czasie rzeczywistym na stronach internetowych (strona Urzędu i *naszypowietrze.pl*) oraz w aplikacji mobilnej (Syngeos). Sensor podaje następujące parametry: stężenie pyłów zawieszonych, czyli tak zwanego smogu: pyły PM 1, PM 2,5 i PM 10 (wyniki prezentowane są procentowo oraz za pomocą skali kolorów), wilgotność powietrza, ciśnienie atmosferyczne i temperatura. W momencie sporządzania niniejszego dokumentu jakość powietrza w Gminie została określona jako bardzo dobra.

Gmina Bobrowniki uczestniczy ponadto w projekcie Czyste Powietrze, w ramach którego w II kwartale 2024 roku zawarto 166 umów dotyczących dofinansowań wymiany starych pieców oraz docieplania domów jednorodzinnych.

Energia słoneczna

Liczba godzin usłonecznienia, tj. czasu z odkrytą tarczą słoneczną, w ciągu roku w Gminie Bobrowniki wynosi między 1600 a 1700. Oznacza to względnie słabą sytuację w kontekście rozwoju fotowoltaiki.

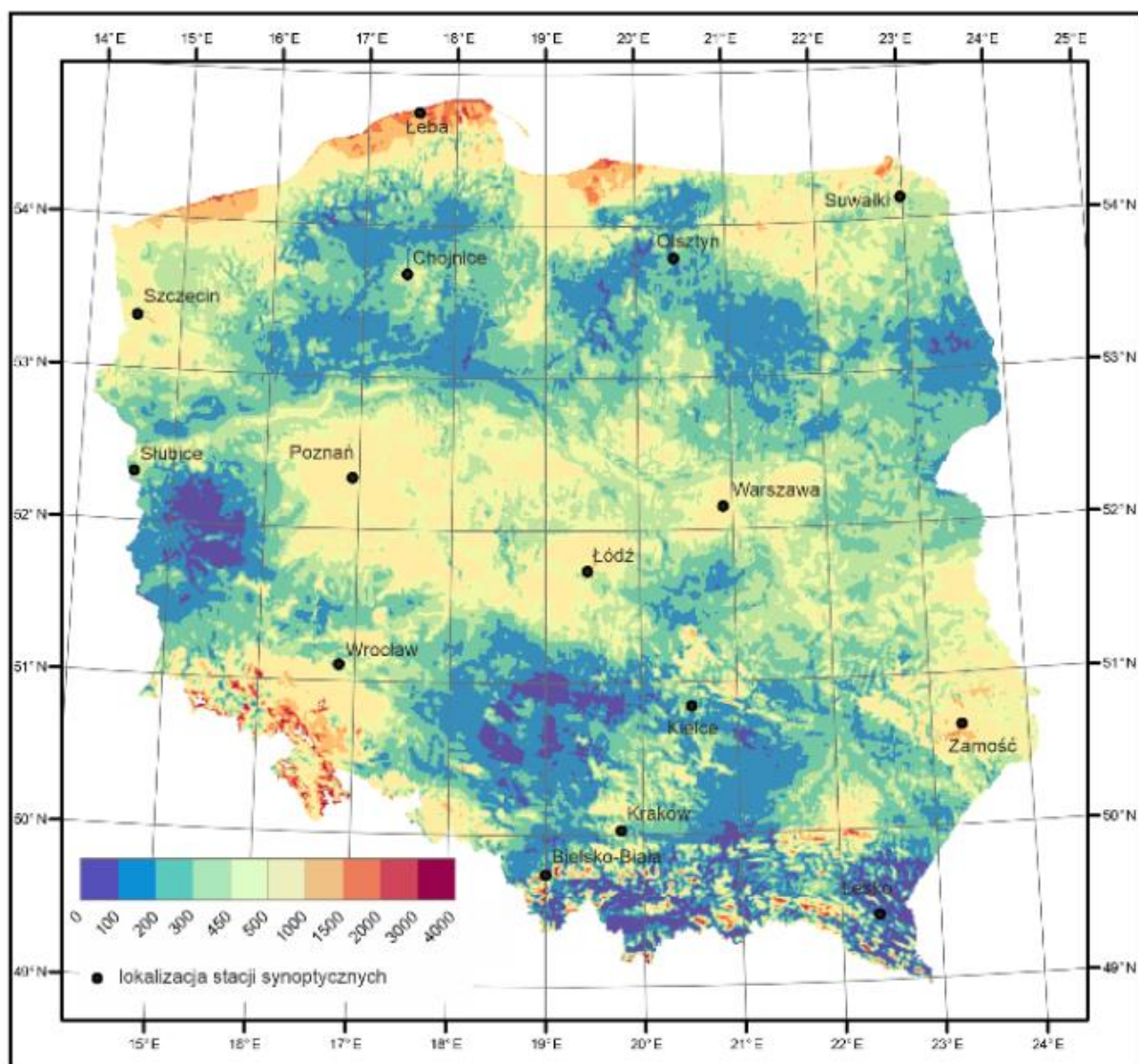
Ryc. 27 Usłonecznienie Polski w 2023 roku (liczba godzin słonecznych rocznie w godzinach)

Źródło: Raport Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej: Klimat 2023:

https://www.imgw.pl/sites/default/files/2024-05/imgw-pib_klimat_polski_2023_raport.pdf (dostęp: 16.07.2024 r.)

Energia wiatrowa

Zgodnie z danymi Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) Gmina Bobrowniki znajduje się w strefie dość słabych warunków pod kątem rozwoju energetyki wiatrowej. Aktualnie na obszarze Gminy funkcjonuje jedna turbina wiatrowa o mocy do 800 kW.

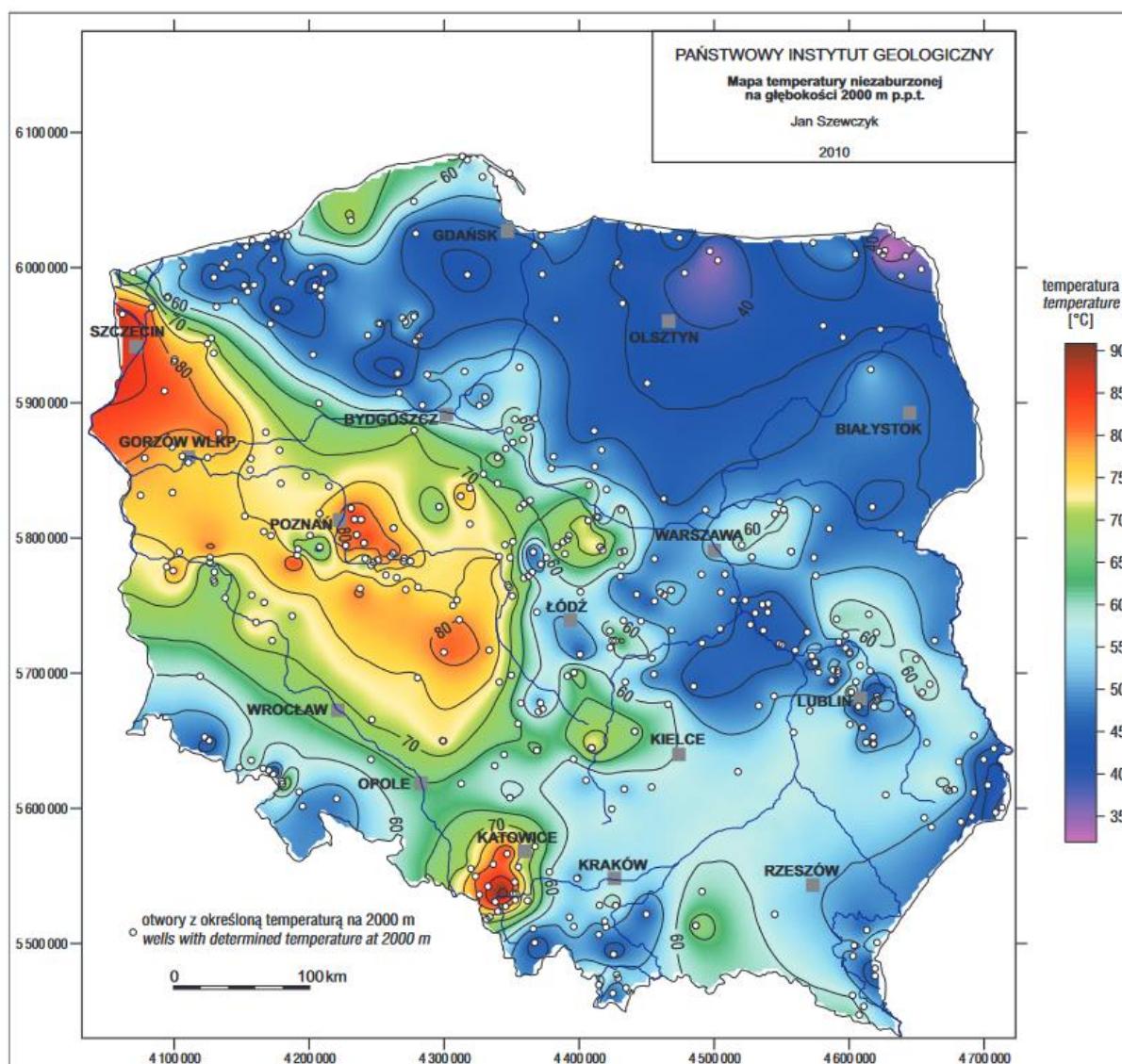

Ryc. 28 Energia użyteczna wiatru ($\text{kWh/m}^2/\text{rok}$) na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – INCA-PL2 (2019): https://cmm.imgw.pl/?page_id=29638 (dostęp: 16.07.2024 r.)

Energia geotermalna

Gmina położona jest na obszarze o dość wysokiej temperaturze wód termalnych (ok. $65\text{--}70^\circ\text{C}$), co wskazuje na pewien potencjał do wykorzystywania energii z tego typu źródła.

Ryc. 29 Mapa temperatury wód na głębokości 2 000 m w Polsce

Źródło: Szewczyk J., (2010), *Geofizyczne oraz hydrogeologiczne warunki pozyskiwania energii geotermicznej w Polsce*, Przegląd Geologiczny, 58(7), s. 566-573 (s. 570):

<http://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-article-BUS6-0023-0014> (dostęp: 16.07.2024 r.)

2.2.3. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Bobrowniki obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku* (przyjęty uchwałą Rady Gminy Bobrowniki Nr XXV/135/2020 z dnia 10 listopada 2020 r. oraz zmieniony uchwałą nr XXVII/151/2020 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 21 grudnia 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Bobrowniki), który określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Zgodnie z jego treścią właściciele nieruchomości zobowiązani są do wyposażenia swoich posesji w urządzenia służące do gromadzenia odpadów komunalnych (pojemniki na odpady zmieszane i popiół) oraz utrzymania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym i porządkowym. Częstotliwość

pozbywania się odpadów komunalnych z terenów nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego została ustalona w następujący sposób:

- 1) budynki mieszkalne jednorodzinne nie rzadziej niż:
 - a) odpady komunalne niesegregowane (zmieszane) oraz bioodpady stanowiące odpady komunalne:
 - i) w okresie od 1 kwietnia do 31 października – raz na dwa tygodnie,
 - ii) w okresie od 1 listopada do 31 marca – dwa razy w miesiącu;
 - b) papier, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, metale i szkło – raz w miesiącu;
 - c) popiół:
 - i) w okresie od 1 października do 30 kwietnia – raz na dwa tygodnie,
 - ii) od 1 maja do 30 września – raz na dwa miesiące;
- 2) budynki wielolokalowe powyżej siedmiu lokali nie rzadziej niż:
 - a) odpady komunalne niesegregowane (zmieszane) oraz bioodpady stanowiące odpady komunalne:
 - i) w okresie od 1 kwietnia do 31 października – raz na tydzień,
 - ii) w okresie od 1 listopada do 31 marca – dwa razy w miesiącu;
 - b) papier, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, metale i szkło – raz w miesiącu;
 - c) popiół:
 - i) w okresie od 1 października do 30 kwietnia – raz w miesiącu,
 - ii) od 1 maja do 30 września – raz na dwa miesiące;
- 3) kosze uliczne – dwa razy w miesiącu.

Za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy w 2023 r. odpowiadała firma Usługi Komunalno-Transportowe „NIDES” z siedzibą w Bobrownikach¹⁴, wyłoniona w przetargu.

W 2023 roku w na terenie Gminy było 860 nieruchomości zamieszkałych, zamieszkiwanych przez 2 328 osób. We wcześniejszych latach liczba mieszkańców objętych systemem ulegała niewielkim zmianom. Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych w okresie 2019-2023 corocznie znacząco wzrastała. Bardzo wyraźnie wzrastała też ilość zebranych odpadów na mieszkańca: z 0,13 Mg w 2019 r. do 0,28 Mg w 2023 r. Zwiększył się też udział odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów (z 66% w 2019 roku do 82% w 2023). W 2023 r. zebrano prawie 650 Mg odpadów komunalnych, z czego ok. 532 Mg stanowiły odpady segregowane. We wszystkich

¹⁴ W 2024 r. była to firma GRONEKO.

latach Gmina spełniała wymagane poziomy recyklingu, poziomy przygotowania do ponownego użycia i odzysku oraz ograniczenia masy odpadów.

Tab. 12. Stan gospodarki odpadami w Gminie Bobrowniki w latach 2019-23

		2019	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		2 349	2 324	2 411	2 322	2 328
łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		309,30	374,15	411,60	602,74	649,61
zmieszane		103,70	145,10	107,78	139,08	117,64
segregowane		205,60	229,05	303,82	463,66	531,87
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		66%	61%	74%	77%	82%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,13	0,16	0,17	0,26	0,28
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	41,77	55,35	x	x	x
	wymagany	40	50	x	x	x
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	100	100	x	x
	wymagany	60	70	70	x	x
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	12,99	4,2	17,89	x	x
	wymagany	<40	<35	<35	x	x
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	gmina	x	x	21	43,41	40
	wymagany	x	x	>20	>25	>35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Od 2018 roku w Gminie funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK; lokalizacja: przy oczyszczalni ścieków w miejscowości Bobrowniki), otwarty w środy (12:00-17:00) i soboty (10:00-15:00), w którym przyjmowane są następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- odpady rozbiórkowe i budowlane,
- zużyte opony z samochodów osobowych, rowerów, motocykli,
- odpady zielone,
- inne odpady niebezpieczne (kineskopy, żarówki, świetlówki, tusze itp.),

- papier, metal, tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe,
- odpady wielkogabarytowe.

W 2023 r. w ramach PSZOK selektywnie zebrano 106,6 Mg odpadów.

2.3. Stan finansów samorządowych

2.3.1. Wykonanie budżetu

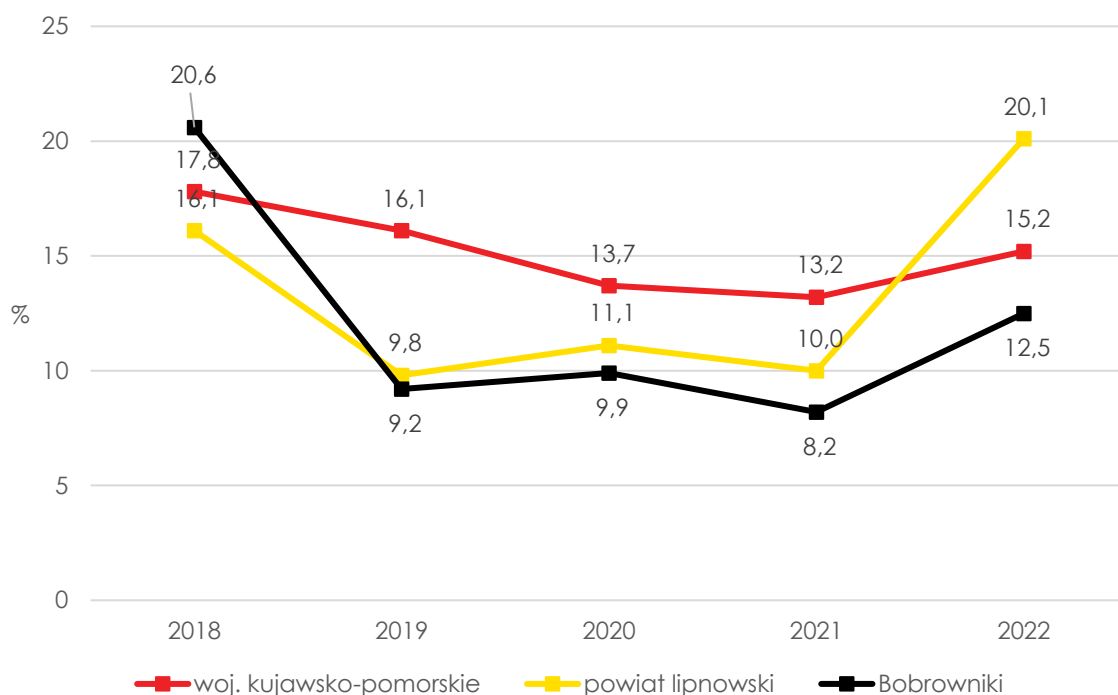
W 2023 r. dochody ogółem Gminy Bobrowniki wyniosły ok. 29 mln zł, natomiast wydatki ogółem – ok. 29,7 mln zł. W latach 2018-2023 zarówno dochody, jak i wydatki (z wyjątkiem 2019 r.) rosły i na końcu badanego okresu były niemal dwukrotnie większe niż na początku. Należy jednak zwrócić uwagę na wyjątkowo wysoką kwotę wydatków majątkowych w 2022 i 2023 r. (kilkukrotnie wyższą niż w poprzednich latach), które związane były przede wszystkim z realizacją następujących inwestycji: rozbudową sieci kanalizacyjnej w Bobrownikach, przebudową ulic w centrum Bobrownik oraz termomodernizacją Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach.

Tab. 13 Dochody i wydatki Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023 (zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody ogółem	15 519 689,55	16 325 658,10	18 268 884,98	23 117 655,35	24 409 151,16	29 002 374,19
Dochody bieżące	14 598 784,16	16 078 670,82	16 883 589,55	19 308 218,19	22 984 626,99	19 072 462,83
Wydatki ogółem	17 629 333,28	16 733 028,52	17 765 460,27	19 725 174,56	25 412 728,46	29 690 994,71
Wydatki majątkowe	3 623 922,88	1 534 084,03	1 753 094,50	1 627 247,94	3 186 651,12	10 631 707,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

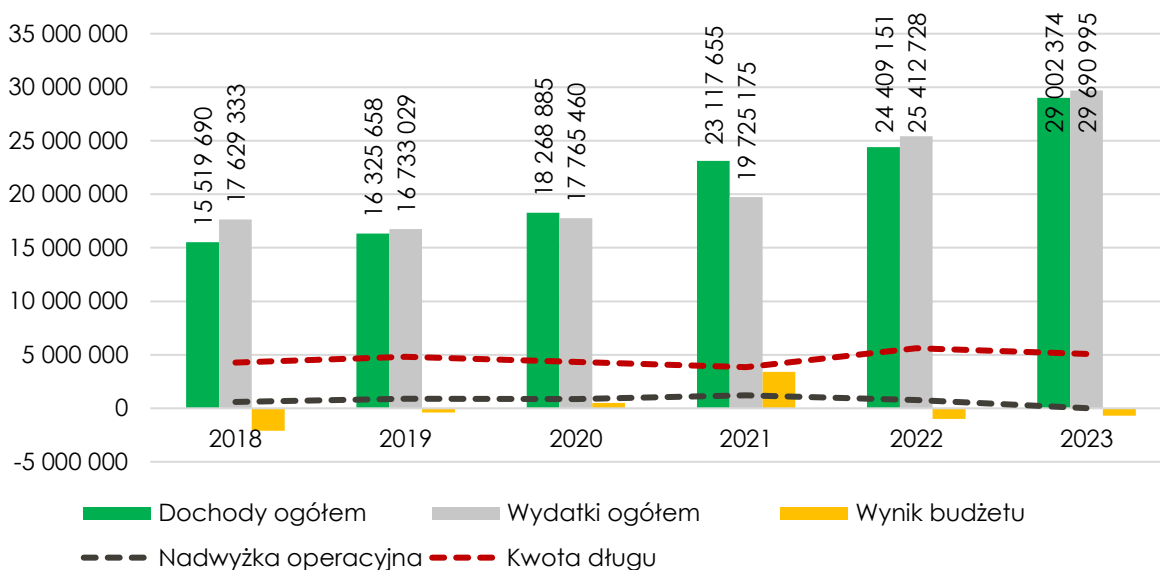
W latach 2019-2022 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosił 8,2-12,5%, natomiast w 2018 r. był zdecydowanie wyższy (20,6%) ze względu na realizację kolejnego etapu rozbudowy systemu kanalizacji w Gminie.

Ryc. 30. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle średnich dla gmin powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

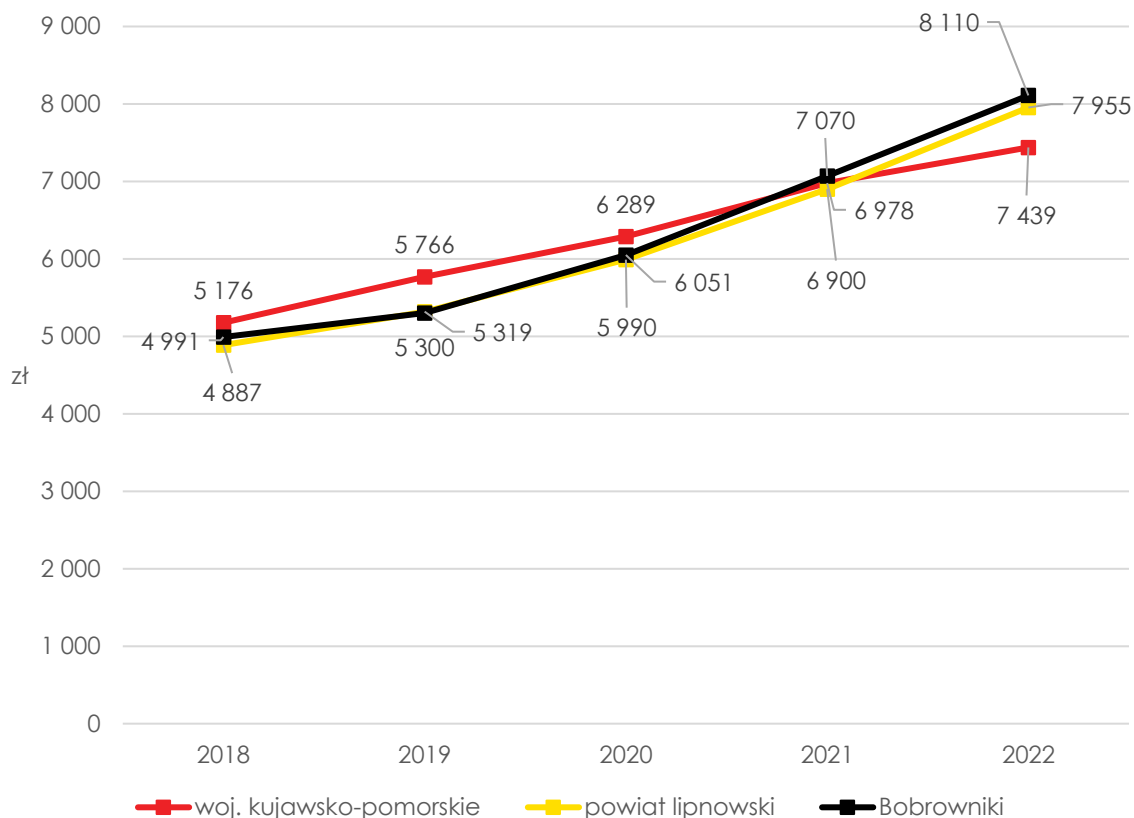
W okresie 2018-2023 wydatki ogółem Gminy Bobrowniki czterokrotnie (2018-19, 2022-23) przekraczały jej dochody ogółem, co oznaczało deficyty budżetowe. W każdym z tych lat notowano jednak nadwyżkę operacyjną, czyli dodatnią różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Dług wynosił ok. 4,3 mln zł w 2018 r., jego wartość się zmieniała, by w 2023 roku osiągnąć kwotę niemal 5,1 mln zł.

Ryc. 31. Wykonanie budżetu Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W przeliczeniu na mieszkańca dochody ogółem Gminy w 2022 r. wyniosły 8 110 zł, czyli więcej niż średnia dla gmin w powiecie (7 955 zł) i zdecydowanie więcej niż średnia wszystkich gmin w województwie (7 439 zł). W stosunku do 2018 r. w Bobrownikach nastąpił pod tym względem wzrost o 3 119 zł, tj. ok. 62%.

Ryc. 32. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Bobrowniki na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.3.2. Struktura dochodów i wydatków

Zgodnie z treścią art. 167 Konstytucji RP (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 43)¹⁵ oraz art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2024 poz. 356)¹⁶ na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się przede wszystkim: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Analiza struktury

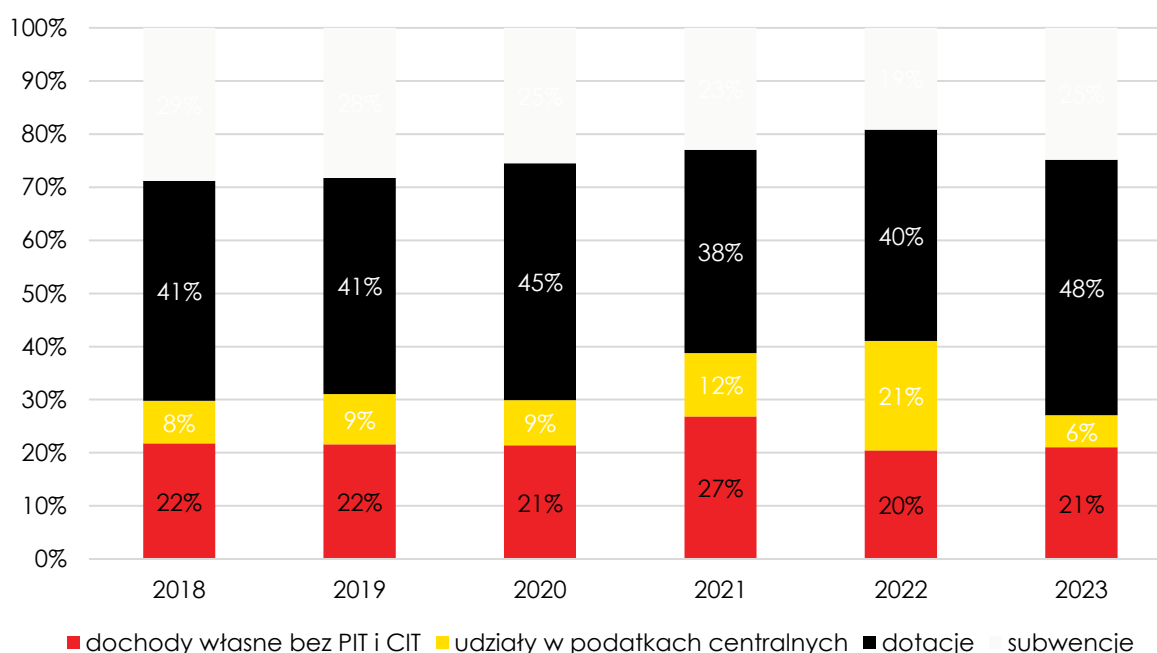
¹⁵<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.html> (dostęp: 11.06.2024 r.)

¹⁶<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20032031966/U/D20031966Lj.pdf> (dostęp: 11.06.2024 r.)

dochodów JST pozwala określić stopień jej samodzielności finansowej. Kluczowa jest w tym wypadku relacja dochodów własnych do dochodów ogółem¹⁷.

Gmina może wpływać na wysokość dochodów własnych, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień oraz umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

W latach 2018-2023 największą część dochodów Gminy Bobrowniki stanowiły dotacje (38-48%), z kolei subwencje odpowiadały zazwyczaj za ok. 25% dochodów. W poszczególnych latach łącznie dotacje i subwencje stanowiły kolejno: 70%, 69%, 70%, 61%, 59% i 73% dochodów. Dochody własne wraz z udziałami w podatkach centralnych wynosiły między 27 a 41%, co wskazuje na niską samodzielność finansową Gminy, a zatem duże uzależnienie od środków zewnętrznych.

Ryc. 33. Struktura dochodów Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Największą część dochodów podatkowych Gminy w latach 2018-2020 i w 2023 r. stanowiły wpływy z tytułu podatku od nieruchomości. W 2021 i 2022 roku większe kwoty trafiły do budżetu Bobrownik z tytułu PIT. Wyjątkowo wysokie wpływy z PIT w 2022 r. wynikały w dużej mierze ze zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy o dochodach JST¹⁸.

¹⁷ Patrz np. Szolno-Koguc, J. (2021). *Samodzielność dochodowa jednostek samorządu terytorialnego – aspekty teoretyczne*. Studia BAS (1), s. 9-20:

[https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/230C90FB19F8FC4AC12586E7004D4866/\\$file/1.SzolnoKoguc.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/230C90FB19F8FC4AC12586E7004D4866/$file/1.SzolnoKoguc.pdf) (dostęp: 11.06.2024 r.)

¹⁸ <https://samorząd.pap.pl/kategoria/finanse/ustawa-pozwalajaca-przekazac-samorzadom-blisko-137-mld-zl-w-2022-r-opublikowana-w> (dostęp: 17.06.2024 r.)

Tab. 14. Dochody podatkowe Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PIT	1 236 321,00	1 543 159,00	1 557 962,00	2 753 653,00	5 024 658,57	1 753 937,00
CIT	1 011,65	1 791,74	972,77	2 509,39	1 739,00	3 152,00
podatek rolny	92 752,41	96 899,38	99 484,53	99 495,27	102 039,60	122 010,95
podatek od nieruchomości	2 122 723,79	2 140 996,65	2 273 507,91	2 343 687,70	2 372 628,34	2 502 988,42
podatek leśny	144 861,31	147 242,68	152 039,43	156 343,51	160 396,97	246 824,23
podatek od środków transportowych	29 497,00	26 778,00	27 459,00	36 545,00	45 429,00	45 605,00
karta podatkowa	0,00	144,00	0,00	6 884,00	8 053,64	0,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	57 027,60	67 400,00	72 998,00	150 608,00	108 378,24	188 190,76
wpływy z opłaty skarbowej	10 842,00	13 122,00	12 614,50	18 247,00	12 298,00	14 265,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W latach 2018-2023 największą część wydatków Gminy stanowiły te w działach Oświata i wychowanie (25% wydatków ogółem), Administracja (19%) oraz Rodzina (19%). W 2023 r. zdecydowanie większą kwotę niż w poprzednich latach przeznaczono na Rolnictwo i łowiectwo (prawie 4 mln zł), Transport i łączność (prawie 4,6 mln zł) oraz Oświata i wychowanie (ok. 7,2 mln zł). Było to związane głównie ze wspomnianymi wcześniej następującymi inwestycjami: rozbudową sieci kanalizacyjnej, przebudową ulic oraz przebudową i termomodernizacją budynku przedszkola. Zmniejszone wydatki w dziale Rodzina po roku 2021 spowodowane zostały przede wszystkim zmianą dot. rozliczania programu świadczeń wychowawczych 500+ (800+), tj. przejścia obowiązku wypłaty środków przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych¹⁹.

Tab. 15 Wydatki Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023 wg działów klasyfikacji budżetowej

Nr działu	2018	2019	2020	2021	2022	2023	średnia	średni udział (%)
010	380 002,35	548 600,55	484 159,56	435 446,91	696 204,85	3 985 693,53	1 088 351,29	5
150	0,00	0,00	0,00	33 322,96	0,00	0,00	5 553,83	0
400	0,00	0,00	25 384,40	0,00	652 331,60	316 788,34	165 750,72	1
600	925 620,44	933 881,51	920 278,67	1 239 884,93	1 056 242,13	4 594 158,69	1 611 677,73	8
630	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
700	535 379,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	89 229,90	0
710	5 500,00	500,00	5 600,00	80 140,00	25 539,00	15 200,00	22 079,83	0
720	0,00	148 320,00	89 544,00	0,00	0,00	0,00	39 644,00	0

¹⁹<https://www.zus.pl/-/zus-przejmie-obsluge-programu-rodzina-500-> (dostęp: 17.07.2024 r.)

750	2 522 243,49	2 977 803,75	3 182 874,73	4 056 218,08	5 946 075,62	5 468 161,48	4 025 562,86	19
751	57 333,27	46 915,73	49 450,58	950,00	950,00	43 193,00	33 132,10	0
752	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
754	87 743,59	88 522,81	84 783,57	81 489,55	176 571,16	643 609,31	193 786,67	1
755	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
757	100 200,35	137 735,81	112 786,36	89 078,48	239 446,14	410 244,41	181 581,93	1
758	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
801	4 809 458,00	4 841 754,08	4 224 213,42	4 925 988,48	5 773 685,44	7 240 708,51	5 302 634,66	25
803	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
851	25 393,01	39 628,32	35 007,33	58 886,69	44 270,62	45 822,77	41 501,46	0
852	1 376 120,89	1 342 155,69	2 107 186,48	1 917 928,19	2 360 119,17	2 262 579,93	1 894 348,39	9
853	0,00	0,00	0,00	0,00	2 544 640,94	5 100,00	424 956,82	2
854	109 733,20	123 392,00	125 022,20	107 138,87	83 417,60	73 416,00	103 686,65	0
855	4 109 475,80	4 404 815,43	4 966 662,89	5 120 884,03	3 353 911,45	2 116 914,60	4 012 110,70	19
900	2 319 123,19	969 066,10	1 187 258,50	1 386 940,90	2 132 579,46	2 161 511,13	1 692 746,55	8
921	117 791,80	95 000,00	99 824,66	114 455,91	125 853,49	143 660,03	116 097,65	1
926	148 214,50	34 936,74	65 422,92	76 420,58	200 889,79	164 232,98	115 019,59	1

Legenda:

010 – Rolnictwo i łowiectwo
020 – Leśnictwo
150 – Przetwórstwo przemysłowe
400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę
600 – Transport i łączność
630 – Turystyka
700 – Gospodarka mieszkaniowa
710 – Działalność usługowa
720 – Informatyka
750 – Administracja publiczna
751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa
752 – Obrona narodowa

754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
755 – Wymiar sprawiedliwości
757 – Obsługa długu publicznego
758 – Różne rozliczenia
801 – Oświata i wychowanie
803 – Szkolnictwo wyższe
851 – Ochrona zdrowia
852 – Pomoc społeczna
853 – Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
855 – Rodzina
900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska
921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
926 – Kultura fizyczna i sport

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

2.3.3. Fundusze Europejskie 2014-2020

Gmina Bobrowniki w latach 2014-2020 pozyskała dofinansowania na realizację pięciu projektów, przede wszystkim infrastrukturalnych, ze środków funduszy europejskich w łącznej kwocie ok. 2 mln zł.

Tab. 16. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020

Projekt	Kwota przyznanego dofinansowania (zł)
Godzimy życie zawodowe i rodzinne w Gminie Bobrowniki - utworzenie Klubu Dziecięcego	562 759,58
Termomodernizacja budynków Urzędu Gminy Bobrowniki i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach	333 231,75
Instalacje fotowoltaiczne w Gminie Bobrowniki	321 633,33
Kompetencje kluczowe przyszłością	522 986,07

Termomodernizacja budynku zlokalizowanego na działce nr 119/2 w Rachcinie wraz z wymianą pokrycia dachowego i pomalowaniem pomieszczenia klubu młodzieżowego

358 228,20

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl (dostęp: 08.07.2024 r.)

2.3.4. Rządowy Fundusz Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Gmina Bobrowniki otrzymała w ten sposób dofinansowania w łącznej kwocie ponad 17 mln zł na realizację 6 projektów.

Tab. 17 Inwestycje w Gminie Bobrowniki dofinansowane z Polskiego Ładu

Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania (zł)
Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej w Bobrownikach ulica Lipnowska, Włocławska, Dobrzyńska, Kujawska, Wojska Polskiego i Broniewskiego	5 577 082,35
Przebudowa ulic centrum Bobrownik	2 446 079,82
Termomodernizacja budynku zlokalizowanego na działce nr 119/2 w Rachcinie wraz z wymianą pokrycia dachowego i pomalowaniem pomieszczenia klubu młodzieżowego	466 602,58
Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach	1 285 670,00
Prace konserwatorskie i zabezpieczenie ruin zamku w Bobrownikach	1 000 482,00
Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Bobrownikach	6 543 600,00

Źródło: <https://www.bgk.pl/polski-lad/> (dostęp: 08.07.2024 r.)

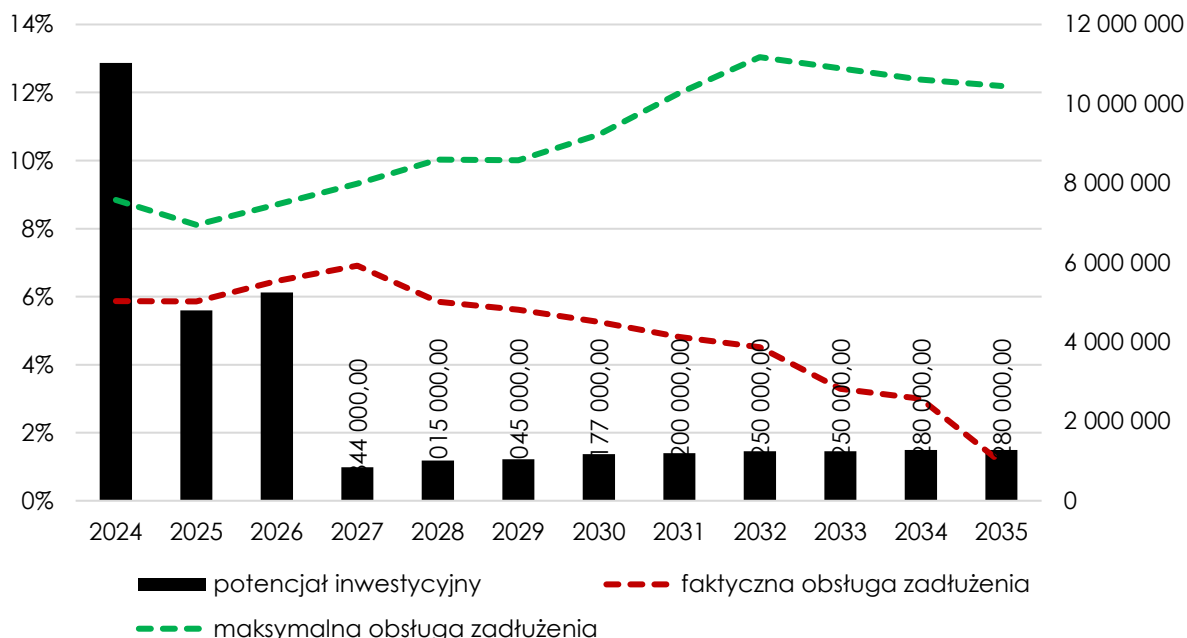
2.3.5. Potencjał inwestycyjny

Zgodnie z art. 243 ustawy dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240 z późn. zm.), dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć wartości indywidualnie liczonego, wskaźnika maksymalnej obsługi zadłużenia.

Zgodnie z treścią *Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2024-2035* w kolejnych latach wartość wskaźnika faktycznej obsługi zadłużenia Gminy będzie znacznie niższa niż wartość wskaźnika maksymalnej obsługi zadłużenia, zatem będzie istniała możliwość obsługi dodatkowych zobowiązań.

Potencjał inwestycyjny Gminy, czyli planowane wydatki na inwestycje, w latach 2024-2034 wynosi łącznie ok. 31,4 mln zł, przy czym zdecydowana większość tej kwoty to wydatki w latach 2024-26 roku finansowane dotacjami z Polskiego Ładu. Należy mieć również na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do

roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

Ryc. 34. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Bobrowniki w latach 2024-2035

Źródło: opracowanie własne na podstawie treści Uchwały Nr II/4/2024 Rady Miejskiej Bobrowniki z dnia 22 maja 2024 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bobrowniki na lata 2024-2035:

https://bip.ugbobrowniki.pl/wiadomosci/1561/wiadomosc/757060/uchwala_nr_ii_4_2024_rady_miejskiej_bobrowniki_z_dnia_22_maja_20 (dostęp: 27.06.2024 r.)

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Zgodnie z danymi GUS liczba ludności w gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 corocznie malała. W pozostałych gminach powiatu lipnowskiego zachodził ten sam proces, jednak o różnym natężeniu. W 2022 r. ludność Bobrownik stanowiła ok. 5% liczby mieszkańców powiatu.

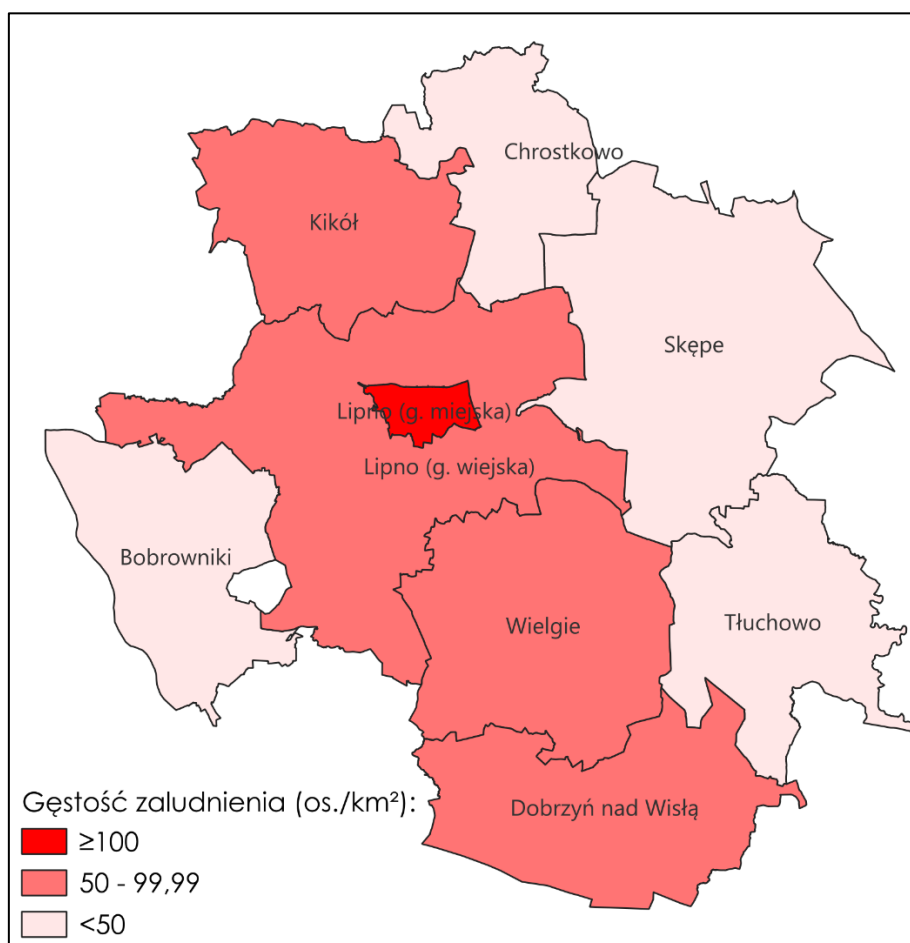
Tab. 18. Zmiany liczby ludności w powiecie lipnowskim w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022	średnia dynamika
powiat lipnowski	66 062	65 750	63 889	63 414	63 051	100%	98,8%
Lipno (miasto)	14 478	14 371	13 769	13 621	13 479	21%	98,2%
Bobrowniki	3 092	3 086	3 027	3 019	3 015	5%	99,4%
Chrostkowo	2 877	2 870	2 842	2 828	2 828	4%	99,6%
Dobrzyń nad Wisłą	7 668	7 584	7 373	7 254	7 155	11%	98,3%

Kikół	7 124	7 102	6 770	6 740	6 679	11%	98,4%
Lipno (gmina)	11 863	11 870	11 604	11 574	11 595	18%	99,4%
Skępe	7 547	7 528	7 222	7 164	7 125	11%	98,6%
Tłuchowo	4 675	4 648	4 494	4 459	4 457	7%	98,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

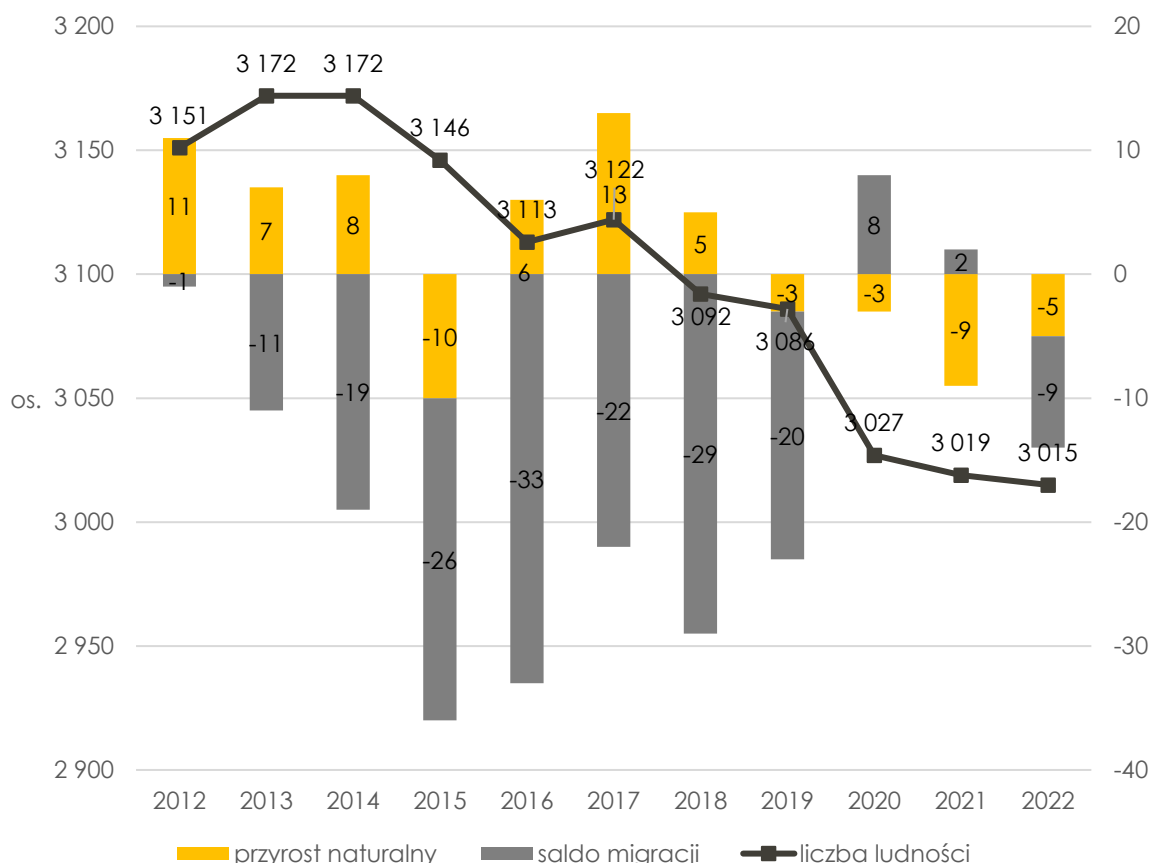
Gęstość zaludnienia w Gminie Bobrowniki w 2022 r. była najmniejsza spośród gmin w powiecie lipnowskim i wyniosła ok. 31 os./km². W pozostałych gminach wartość ta zawierała się w przedziale 38-69 os./km², poza gminą miejską Lipno, gdzie gęstość zaludnienia wyniosła ok. 1 225 os./km².

Ryc. 35. Gęstość zaludnienia w powiecie lipnowskim w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Zmniejszająca się liczba ludności w Gminie w latach 2012-2019 wynikała przede wszystkim z ujemnego salda migracji (SM), które rekordowo niską wartość: -33 osiągnęło w 2016 roku. W latach 2020-2021 SM było natomiast dodatnie, jednak już w 2022 r. zarówno przyrost naturalny (PN), jak i SM osiągnęły wartości ujemne.

Ryc. 36 Liczba ludności, przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Bobrowniki w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców przyrost naturalny oraz saldo migracji w Gminie Bobrowniki w 2022 r. wyniosły odpowiednio -1,66 oraz -2,99. W niemal wszystkich pozostałych gminach powiatu lipnowskiego wartości tych wskaźników również były ujemne, jedynie gmina wiejska Lipno oraz gmina Tłuchowo charakteryzowały się dodatnim saldem migracji na tysiąc mieszkańców. Od 2018 r. PN w Gminie Bobrowniki zmniejszył się o 0,82, co oznacza zmniejszającą się liczbę urodzeń. SM wzrosło natomiast o 1,58, co oznacza zwiększającą się liczbę imigrantów i/lub zmniejszającą się w tym okresie liczbę emigrantów.

Tab. 19. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2022 r.	średnia zmiana od 2018 r.	2022 r.	średnia zmiana od 2018 r.
woj. kujawsko-pomorskie	-4,54	-0,80	-0,91	0,07
powiat lipnowski	-3,54	-0,40	-2,01	0,80
Lipno (miasto)	-5,01	-0,52	-3,83	0,07
Bobrowniki	-1,66	-0,82	-2,99	1,58
Chrostkowo	-1,42	1,53	-2,12	0,67
Dobrzyń nad Wisłą	-5,97	-1,01	-7,22	0,01

Kikół	-3,58	-0,20	-4,62	0,63
Lipno (gmina)	-1,99	-0,65	3,28	1,20
Skępe	-3,93	-0,42	-2,67	0,89
Tłuchowo	-4,50	-0,97	3,37	1,43
Wielgie	-1,33	0,48	-1,63	1,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział liczby mieszkańców Gminy w wieku 25-34 lat w ludności ogółem zmalał od 2018 r. z 16,8% do 14,8% w 2022. Jednocześnie zmianie uległ stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym, nazywany senioralnym obciążeniem demograficznym: z 18,1% w 2018 do 21,9% w 2022 r. Takie same zmiany, z podobną dynamiką, zaszły także w obrębie całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Tab. 20. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Bobrowniki w 2018 i 2022 roku na tle innych jednostek

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
woj. kujawsko-pomorskie	14,63	12,43	85%	25,30	30,00	119%
powiat lipnowski	15,39	13,37	87%	21,30	25,60	120%
Bobrowniki	16,85	14,83	88%	18,10	21,90	121%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przedstawione powyżej dane wskazują na starzenie się społeczeństwa Gminy, wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby jej mieszkańców. W efekcie tych procesów zmieniają się także wyzwania, jakie stoją przed władzami samorządowymi, a coraz ważniejszą kwestią powinno być zapewnienie odpowiedniej opieki zdrowotnej, usług społecznych i opiekuńczych, miejsc i sposobów aktywności, zapewnienia seniorom możliwości jak najdłuższego udziału w życiu społecznym, mając również na uwadze konieczne działania w celu zmniejszenia ubytku ludności.

3.2. Kapitał społeczny

3.2.1. Żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, kluby młodzieżowe

W Gminie funkcjonuje Klub Dziecięcy „Bobrowiaczek”, Przedszkole Samorządowe w Bobrownikach, Niepubliczne Przedszkole „Małe Przedszkole” w Rachcinie oraz Klub Młodzieżowy w Rachcinie. Liczba miejsc w Klubie Dziecięcym wynosi 19, natomiast do wymienionych przedszkoli w roku szkolnym 2023/24 uczęszczało odpowiednio 97 oraz

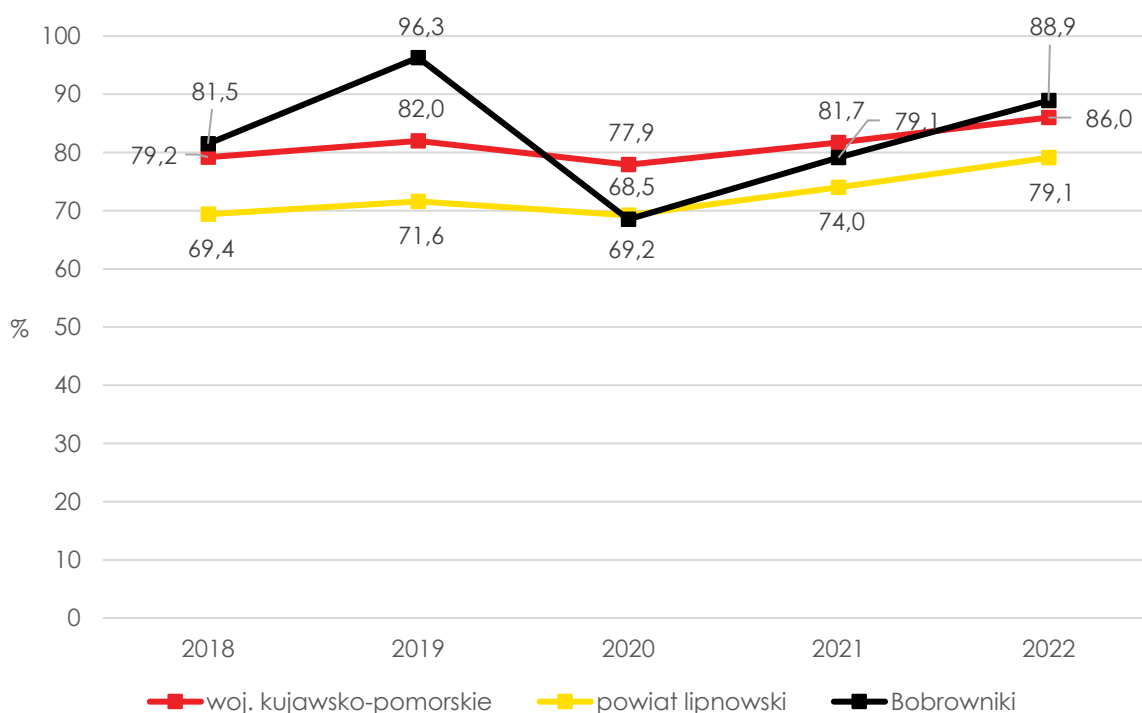
32 dzieci, w 5 i 2 grupach. 10 dzieci z terenu Gminy Bobrowniki uczęszczało do przedszkoli w innych gminach.

Tab. 21. Przedszkola na terenie Gminy Bobrowniki w roku szkolnym 2023/24

Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkole Samorządowe w Bobrownikach	97	5	19	6:30-15:30
Niepubliczne Przedszkole "Małe Przedszkole" w Rachcinie	32	2	16	07:00-15:30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki.

Zgodnie z danymi GUS odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Bobrowniki w roku 2022 wyniósł 88,9%, czyli więcej niż średnio we wszystkich gminach powiatu (79,1%) i województwa (86%). We wcześniejszych latach udział ten generalnie wzrastał rok do roku, z wyjątkiem 2020 r., gdy znaczne zmniejszenie odsetka dzieci uczęszczających do przedszkola było prawdopodobnie spowodowane ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19. Różnice między wartościami dla Gminy w poszczególnych latach były znacznie większe niż w przypadku powiatu i województwa, co wydaje się naturalne, ze względu na jej mniejszą populację.

Ryc. 37. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2.2. Szkoły

Na terenie Gminy funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Karola Wojtyły w Bobrownikach, do której w roku szkolnym 2023/24 uczęszczało 204 uczniów podzielonych na 11 oddziałów. Łączna liczba etatów nauczycieli wyniosła natomiast 25,59.

Tab. 22. Szkoła podstawowa na terenie Gminy Bobrowniki w roku szkolnym 2023/24

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
Szkoła Podstawowa im. Karola Wojtyły w Bobrownikach	204	11	19	25,59	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki.

W ostatnich latach do SP w Bobrownikach uczęszczało między 204 a 220, przy czym można zaobserwować pod tym względem tendencję spadkową, co może być jednak związane z reformą oświatową z 2016 roku.

Tab. 23. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Bobrowniki uczęszczająca do szkół na terenie Gminy

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0" (os.)	220	215	218	212	204

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki.

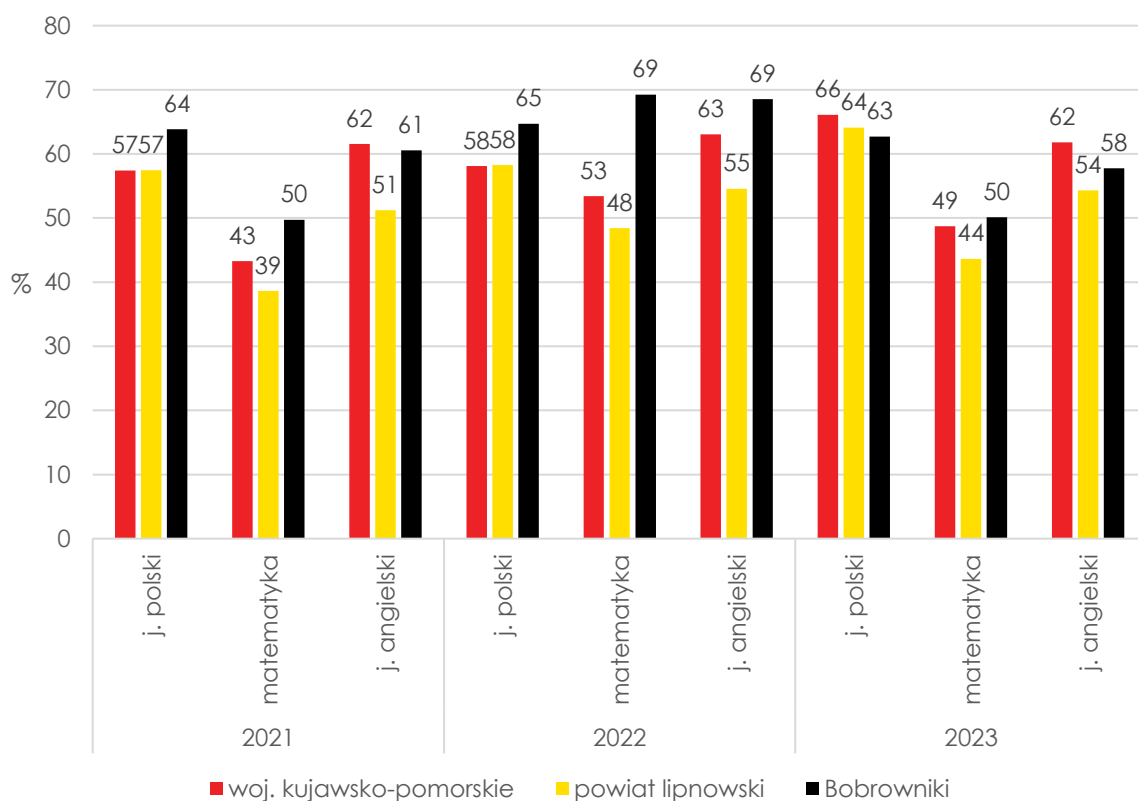
W Szkole w Bobrownikach w roku szkolnym 2023/24 znajdowało się 10 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna oraz pracownie językowe. Uczniowie mieli dostęp do 30 komputerów, osobistych szafek oraz świetlicy. Od 2018 r. w budynku Szkoły znajduje się także gabinet, w którym szkolna higienistka świadczy profilaktyczną opiekę zdrowotną. W roku szkolnym 2023/24 stypendia za szczególne osiągnięcia, w kwocie 250 zł na osobę (jednorazowo), otrzymało 65 uczniów. Szkoła realizowała ponadto turniej piłkarski o Puchar Burmistrza i następujące projekty edukacyjne: "Posiłek w szkole i w domu", "Lekcje Enter", "Edukacja włączająca", "Laboratoria przyszłości", "Umiem pływać" oraz "Szkolny Klub Sportowy", a także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rozwijające uzdolnienia, logopedyczne, społeczno-emocjonalne i zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia. Jej uczniowie uczestniczyli także m.in. w konkursie recytatorskim języka angielskiego w Czernikowie oraz powiatowych i wojewódzkich zawodach sportowych. Wcześniej, w latach 2019-2021 w Szkole realizowano projekt „Kompetencje kluczowe przyszłości”, mający na celu poprawę efektywności i jakości kształcenia ogólnego, polegających na wsparciu nauczania kompetencji kluczowych poprzez zajęcia dodatkowe dla uczniów, doposażenie pracowni przedmiotowych w sprzęt niezbędny do przeprowadzania doświadczeń i eksperymentów, podnoszenie kompetencji nauczycieli oraz wsparcie indywidualnego podejścia do uczniów poprzez realizację zajęć specjalistycznych.

Tab. 24. Stan bazy dydaktycznej w Szkole Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach

Liczba sal lekcyjnych	10
Rodzaj i stan obiektów sportowych/sal gimnastycznych	sala gimnastyczna (do remontu)
Pracownie językowe	tak
Klasy dwujęzyczne/sportowe/integracyjne	nie
Komputery do użytku uczniów	30
Projektory multimedialne	12
Kamery - monitoring szkolny	tak
Szafki dla każdego ucznia	tak
Świetlice	06:50-7:50, 3 dni: 11:35-15:30, 2 dni:11:35-16:00
Parkingi dla kadry/rodziców	tak
Gabinet pielęgniarstwa/stomatologiczny	tak
Liczba stypendystów (2023/24)	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki.

W 2021 i 2022 r. uczniowie Szkoły Podstawowej w Bobrownikach osiągnęli średnio lepsze wyniki z egzaminu ósmoklasisty z części dot. j. polskiego i angielskiego oraz matematyki niż średnio uczniowie wszystkich gmin w powiecie lipnowskim i województwie. W 2023 roku natomiast było tak jedynie w przypadku części matematycznej.

Ryc. 38. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Bobrowniki w latach 2021-2023 na tle powiatu i województwa

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/> (dostęp: 27.06.2024 r.).

W 2023 r. Gmina Bobrowniki przeznaczyła na wydatki w dziale Oświata i wychowanie 7 240 708, 51 zł (o ok. 50% więcej niż w 2018 r.), z czego wydatki majątkowe stanowiły

aż ok. 20%, czyli zdecydowanie więcej niż w poprzednich latach. Wynikało to przede wszystkim z realizacji przebudowy i termomodernizacji budynku przedszkola. Subwencja oświatowa stanowiła w 2023 roku ok. 45% łącznej kwoty wydatków w tym dziale. W latach 2018-2022 stopień pokrycia wydatków oświatowych subwencją był większy i wynosił między 48% a 58% rocznie.

Tab. 25. Wydatki w dziale Oświata i wychowanie 801 w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2023 (zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
WYDATKI OGÓŁEM	4 809 458,00	4 841 754,08	4 224 213,42	4 925 988,48	5 773 685,44	7 240 708,51
Wydatki bieżące, w tym:	4 314 416,57	4 439 424,75	4 193 007,70	4 843 532,85	5 650 808,44	5 793 750,95
Wynagrodzenia i pochodne	3 363 064,50	3 302 481,25	3 140 497,59	3 628 810,54	4 092 412,99	4 429 657,54
Pozostałe wydatki bieżące	951 352,07	1 136 943,50	1 052 510,11	1 214 722,31	1 558 395,45	1 364 093,41
Wydatki majątkowe	495 041,43	402 329,33	31 205,72	82 455,63	122 877,00	1 446 957,56
Subwencja oświatowa	2 604 121,00	2 651 771,00	2 444 883,00	2 654 886,00	2 786 561,00	3 253 982,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	2 205 337,00	2 189 983,08	1 779 330,42	2 271 102,48	2 987 124,44	3 986 726,51
Stopień pokrycia	54%	55%	58%	54%	48%	45%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Bobrowniki.

3.2.3. Kultura i sport

Podmiotem realizującym zadania własne Gminy w zakresie kultury i sportu jest Gminna Biblioteka Publiczna, która mieści się w jednym z budynków Urzędu Miasta i Gminy (ul. Nieszawska 10, 87-617 Bobrowniki). Biblioteka od 2018 roku uczestniczy w projekcie dla przedszkolaków, realizowanym w ramach ogólnopolskiej kampanii „Mała książka-wielki człowiek”, organizuje również różne okolicznościowe konkursy, wieczory baśni i wystawki książek. Najważniejsze cykliczne wydarzenia kulturalno-sportowe w Gminie to Dożynki, Dni Bobrownik (kiedy?) oraz wspomniany już Turniej o Puchar Burmistrza Bobrownik w piłce nożnej.

Na terenie Gminy działa klub sportowy LZS „Wiślanin”, który posiada drużyny seniorów i juniorów i systematycznie uczestniczy w rozgrywkach związków sportowych w piłkę nożną (zespół seniorów występuje w A klasie). Klub regularnie bierze udział w konkursach ofert na realizację zadania publicznego ogłaszanego zarządzeniem Burmistrza oraz w konkursie ogłaszanym przez władze powiatu. Nadrzędnym celem utrzymania drużyn piłkarskich, jaki przyświeca władzy samorządowej, jest zagospodarowanie czasu wolnego młodzieży z terenu gminy. Systematycznie, dwa razy w roku w okresie letnim, na terenie przy ruinach zamku w Bobrownikach organizowane są imprezy plenerowe. Drużyna LZS „Wiślanin” bierze także udział w turnieju o Puchar Burmistrza Gminy.

Podstawowymi elementami infrastruktury sportowej w Bobrownikach są Centrum Sportu i Rekreacji, hala sportowa w Szkole Podstawowej im. Karola Wojtyły oraz Orlik.

3.2.4. Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należą do zadań własnych gminy.

W Gminie Bobrowniki nie znajduje się żaden komisariat Policji (Gmina podlega pod Komendę Powiatową Policji w Lipnie), nie funkcjonuje tu także straż gminna. Działają natomiast dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – w Bobrownikach oraz Rachcinie – ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Członkowie OSP poza udziałem w akcjach ratowniczo-gaśniczych m.in. pomagają Gminie w organizacji Dożynek, Dni Bobrownik i innych imprez oraz samodzielnie organizują pokazy dla mieszkańców.

W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa na terenie Gminy zlokalizowano 6 punktów monitoringu wizyjnego (Urząd Miasta i Gminy, park, Przedszkole Samorządowe, oczyszczalnia ścieków, szkoła, Centrum Sportu i Rekreacji). Najczęściej popełnianym wykroczeniem w Bobrownikach w 2023 r. było prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

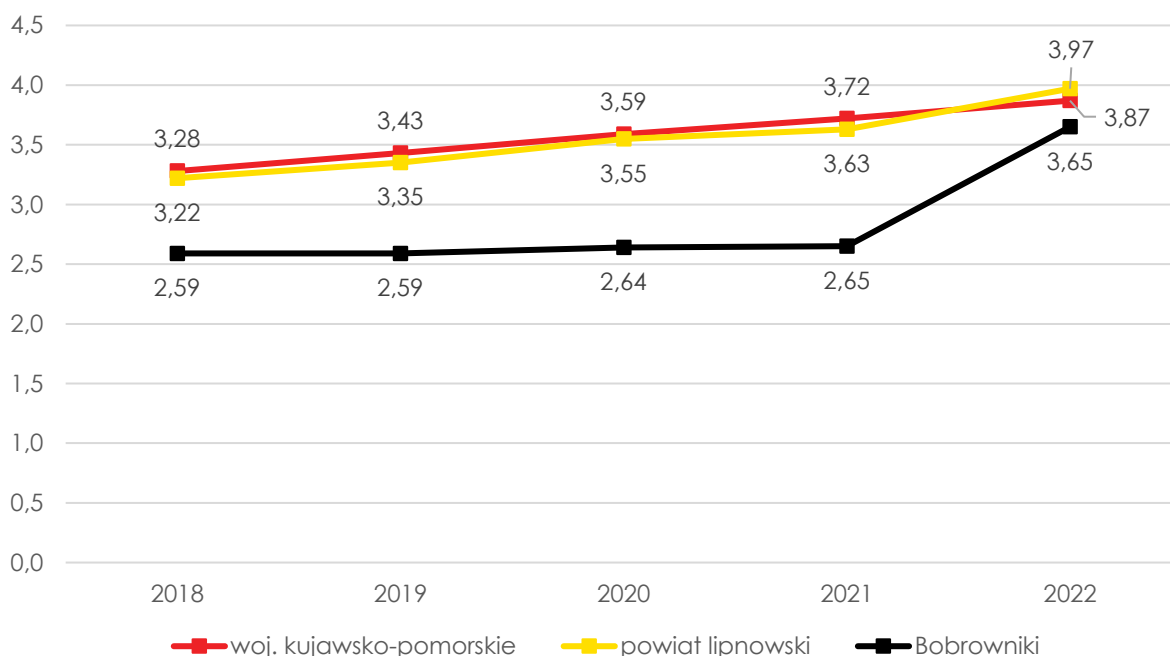
3.2.5. Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

Liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych określa stopień zaangażowania mieszkańców jednostki samorządowej w sprawy społeczne. Im więcej takich instytucji funkcjonuje w danej jednostce, tym pewniejsze staje się stwierdzenie o wysokim poziomie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz o funkcjonowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Liczba tego typu instytucji stanowi także wyraz stanu kapitału społecznego w jednostce.

Na terenie Gminy Bobrowniki w 2023 r. działały trzy Koła Gospodyń Wiejskich oraz trzy Koła Kobiet, liczące łącznie 70 członkiń. Ich aktywność społeczna przejawia się w przede wszystkim w kultywowaniu tradycji, rozwijaniu różnych form przedsiębiorczości wśród kobiet, organizacji imprez okolicznościowych oraz promocji Gminy Bobrowniki. W Gminie zarejestrowane są też następujące stowarzyszenia: Królewski Skład Solny Bobrowniki Nad Wisłą, Stowarzyszenie "Podarujmy Radość", Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Bobrowniki, Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin oraz Stowarzyszenie Sięgajmy Wyżej przy Szkole Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach.

Zgodnie z danymi GUS w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców w 2022 r. w Bobrownikach działało 3,65 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Średnie w powiecie lipnowskim oraz w województwie kujawsko-pomorskim wyniosły wtedy odpowiednio

3,97 i 3,87. W latach 2018-2021 różnice między porównywanymi wartościami były większe, przy czym niemal co roku obserwowano wzrost zarówno w Gminie, jak i w przypadku średnich dla powiatu i województwa. Obserwowane zmiany mogą wskazywać na wzrost zainteresowania mieszkańców zaangażowaniem w sprawy pożytku publicznego.

Ryc. 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Bobrowniki jest członkiem Lokalnej Grupy Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe oraz Stowarzyszenia na Rzecz Gmin i Powiatu Lipnowskiego „Wspólnie dla przyszłości”. LGD realizuje obecnie Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2023-2027²⁰, w treści, której wskazano następujące cele rozwoju jednostek wchodzących w skład Grupy:

- Cel I: Wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LGD:
 - Rozwój małej, publicznej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej,
 - Rozwój komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych,
- Cel II: Poprawa jakości życia oraz rozwój usług dla mieszkańców obszaru LGD:
 - Rozwój komercyjnych usług skierowanych do lokalnej społeczności,
 - Integracja społeczna osób w wieku senioralnym,
 - Integracja społeczna dzieci i młodzieży.

²⁰https://www.lgddobrzyn.pl/images/lsr-2023-2024/LSR_17082023.pdf (dostęp: 26.07.2024 r.)

Celem działania Stowarzyszenia na Rzecz Gmin i Powiatu Lipnowskiego jest z kolei wspieranie idei samorządu terytorialnego, obrona wspólnych interesów członków stowarzyszenia oraz wspólne prowadzenie polityki terytorialnej.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy znajduje się 1 przychodnia lekarska oraz 1 punkt apteczny. Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego oraz najbliższy szpital zlokalizowane są we Włocławku i Lipnie, tj. w odległości ok. 20 km od Bobrownik. Gmina współpracuje ponadto z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Lipnie w zakresie realizacji programów profilaktycznych.

Pomoc społeczna

Podmiotami świadczącymi usługi społeczne na terenie Gminy są Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Bobrowniki oraz Dzienny Dom Pobytu Senior+ w Rachcinie. W DDPS+ przebywać mogą osoby, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. W ofercie Dziennego Domu Pobytu znajdują się zajęcia integracyjne, rehabilitacyjne, rozrywkowe oraz wsparcie społeczne. Uczestnikom projektu zapewnia się dojazd do DDPS+ oraz posiłki. Przy Dziennym Domu Pobytu działa Centrum Usług Środowiskowych, zapewniające porady psychologiczne i prawnicze dla wszystkich mieszkańców Gminy Bobrowniki znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zagrożonych ubóstwem oraz dla osób z ich otoczenia.

Gmina prowadzi politykę społeczną przede wszystkim w oparciu o następujące dokumenty:

- Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025²¹,
- Wieloletni Program Osłony w zakresie dożywiania "Posiłek w Szkole i Domu" na lata 2024-2028²²,
- Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bobrowniki na lata 2014-2020²³.

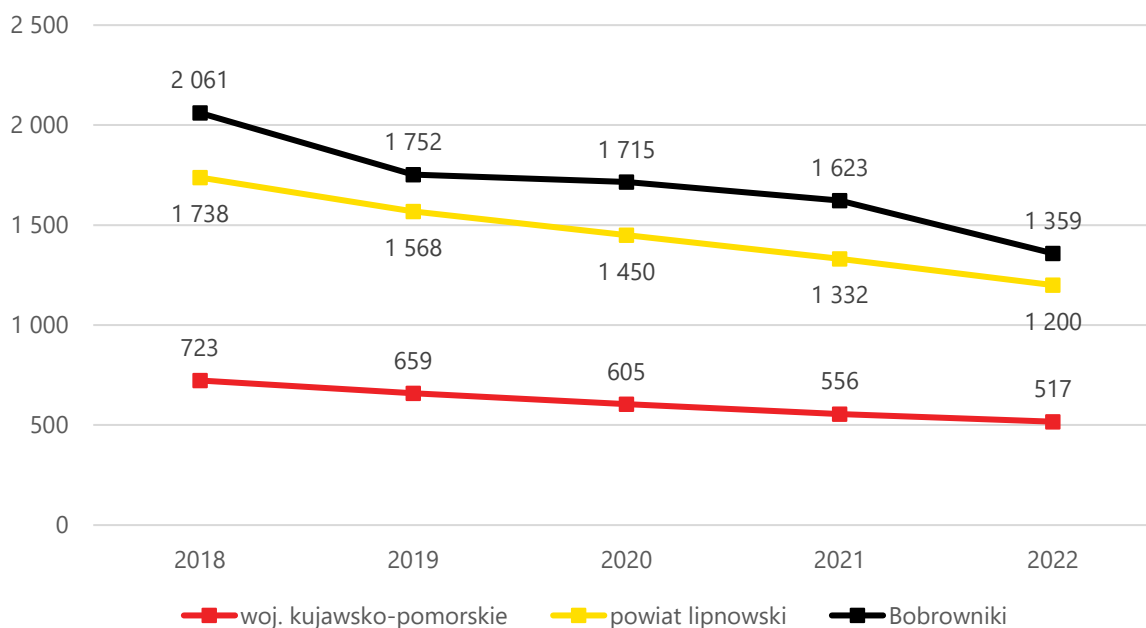
²¹https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3063/wiadomosci/623602/files/uchwala_nr_xlii_225_2022_rady_gminy_bobrowniki_z_dnia_29_marca_2022r.pdf (dostęp: 26.07.2024 r.)

²²https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_KP/2024/604/ogl/pol/pdf (dostęp: 26.07.2024 r.)

²³https://bip.ugbobrowniki.pl/wiadomosci/1573/wiadomosc/249253/gminna_strategia_rozwiazywania_problemov_spoecznych_gminy_bobro (dostęp: 26.07.2024 r.)

Zgodnie z treścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych głównym problemem społecznym w Gminie było w momencie powstania tego dokumentu bezrobocie. Głównym celem strategicznym na okres 2014-2020 było zatem wspieranie i aktywizacja ludzi bezrobotnych. W ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w Rodzinie wyznaczono natomiast następujące cele: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci, wsparcie oraz udzielanie profesjonalnej pomocy rodzinom i dzieciom będącym ofiarami przemocy oraz ich sprawcom, dostarczanie społeczeństwu wiedzy o zjawisku przemocy oraz poprawa skuteczności działań osób uprawnionych i zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy. W ramach Wieloletniego Programu Ośłonowego planuje się zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Bobrowniki w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła w 2022 r. 1 359. Była to liczba większa od średniej w powiecie lipnowskim (1 200) oraz zdecydowanie większa niż średnia w województwie kujawsko-pomorskim. We wcześniejszych latach (2018-2021) sytuacja była bardzo podobna, przy czym wartości te malały w czasie.

Ryc. 40. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Bobrowniki na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba osób objętych w ostatnich latach w Gminie wsparciem specjalistycznymi usługami opiekuńczymi wygląda następująco:

- 2019 r.: 9 osób,

- 2020: 8,
- 2021: 6,
- 2022: 6,
- 2023: 6.

Zgodnie z treścią *Wieloletniego Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Bobrowniki na lata 2023-2027*²⁴ zasób mieszkaniowy Gminy w 2023 r. wyniósł 2 lokale mieszkalne. Planowana jest jednak sprzedaż jednego z nich.

²⁴https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_KP/2023/4258/ogl/pol/pdf (dostęp: 26.07.2024 r.)

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie Gminy Bobrowniki na tle gmin sąsiadujących	74
Ryc. 2 Sieć drogowa w Gminie Bobrowniki	76
Ryc. 3. Granice Wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych w województwie kujawsko-pomorskim	78
Ryc. 4 Granice Wiejskiego obszaru funkcjonalnego gospodarczego wykorzystania Wisły w województwie kujawsko-pomorskim	79
Ryc. 5 Gminy wykazujące sytuację problemową o charakterze społeczno-gospodarczym w województwie kujawsko-pomorskim	80
Ryc. 6 Zasięg MPZP na obszarze Gminy Bobrowniki w 2024 roku	81
Ryc. 7 Sołectwa Gminy Bobrowniki	83
Ryc. 8 Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023	84
Ryc. 9 Pokrycie terenu Gminy Bobrowniki	85
Ryc. 10. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Bobrowniki	87
Ryc. 11. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Gminy Bobrowniki	90
Ryc. 12. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa	91
Ryc. 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa	92
Ryc. 14 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie lipnowskim na tle województwa i kraju w latach 2018-2022	93
Ryc. 15 Powierzchnia użytkowanych gruntów w 2020 r. w Gminie Bobrowniki	94
Ryc. 16 Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w 2020 r. w Gminie Bobrowniki	94
Ryc. 17. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Bobrowniki w 2023 roku na tle powiatu i województwa	95
Ryc. 18 Ustłonecznienie Polski w 2023 roku (liczba godzin słonecznych rocznie w godzinach)	98
Ryc. 19 Energia użyteczna wiatru (kWh/m ² /rok) na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym	99
Ryc. 20 Mapa temperatury wód na głębokości 2 000 m w Polsce	100
Ryc. 21. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle średnich dla gmin powiatu i województwa	104
Ryc. 22. Wykonanie budżetu Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023	104
Ryc. 23. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Bobrowniki na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022	105
Ryc. 24. Struktura dochodów Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023	106
Ryc. 25. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Bobrowniki w latach 2024-2035	110
Ryc. 26. Gęstość zaludnienia w powiecie lipnowskim w 2022 roku	111
Ryc. 27 Liczba ludności, przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Bobrowniki w latach 2012-2022	112
Ryc. 28. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa	114
Ryc. 29. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Bobrowniki w latach 2021-2023 na tle powiatu i województwa	116
Ryc. 30. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa	119
Ryc. 31. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Bobrowniki na tle powiatu i województwa	121

Spis tabel

Tab. 1 Powierzchnia gmin powiatu lipnowskiego w 2022 roku.....	77
Tab. 2. Ruch budowlany w Gminie Bobrowniki na tle powiatu w latach 2018-2022.....	82
Tab. 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie lipnowskim w latach 2018-2022.....	89
Tab. 4. Podmioty działające na terenie Gminy Bobrowniki w 2022 r. według sekcji PKD	89
Tab. 5 Gospodarstwa rolne w Gminie Bobrowniki i powiecie lipnowskim w 2020 r. wg powierzchni	93
Tab. 6. Stan gospodarki odpadami w Gminie Bobrowniki w latach 2019-23	102
Tab. 7 Dochody i wydatki Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023 (zł)	103
Tab. 8. Dochody podatkowe Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023.....	107
Tab. 9 Wydatki Gminy Bobrowniki w latach 2018-2023 wg działów klasyfikacji budżetowej	107
Tab. 10. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020.....	108
Tab. 11 Inwestycje w Gminie Bobrowniki dofinansowane z Polskiego Ładu	109
Tab. 12. Zmiany liczby ludności w powiecie lipnowskim w latach 2018-2022	110
Tab. 13. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa	112
Tab. 14. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Bobrowniki w 2018 i 2022 roku na tle innych jednostek.....	113
Tab. 15. Przedszkola na terenie Gminy Bobrowniki w roku szkolnym 2023/24.....	114
Tab. 17. Szkoła podstawowa na terenie Gminy Bobrowniki w roku szkolnym 2023/24	115
Tab. 18. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Bobrowniki uczęszczająca do szkół na terenie Gminy	115
Tab. 19. Stan bazy dydaktycznej w Szkole Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach.....	116
Tab. 20. Wydatki w dziale Oświata i wychowanie w Gminie Bobrowniki w latach 2018-2023	117

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035

Szanowni Państwo,

w związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2025-2035, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę, *nie dotyczy/nie mam zdania* nie jest zaliczane do średniej.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)?						
skuteczność działania pomocy społecznej?						
dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
możliwość zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy?						
dostęp do żłobków/klubów malucha?						
jakość opieki żłobkowej?						
wsparcie osób starszych (np. DPS, Klub Seniora)?						
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wychnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)?						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy?						
bezpieczeństwo publiczne?						
dostępność budynków administracji publicznej?						

OBSZAR: GOSPODARKA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność inwestycyjną?						
możliwość uzyskania zatrudnienia?						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem?						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej?						
funkcjonowanie transportu zbiorowego?						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)?						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej?						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
estetykę (czystość na obszarach publicznych)?						
jakość powietrza?						
ofertę w działaniach wspierających ochronę środowiska np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła?						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?						
dostępność terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
czystość terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
świadomość ekologiczną mieszkańców?						
system odbioru odpadów?						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						

walory środowiska przyrodniczego?						
rozwój odnawialnych źródeł energii?						
OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
stan dróg?						
małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
dostępność/jakość sieci wodociągowej?						
dostępność/jakość sieci kanalizacyjnej?						
dostępność/jakość sieci gazowej?						
dostęp do szerokopasmowego Internetu?						
OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność turystyczną?						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej?						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)?						
poziom bazy gastronomicznej?						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)?						
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów?						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						

OBSZAR: EDUKACJA I KULTURY						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
dostęp do edukacji przedszkolnej?						
jakość edukacji przedszkolnej?						
jakość infrastruktury przedszkolnej?						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach?						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach?						
dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach?						
organizację dowozu dzieci do szkół?						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych?						
dostęp do obiektów kulturalnych? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						
działalność domu kultury i biblioteki?						
działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- ☐ rozwój infrastruktury kulturalnej

- ☐ **rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)**
- ☐ **renowacja zabytków**
- ☐ **poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami**
- ☐ **budowa i modernizacja sieci wodociągowej**
- ☐ **budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków**
- ☐ **rozwój sieci gazowej**
- ☐ **budowa i modernizacja świetlic wiejskich**
- ☐ **rozwój przedsiębiorczości - ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi)**
- ☐ **rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego**
- ☐ **poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych**
- ☐ **poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami**
- ☐ **zwiększenie dostępu do Internetu**
- ☐ **wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy**
- ☐ **zwiększenie/stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3**
- ☐ **stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi**
- ☐ **poprawa dostępu do usług medycznych**
- ☐ **zmniejszenie bezrobocia**
- ☐ **zwiększenie działań promocyjnych Gminy**
- ☐ **inwestycje w rozwój turystyki**
- ☐ **budowa obwodnicy**
- ☐ **podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych**
- ☐ **zwiększenie dostępności przedszkoli**
- ☐ **zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży**
- ☐ **poprawa bezpieczeństwa publicznego**
- ☐ **rozwój oferty kulturalnej i sportowej (imprez, wydarzeń sportowych)**
- ☐ **aktywizacja osób starszych**
- ☐ **inne (jakie?)**

Część III:

1. Proszę wymienić kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna (maksymalnie 3):

2. Proszę podać, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

3. Proszę uporządkować (według ważności) poszczególne profile rozwoju, na których Gmina według Państwa powinna się skupić do 2030 roku. 1 – najważniejsza, 5 – najmniej ważna.

Gmina turystyczna	
Gmina produkcyjno-przemysłowa	
Gmina rolnicza	
Gmina prospołeczna	
Gmina mieszkaniowa	

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
☐ 18-25 lat
☐ 26-35 lat
☐ 36-45 lat
☐ 46-55 lat
☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- ☐ uczeń/student

- ☐ rolnik
- ☐ przedsiębiorca
- ☐ osoba pracująca
- ☐ bezrobotna
- ☐ emeryt / rencista
- ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem miasta
- ☐ jestem mieszkańcem wsi
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ GMINY BOBROWNIKI OPARTY NA DOSTĘPNEJ I FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI					
Uporządkowana przestrzeń podstawą rozwoju Gminy Bobrowniki	opracowanie i przyjęcie Planu Ogólnego, z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju				
	dążenie do jak największego pokrycia powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego				
	zabezpieczenie terenów pod rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz odnawialnych źródeł energii w dokumentach planistycznych				
	adaptacja i zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni publicznych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne				
	prowadzenie działań konserwatorskich i restauratorskich na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków				
	opracowanie i realizacja gminnego programu rewitalizacji				
	rekultywacja zdewastowanych terenów, m.in. po dawnym wysypisku śmieci				
	rozbudowa i modernizacja gminnej infrastruktury drogowej				
Dostępność i mobilność dające komfort przemieszczania się i pracy w miejscu zamieszkania	przekształcenie i uporządkowanie numeracji dróg gminnych				
	współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych w celu poprawy stanu technicznego dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy oraz rozwoju infrastruktury rowerowej wzdłuż tych dróg				
	modernizacja oświetlenia ulicznego, w tym m.in. zastosowanie				

	energooszczędnych opraw oświetleniowych				
	dążenie do rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy, szczególnie na kierunku Bobrowniki Włocławek				
	zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności urzędu, szkoły podstawowej oraz klubu dziecięcego				
	tworzenie warunków do rozwoju sieci światłowodowej na terenie Gminy				
CEL STRATEGICZNY 2: WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, WALORY TURYSTYCZNE I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA PODSTAWĄ ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY BOBROWNIKI					
Nowoczesna infrastruktura i sprawne zarządzanie jako narzędzia ograniczania skutków zmian klimatu	rozwój systemu segregacji odpadów na rzecz podniesienia poziomów segregacji i recyklingu oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów				
	poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz dążenie do wykorzystania OZE, m.in. w budynkach urzędu oraz szkoły podstawowej				
	rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz promowanie i wspieranie takich rozwiązań wśród mieszkańców				
	modernizacja, remont oraz bieżące utrzymanie sieci wodociągowej				
	rozwój systemu kanalizacji w kierunku miejscowości Stare Rybitwy i Stary Bógpomóż oraz bieżące utrzymanie systemu				
	budowa stacji uzdatniania wody w Rachcinie				
	poprawa efektywności zarządzania gospodarką komunalną w Gminie poprzez utworzenie zakładu budżetowego				
	przewodzenie działań w kierunku likwidacji wyrobów zawierających azbest oraz wysokoemisyjnych kotłów grzewczych				
	podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców				
Rozwój potencjału turystycznego	rozwój oferty turystycznej i kulturalnej, opartej na lokalnym dziedzictwie, walorach przyrodniczych i produktach lokalnych				

	budowa infrastruktury rowerowej wzdłuż rzeki Wisły				
	udostępnienie ruin zamku w Bobrownikach dla zwiedzania przez mieszkańców i turystów, m.in. poprzez konserwację, zabezpieczenie terenu, utworzenie punktu widokowego, ścieżki dydaktycznej i oświetlenie				
	zagospodarowanie terenu wokół ruin zamku w celu wzmocnienia ich funkcji turystycznej i rekreacyjnej poprzez wydzielenie miejsca na plażę i inne strefy rekreacji				
	organizacja imprez gminnych wykorzystujących położenie nad rzeką Wisłą i lokalizację ruin zamku w Bobrownikach jako wizytówki lokalnej				
Aktywizacja gospodarcza i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości	współpraca z prywatnymi inwestorami w celu rozwoju gospodarki opartej na OZE (m.in. farmy fotowoltaiczne, biogazownie)				
	wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców				
	stworzenie systemu zachęt podatkowych mających na celu rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki				
	dążenie do utworzenia gminnego targowiska				
	tworzenie prawnych i ekonomicznych mechanizmów sprzyjających rozwojowi usług (np. turystycznych)				
	wsparcie rozwoju biznesu odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo				
CEL STRATEGICZNY 3: ROZWÓJ SPOŁECZNY GMINY BOBROWNIKI W OPARCIU O ŚWIADOMĄ POLITYKĘ DEMOGRAFICZNĄ, WYSOKĄ JAKOŚĆ USŁUG SPOŁECZNYCH I ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO					
Wysoki poziom usług społecznych	podjęmowanie działań na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczności na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu				
	wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Domu Dziennego Pobytu Senior+ w Rachcinie				
	zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami				

	wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne, realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę				
	doposażenie przychodni lekarskiej				
	rozwój usług rehabilitacyjnych, w tym utworzenie wypożyczalni sprzętu dla osób z niepełnosprawnościami				
	utworzenie Klubu rozwoju cyfrowego				
Bezpieczna i nowoczesna edukacja	wsparcie rozwoju nauczycieli poprzez szkolenia, kursy oraz wsparcie psychologiczne				
	edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej				
	rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek szkolnych i przedszkolnych oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia				
	rozwój systemu identyfikacji uczniów szczególnie uzdolnionych i wykazujących talenty w sferze: nauk matematyczno przyrodniczych, nauk humanistycznych, sportu, artystycznej, cyfrowej poprzez system zajęć dodatkowych, mentoring oraz odpowiedni system stypendialny				
Kultura, sport, rekreacja i infrastruktura czasu wolnego jako elementy decydujące o wysokiej jakości życia	stworzenie centrum kultury w Gminie poprzez adaptację niewykorzystywanych budynków, celem przeniesienia gminnej biblioteki z budynku urzędu i utworzenie domu kultury				
	rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej oraz budowa nowych jej elementów, m.in. strefy rekreacji ze skate parkiem, placów zabaw				
	rozwój istniejącej oferty kultury poprzez zwiększenie jej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie nowoczesnego wyposażenia audiowizualnego, nagłośnienia i wyposażenia do działalności plenerowej				
	rozwój oferty dla młodzieży w ramach klubów młodzieżowych				
	opracowanie kalendarza stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w Gminie				

	wsparcie działalności świetlic wiejskich jako głównych miejsc życia społecznego w miejscowościach, w tym ich remonty i doposażenie				
Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy oraz współpraca zewnętrzna	promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców				
	wspieranie działalności lokalnych organizacji pozarządowych				
	rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz w ramach stowarzyszeń międzygminnych				
	poprawa jakości obsługi mieszkańców poprzez rozwój e-usług i szersze zaangażowanie partnerów społecznych w procesie zarządzania rozwojem Gminy				
	współpraca z władzami powiatu w celu utworzenia schroniska dla zwierząt				